image
not
available

Digitized by Google

Digitized by Google

BIBLIOTECA NAZIONALE VITTORIO EMANUELE
8
10 H
25

Ex Bibliotheca
majori Coll. Rom.
Societ. Jesu

31-F-24

31
F
62

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Lett. de Nat. vir. delig.
R
11

Digitized by Google

DISPVTATIO

Coll. Rom. Soc. Iesu Cat. Inscr. B.S.

DE STATV VITÆ DELIGENDO ET RELIGIONIS INGRESSV,

Quæſtionibus XII. comprehenſa:

AVCTORE

LEONARDO LESSIO *Soc.* IESV *Theologo* *& S. Theologiæ Profeſſore.*

Editio ſecunda, aucta & emendata.

VITTORIO EMANUELE BIBLIOTECA IN ROMA

ANTVERPIÆ,
EX OFFICINA PLANTINIANA,
Apud Balthaſarem & Ioannem Moretos.
M. DC. XVII.

Digitized by Google

Admodum R^{do} Domino ac Patri

D. IOANNI DRVSIO

ABBATI PARCENSI

LEONARDVS LESSIVS

Salutem & omne bonum.

VARIIS annis diuerſæ mihi quæſtiones propoſitæ de Religionis ingreſſu, & vitæ deliberatione. Ex his cuiuſdam viri magni hortatu nonnullas ſelegi, quæ magis ad vſum pertinere videbantur, eaſque recognitas, ac teſtimoniis ex Iure canonico & ſanctis Patribus auctas, in ordi-

nem digeſſi, vt integri ac ordinati Tractatus formam implerent.

Scopus, quem potiſſimùm in hoc ſpectaui, alius non eſt, quàm vt homines intelligant ac ſecum reputent, quanti momenti ſit, maturè ac ſapienter de ſtatu vitæ deliberare; cùm hîc de æternitate agatur, & ſalus vel miſeria ſempiterna ex eo delectu plerumque dependeat. Nihil prudenti delectu ſalutarius; nihil inconſulto ac temerario periculoſius. Et tamen, quæ hominum vecordia eſt, & futuri ſecuritas, nihil in rebus humanis agitur inconſideratiùs. Non enim in hac deliberatione ſpectatur à pleriſque quid ipſis futurum videatur ſalutarius; ſed quid ad quæſtum, ad honores, ad volu-

ptates,

ptates, & corporis commoda conuenientius: quaſi vel negotium ſalutis ſit fabula, vel ſponte nobis illa, & abſque noſtra cura obuenire debeat. Magnus profectò eſt hic error, & innumeros errores ſecum trahit. Sicut enim in diſciplinis minimus error in principijs, (ex quibus totum corpus doctrinæ per multas argumentorum ambages deducitur) in progreſſu fit maximus; ita in moribus error in ſtatu vitæ, ex quo tota ſeries operum deriuatur, ſenſim creſcit, & infinitis erroribus ac peccatis homines implicat, quibus maxima pars mundi in æternum exitium incurrit. Vnde perſpicere licet, quanti res ſit momenti, vt prudens & ſeria de hoc negotio in-

Digitized by Google

eatur conſultatio, priuſquam aliquod certum vitæ genus amplectamur.

Occurrunt in hac deliberatione nonnullæ dubitationes ac difficultates, quæ illam euertere, vel eius executionem impedire aut ſuſpendere poſſent; quas ſimul conatus ſum breuiter enodare. Proceſſi more ſimplici, aperto, ſcholaſtico ſeu dogmatico; non Rhetorico & diffuſo: quia nudam veritatem, vt Theologum decet, ob oculos ponere volui. Satis illa per ſe virium habet, vt intelligentes permoueat.

Hunc Tractatum ſeu Diſputationem R. P. V. oblatum venio, vt ſub nominis eius luce in publicum exeat. Merebantur id præclaræ

Digitized by Google

claræ dotes, quibus & in nobiliſsimo Præmonſtratenſi Ordine, & in Repub. Belgica tamquam ſidus quoddam fulges : & poſtulabat obſeruantia, qua noſtra Societas, & in primis hoc Collegium Louanienſe te proſequitur. Nota eſt modeſtia & Religioſa conuerſatio, qua ante prælaturam in monaſterio vixiſti : nota ſapientia, publicis honoribus Vniuerſitatis conteſtata: nota prudentia & dexteritas, qua domeſticum conuentum tot annis religiosè adminiſtraſti. Manifeſtum, quibus gradibus & meritis ad hoc faſtigium honoris & poteſtatis aſcendiſti. Ob haſce tuas dotes, ab Ordinibus Brabantiæ perpetuus Commiſſarius pro negotijs Reipub. es

deputatus; & à ſacra Religione tua, in qua alioquin tot Viri doctrina & Religioſis moribus conſpicui, Viſitator multorum monaſteriorum, quæ hac prouincia continentur, inſtitutus. Nullum poterat virtutis ac prudentiæ tuæ, & iudicij publici teſtimonium dari luculentius. Qua verò hactenus fide & integritate, qua prudentia & moderatione, in vtroque munere te geſſeris, nihil attinet commemorare, ne vel in os te laudare (quod à meis moribus alienum, & tuo pudori ingratum) vel rebus perſpicuis velle lucem adferre videar. Accedit, quòd hoc Tractatu diſputatur de Religionis ingreſſu. Cui ergo aptiùs dedicetur quàm Religioſo viro, & nobiliſsimæ Religio-

ligionis Præſidi ac moderatori, cuius eſt Religionem commendare, ad Religionem admittere, & admiſſos Religione imbuere?

En cauſas, admodum R^{de} DOMINE, cur hoc opuſculum tuo nomini inſcribendum cenſuerim. Spero eo animo à te ſuſceptum iri, quo à nobis offertur. DEVM Opt. Max. precor, vt te in plurimos annos publico bono incolumem cuſtodiat; & innumeris præclarè factis auctum ac ornatum tandem æterna beatitudine remuneret. Louanij, XXX. Iulij, M. DC. XIII.

Digitized by Google

AD LECTOREM
RELIGIONIS INEVNDÆ CONSILIA VERSANTEM.

PAVCA tibi breuibus volui conſcribere chartis,
Quiſquis adhuc dubiæ carbaſa credis aquæ;
Quemq́; ſubit tandem, poſt longa pericula vitæ,
Tædia poſt mundi longa, quietis amor.
Quid facias, moneo, circũſpice; non leue verſas
Conſilium, maribus res eget hæc animis.
Prælia cũ inſolitâ tibi ſunt bellanda cateruâ:
Bella ciet, nullus qui tuus hoſtis erat.
Ipſe pater validis natum prior appetit armis,
Mater ad has acies claſſica prima canit.
Quin ſoror inſanas imitatur Amozonis iras,
Dulcia nec fratris nomina frater amat;
Et conſanguineæ circumſtant agmina turbæ,
Párſque agit vna minis, párſque agit vna prece.

Telá-

Digitized by Google

Teláque ſunt lacrymæ, gemitúſque precéſque, ſagittæ;

Tela etiam armatum tranſadigenda caput.

Non fallo, mihi crede, iter hoc priùs iuimus ipſi;

Nulla tot implexis eſt via plena dolis.

Scilicet è Belgis dominã quis iturus in Vrbem,

Abſque duce, Alpinas audeat ire niues?

Tu labyrintheos, nullo duce tutus, in orbes,

Induis imprudens abſque timore pedem?

O quid agis! mentem melioribus adijce curis,

Aeterna, æterna, hoc ſtatq; caditq; ſalus!

Non pater, aut patre maior auus, non denique mater,

Non vlla eſt fratrum turba roganda tibi.

Cura domus, patris eſt; matris, ſit cura culinæ;

Cura tui, fratrum non facit officio.

Dic: petis à Medico, ſurgant quibus artibus ædes?

Quaq; leues podagram, conſulis, arte, fabrũ?

Quis

Digitized by Google

Quis ferat agricolam de ponto vndiſque docentem?
Aut ſi de raſtris dicere nauta velit?
Sæpè tibi monitis opplebit inanibus aurem,
Nec, quam rem moneat, ſat ſciet, ipſe pater.
Sæpè tibi, caueas fili dulciſsime, dicet,
Ne nimium ſumas, anxia mater, onus.
Primus adhuc tenero vernat tibi ſãguis in ore,
Necdum etiam magnis par potes eſſe viris.
O fili! ô quoties optaui, vt paruulus heres
Te referens, noſtro luderet in gremio!
Ecce vetat tenerã Chriſto ſacrare iuuentam,
Nec graue, coniugÿ ferre capiſtra, putat!
I nunc, & tantis adhibe de rebus agundis
Matris conſilium, conſiliumq́ patris:
Vt ſi cæruleo facturus vela profundo,
Aurigam poſcas æquor arare rotis.
Nî faciam tamen, inquis, & impia iuſſa capeſſam,
In tabulis heres alter auitus erit.

Pone

Pone metum ; immeritas ita patrem ſumere pœnas
Poſſe putas ? vanæ ſunt , ea verba , minæ.
Non licet innocuam tabulis expungere prolem,
Si pater in mores nil quod agatur habet.
Nouimus antiqui quæ ſit ſtata Iuris amuſsis :
Si dubitas , huius conſule ſcripta libri.
Si dubitas etiam, ſint veráne cetera, paucis
Quæ tibi tentaui claudere verba metris ;
Non moror , vt dubites quantum dubitaſſe lubebit,
Dum liber hic teſtem ſe probet eſſe meum.

Hermannus Hugo
Societatis Ieſu.

Idem

Digitized by Google

Idem de hoc libro.

DISCEDE, *moneo, quiſquis hunc legis librum;*
Niſi fors abire cum nouâ velis mente
Spernendi honores, ſpeſq́ reſq́ mortales,
Magnumq́ inane, quod priùs ſequebare.
Tot namque claris, fortibuſq́ tot verbis,
Rationibuſq́ tam potentibus ſuadet;
Vt, cùm ſecundam, tertiamq́ pagellam
Vix otioſus, oſcitanſq́ verſarem;
Niſi me catenis, nexibuſq́ ſoluiſſem
Quibus implicatum longa traxerat vita,
Quoſq́ ipſe nuper ruperam, ſatur fraudum,
Iterùm catenas, compedeſq́ rupiſſem.

QVÆ-

Digitized by Google

QVAESTIONES HIC EXPLICATÆ.

I. QVA ætate adoleſcens vel puella ingredi poßit Religionem? 1.
II. An expediat iuuenes ingredi? 10.
III. An votum de ingredienda Religione à puero emiſſum ſit validum? 20.
IV. An opus ſit longa deliberatione, & cũ quibus ea deliberatio inſtituenda? 22.
V. Quomodo ſciri poterit, an vocatio ſit à Deo? 56.
VI. Quid faciendum ei, qui nondum deliberauit ſeriò de ſtatu capeſſendo, quomodo diuinam voluntatem explorabit? 72.
VII. An expediat ingreſſum differre in longum tempus donec iudicium maturuerit? 79.

VIII. An

VIII. *An ſit peccatum, auertere aliquem à propoſito ingrediendæ Religionis.* 94.

IX. *Vtrùm ſit expediens, vt is qui propoſitum Religionis habet, voto ſe aſtringat ad ingrediendum?* 119.

X. *Quam vim tale votum habeat?* 123.

XI. *Vtrùm filij & filiæ quæ Religionem ingrediuntur, poßint exheredari & priuari portione legitima?* 125.

XII. *Quæ & quanta Religionis ſint commoda?* 160.

DISPV-

DISPVTATIO DE STATV VITÆ DELIGENDO ET RELIGIONIS INGRESSV.

QVAESTIO I.

Qua ætate adoleſcens, vel puella ingredi poſſit Religionem.

RESPONDEO, & dico Primò : Ante annos pubertatis non poſſunt inuitis parentibus, vel tutoribus, religionem intrare aut habitum ſuſcipere : quòd ſi contrà fecerint, poſſunt repeti; & Religio compelli officio Iudicis eccleſiaſtici, reſtituere. 1

Colligitur manifeſtè ex reſcripto Alexandri III. cap. Ad noſtram. & ex cap. Significatum, de Regularibus; & ex Concilio Toletano xi. cap. 6. & Concil. Triburienſi cap. 24. Vide cap. 1. & 2. 20. q. 2. Eſtque

communis & certa DD. ſententia. Ita enim ſtatuerunt Iura: quia ante annos pubertatis non præſumuntur habere ſat iudicij, vt de ſtatu vitæ deliberent & decernant. Vnde in omnibus ſub poteſtate parentum vel tutorum (qui loco parentum ſunt) illos eſſe voluerunt, donec ad pubertatem peruenerint.

2 *Pubertatis* autem limes ab eodem Iure conſtitutus eſt, in maſculo quidem annus decimuſquartus ætatis completus, ſeu initium quintidecimi: in femina annus duodecimus completus, ſeu initium decimitertij, vt patet ex Iuribus allatis, & aliis plurimis. Eadem etiam eſt ætas, qua licet ordinariè matrimonium contrahere. Itaque maſculus ante annum ætatis decimumquartum completum, vel (quod idem eſt) ante quintumdecimum inchoatum, non poteſt, abſque parentum bona venia, religionem intrare tradendo ſe monaſterio, aut habitum ſuſcipiendo; neque puella ante annum duodecimum completum.

Limes pubertatis.

3 Aduerte tamen, ſi parentes ſciant filium impuberem religionem ingreſſum habitum ſuſcepiſſe, & per annum integrum & diem diſſimulando non contradixerint, non habere ampliùs ius repetendi, ſed liberum eſſe puero manere: vt expreſsè habetur in duobus Concilijs loco citato, & in Concilio Mogun-

Moguntino cap. Si quis. extrau. de Regularibus.

Dico Secundò, Impuberes tamen cum 4
bona parentum venia religionem intrare poſſunt, & habitum ſuſcipere: quo facto parentes non habent ampliùs ius repetendi. Colligitur ex Iuribus proximè citatis. Ratio eſt, quia quod ſemel placuit, ampliùs diſplicere in alterius iniuriam non poteſt: & quod ſemel Deo oblatum, poſteà non poteſt repeti. In poteſtate tamen impuberis eſt, ſimulatque ad pubertatem venerit, factum ſuum ratificare, & ſe obſtringere ad manendum; vel irritum reddere, & egredi. Non enim illum oblatio parentum obſtringit ad manendum in religione, niſi in ætate legitima conſenſerit: imò niſi ipſe ſe obligarit.

Nec obſtant canones illi qui habentur 5
20. q. 1. nempe 2. 3. 4. 6. quibus apertè indicatur, eos qui in annis pueritię à parentibus oblati ſunt monaſterio, & ſuſceperũt habitum, non poſſe ad ſæculum redire: quia intelligendi ſunt de iis, qui in ætate legitima conſenſerunt, ſaltem tacitè, retinendo habitum, vel munia profeſſorum obeundo: vt Gloſſa ibidem exponit: & apertè inſinuat Clemens III. cap. Cùm virum. extra. de Regularibus. Olim enim ſi quis ætatem debitam conſecutus per triduum geſtaret habitum

Exponuntur canones

profeſſorum, cenſebatur eo ipſo tacitè profeſſus: vt patet cap. Ad noſtram. extra. de Regular. & cap. Conſtitutionem, de Regular. in 6. Similiter ſi tali habitu ſuſcepto faceret opus profeſſis proprium, ſtatim efficiebatur profeſſus, neque tunc requirebatur triduum. cap. Vidua. extra. de Regularibus. Simili modo, ſi puber ingrediebatur religionem non animo probandi, ſed abſolutè animo renuntiandi ſæculo, & mutandi vitam, ſtatim fiebat religioſus, nec poterat ampliùs religionem deſerere, quamuis ad laxiorem tranſire permitteretur. cap. Conſulti. cap. Statuimus. extra. de Regular. poterant enim renuntiare anno probationis, & ſtatim profiteri. Verùm nunc aliter ſtatutum eſt per Concilium Tridentinum; vt infrà dicemus.

Quando ſui iuris in hoc negotio.

6 Dico Tertiò: Adepta pubertate (id eſt completo anno decimoquarto in mare, & duodecimo in femina) efficiuntur ſui iuris, & liberi à parentum poteſtate quoad religionis ingreſſum: ita vt parentes non poſſint eos cogere vt intrent, aut impedire ne intrent.

Eſt communis DD. ſententia, & certa Eccleſiæ doctrina, de qua nefas eſt dubitare. Probatur ex Concilio Triburienſi cap. 24. vbi ſic ſtatuitur: *Si verò in fortiori ætate*

(nem-

Digitized by Google

(nempe adepta pubertate) *adoleſcentula vel adoleſcens ſeruire Deo elegerit, non eſt poteſtas parentibus prohibendi*. Idem ſtatutum in Concil. Toletano x. cap. 6. *Parentibus ſanè filios ſuos religioni contradere non ampliùs quàm vſque ad quartumdecimum eorum ætatis annum licentia poterit eſſe; poſteà verò ſiue ſit voluntas parentum, ſiue ſuæ deuotionis ſolitarium votum, erit filijs licitum religionis aſſumere cultum*. Vnde patet, ante annum decimumquartum filios non eſſe ſui iuris, ſed ſub poteſtate parentum: ſed poſt illum annum ita eſſe ſui iuris vt poſſint liberè religionem ingredi, vel non ingredi, ſiue parentes conſenſerint, ſiue non.

Idem patet ex reſcripto Cæleſtini III. c. Cùm ſimus. extr. de Regular. & ex multis aliis iuribus: ipſeque Eccleſiæ vſus pluſquam à mille annis receptus toto orbe id comprobat. Conſtat enim, numquam parentibus licuiſſe filios poſt pubertatem vel inuitos ad religionem compellere, vel eos, qui religioni ſe addicere vellent, impedire; ſed ſummam ſemper illis relictam libertatem.

Iure quidem naturæ (hoc eſt ſepoſita le- 7
ge poſitiua) quilibet habilis eſt ad religionem, ſimulatque ſufficientem diſcretionem & prudentiam nactus fuerit, vt poſſit intelligere, talem ſtatum ſibi eſſe ſalutarem. Ve-

rum quia incertum eſt quo tempore id in ſingulis accidat (alij enim citiùs, alij tardiùs hanc prudentiam aſſequuntur) Eccleſia, quę Spiritu ſancto regitur, conſtituit certum limitem in vtroque ſexu, qui paſſim in omnibus locum habeat: ita vt cùm ad eum ventum fuerit, omnino iudicandum ſit (niſi de contrario planè conſtet, vt ſi eſſet amens, vel planè ſtupidus) ſufficientem rationis vſum & intelligentiam adeſſe; ante verò illum, id non ſit iudicandum. Hic eſt annus decimuſquartus completus in puero, & duodecimus completus in puella. Idem limes conſtitutus contrahendo matrimonio.

Quòd ſi hæc ætas iudicio Eccleſiæ ſufficiens eſt, vt quis de ſtatu vitę deliberet, & religionem eligat; quantò magis ſufficit ætas ſexdecim, ſeptemdecim, vel octodecim annorum?

8 Ex quo ſequitur Primò, Valdè imprudenter eos agere qui tales nimis iuuenes eſſe iudicant, & differendos ſentiunt. Præferunt enim iudicium ſuum iudicio Eccleſiæ & omnium Doctorum, qui non ſolùm annum decimumſextum, ſed etiam decimumquartum ſufficere iudicarunt. Olim ante Concil. Tridentinum annus decimusquartus completus in puero, & duodecimus completus in puella ſatis erat ad profeſſionem, quæ vincu-

Imprudens iudicium.

vinculum inſolubile iniicit. Modò per Concil. Tridentinum id eſt ſublatum. nam ſtatuit, vt profeſſio non valeat ante expletum annum probationis, & ſextumdecimum ætatis: & conſequenter decernit vt profeſſio poſt illud tempus ſit valida. Quòd ſi Concilium Oecumenicum iudicauit hoc tempus ſedecim annorum abundè ſufficere ad profeſſionem, quæ vinculum inſolubile imponit: quanto magis cenſuit ſufficere ad inchoandum Nouitiatum, quo nullum vinculum inijcitur? Seſſ. 25. cap. 15. de reformat.

Accedit quòd ætas quatuordecim annorum in adoleſcente, & duodecim in puella, ſufficiat ad contrahendum matrimonium, vt omnes norunt: quanto potiori ratione ſufficiens cenſeri debet ad capeſſendam religionem? in matrimonio enim quod ſæpè mille difficultatibus implicat hominem, non conceditur tempus probationis, & ſpatium experiundi, vt ſi non placeat, poſſis reſilire: ſed ſtatim ipſo conſenſu exteriùs expreſſo, inſolubile & grauiſſimum vinculum contrahitur. In religione conceditur annus integer, vel biennium probationis, vt ſi diſpliceat, poſſis deſerere. Itaque longè maiore opus eſt maturitate, vt prudenter ſtatuas de ineundo matrimonio, quàm de capeſſenda religione: & tamen ad matrimonium iudi- 9

Digitized by Google

cio Eccleſiæ, & decretis vtriuſque Iuris ſufficit ætas pubertatis, nempe quatuordecim annorum.

10 Sequitur Secundò, Eos facere iniuriam adoleſcenti aut puellæ iuſtam ætatem habenti, qui vi, fraude, minis impediunt ne religionem intrent. Cùm enim illi hac in re ſint ſui iuris, & planè liberi à ſuorum poteſtate, agitur contra ius illorum, dum vel impediuntur ne intrent, vel coguntur vt intrent: ac proinde fit illis iniuria: quæ cùm ſit in re graui & maximi momenti, non video, quo modo poſſit excuſari à peccato mortali. Quod confirmari poteſt ex Concil. Trident. ſeſſ. 25. cap. 18. de Regularibus. vide hac de re plura infrà q. 8.

Iniuria.

11 Petes, quando poſſit inchoari Nouitiatus hoc tempore poſt Concil. Trident.

Nouitiatus

Reſpondeo poſſe inchoari ab adoleſcente anno decimoquarto completo; & à puella anno duodecimo completo; non anteà. Ratio eſt: Quia in ea ætate, & non anteà, poterat inchoari iure antiquo: Concilium autem nihil hac in re innouauit; ſed idem inchoandæ probationis tempus, quod iure antiquo ſeruabatur, reliquit: ſolùm autem circa profeſſionem quędam de nouo conſtituit, nempe vt profeſſio non fiat niſi anno probationis exacto, & decimoſexto ætatis completo:

cùm

cùm anteà liceret renuntiare anno probationis, & valeret profeſſio abſque probatione anno decimoquarto completo facta: vt ex multis iuribus extrau. de Regularibus conſtat: vt cap. Vidua. cap. Ad noſtrã. cap. Significatum. cap. Ad Apoſtolicam. cap. Cùm virum, &c. Quòd autem probatio, qua parte pubertatem antecedit, non ſit valida; colligitur ex Iuribus ſupradictis num. 1. & 6. Ratio eſt; tum quia ante illud tempus non cenſetur habere ſat iudicij & prudentiæ ad experiundas religionis auſteritates; tum quia anteà non poteſt experiri difficultates, quas adfert certamen caſtitatis, quod primùm in pubertate ſentiri ſolet. Itaque vt probatio valida ſit & ſufficiens ad profeſſionem, debet neceſſariò per annum duraſſe poſt adeptam pubertatem: ea finita, nihilominùs differenda profeſſio vſque ad annum ſextumdecimum completum. Quòd ſi annus quartuſdecimus completus ſufficiens eſt ad ingrediendam religionem probandi cauſa, vt oſtenſum eſt: quanto magis ſufficiens cenſeri debet annus decimusſextus, decimusſeptimus, decimusoctauus? Nullo itaque colore, nulla probabili ratione excuſari poſſunt, quicumque illi ſint, qui tam claræ veritati ſe opponunt.

Digitized by Google

QVAESTIO II.

An expediat iuuenes ingredi?

12 QVIDAM putant id minimè expedire: quia priùs exercendi ſunt in præceptis & vita communi, quàm in conſiliis quæ ad perfectionem pertinent. Deinde iuuenes non cognoſcunt ſuas vires, nec intelligunt quid ipſis ſit conducibilius. Itaque cenſent differendos in 24. vel 25. annum ætatis, vt interim vires ſuas probent, & conſiderent an iugum religionis ferre poterunt. Sed hoc inſipiens eſt conſilium, ſacris Scripturis, ſanctis Patribus, & rectæ rationi aduerſum.

13 Itaque reſpondeo & dico Primò, valdè expedire, eſſeque ſaluberrimum conſilium vt quis iuuenis ſe religioni mancipet, antequam corruptelas ſæculi ſuo damno ſit expertus. loquor de illis maximè qui ad annos pubertatis peruenerunt, & iam liberè ſe poſſunt religioni addicere.

Hæc ſententia eſt omnium DD. & ſanctorum Patrum; quam etiam vſus Eccleſiæ & experientia confirmat.

Probatur ex Scripturis.

Probatur Primò ex Scripturis: Threnorum 3. *Bonum eſt viro cùm portauerit iugum ab adoleſcentia ſua: ſedebit ſolitarius & tacebit: quia leuauit ſe ſuper ſe.* Quem locum S. Tho-

S. Thomas, & paſſim alij pietatis magiſtri intelligunt de eo, qui in primo adoleſcentiæ flore iugum religionis capeſſit. Rationem inſinuari aiunt illis verbis, *ſedebit ſolitarius*, &c. nimirum quia talis in ea ætate à mundi tumultu & ſæculari conuerſatione ſegregatus, facilè ſe ſupra ſe, id eſt ſupra naturæ ſuæ conditionem (quæ tunc facilè obedit ſpiritui) leuabit, & ad diuina eriget, Angelorumque vitam & ſanctitatem imitabitur. Confirmat id S. Thomas ex B. Anſelmo lib. De ſimilitudinibus c. 78. vbi Anſelmus eos qui ab ineunte ætate in religione ſunt educati, ait ſimiles eſſe Angelis, qui numquam ceciderunt, ſed ab initio in Dei ſeruitio perſtiterunt; eos verò qui à ſæculari vita cõuerſi ſunt, eſſe ſimiles hominibus, qui poſt varios lapſus & errores tandẽ ad bonum traducuntur. Scio in Bibliis correctioribus non haberi *leuauit ſe ſuper ſe*; ſed ſolùm *leuauit ſuper ſe*, & ſenſum literalem eſſe de tolerãdis aduerſis quæ Deus immittit: ſed volui oſtendere quomodo hic locus à S. Thoma aliiſque pietatis magiſtris accipi ſolet. prior certè verſiculus noſtro inſtituto apertè conuenit.

Lib. contra retrah. à relig. cap 3

Marci 10. *Offerebant ei paruulos vt tangeret eos. Diſcipuli autem comminabantur offerentibus: quos cùm videret Ieſus, indignè tulit, & ait illis: Sinite paruulos ad me venire, &* 14

ne

ne prohibueritis eos : talium enim eſt regnum Dei. Si Dominus indignabatur in eos qui paruulos (τὰ παιδία hoc eſt puerulos, vt Matthæus & Marcus; τὰ βρέφη infantes, vt Lucas) qui nondum ſpiritualia capere poterant, impediebant ne ad Chriſtum accederent benedictionis cauſa: quanto magis indignatur in eos, qui adoleſcentes iam ſpiritalis doctrinæ capaces, ad Chriſtum accedere imitatione vitæ cupientes, eiuſque conſilia ſectari, impediunt & auertunt? *Nulla ætas immatura regno Dei*, inquit Ambroſius.

15 Præterea, is cui Dominus Matth. 19. & Luc. 10. ait: *Si vis perfectus eſſe, vade, vende omnia quæ habes & da pauperibus, & habebis theſaurum in cælo, & veni ſequere me:* adoleſcens erat, Græcè νεανίσκος, id eſt adoleſcentulus: qualis eſt quatuordecim, quindecim, ſedecim annorum. S. Ioannes Euangeliſta iuuenis, & à ſæculi corruptione adhuc immunis, Dominum ſecutus eſt, & idcircò ſingulari amore à Domino dilectus, adeò vt paſſim vocetur in Scriptura *Diſcipulus dilectus, Diſcipulus quem diligebat Ieſus:* vnde & maxima ei myſteria præ ceteris à Domino reuelata: vt refert Hieronymus lib. 1. contra Iouinianum. Plurimi etiam in veteri Teſtamento ab ineunte ætate Domino conſecrabantur: vt Sampſon, Samuel, Nazaræi.

Secun-

Digitized by Google

Secundò, Idem probatur ex ſanctis Patribus, qui omnes docent, poſt vocationem diuinam non eſſe differendam executionem, ſed primo quoque tempore parendum Deo vocanti. qua de re plura infra q. 6. Idem patet innumeris Sanctorum exemplis. Nam S. Paulus primus Eremita, & S. Antonius, & S. Hilarion, anno decimoquinto ætatis, venditis omnibus & in pauperes diſtributis, ſe in deſertum contulêre, & totos Deo mancipa-runt: S. Simeon Stylita anno decimotertio. S. Benedictus valde iuuenis erat quãdo omnia deſeruit, nempe decem vel duodecim annorũ. S. Maurus anno duodecimo, S. Placidus & multi alij tempore S. Benedicti à puero religioni traditi. S. Ioannes Calybita cùm eſſet annorum circiter quatuordecim, relictis ædibus & opibus paternis, neutri parenti re indicata, in longinquum monaſterium ſe abdidit, orationi & ieiunio vacaturus. S. Romualdus anno vigeſimo, S. Thomas decimoquarto, S. Franciſcus à Paula decimotertio, S. Antoninus decimotertio appulit animum, decimoquarto receptus: S. Vincẽtius Ferrerius decimooctauo, S. Laurentius Iuſtinianus decimonono, S. Bonauentura vigeſimoſecundo, Venerabilis Beda ab anno ſeptimo in religione educatus. Denique in multis Ordinibus etiam pueri recipiun-

16 *Ex Patribus.*

piuntur: idque iam à mille & ampliùs annis ſeruatum. Et hoc tempore præſtantiſſimi quique in Italia & Hiſpania religioſi & eruditione clariſſimi, à primis adoleſcentiæ annis ſe ad religionem contulerunt.

17 Idem probari poteſt multis rationibus. *Probatur ratione.* Cùm quis religionem ingreditur, ſeipſum Deo in ſacrificium offert: atqui lex diuina Leuitici 1. Malachiæ 1. & alibi præcipit, vt id quod Deo in ſacrificium offerendum eſt, ſit ſanum, integrum, purum, abſque macula: ergo qui religionem ingredi cogitat, ſtatim id exequi debet, vt Deo puram hoſtiam (hoc eſt corpus & animum nondum peccati labe inquinatũ) exhibeat. Cur enim expectet donec peccatis inquinetur, & corpus libidine, animus impuris fœdetur affectibus?

18 Secundò, Eo tempore homo ad religionem eſt aptiſſimus, quo animus praua conſuetudine nondum eſt corruptus, ſed inſtar tabulæ raſæ, ad omnem formam ſuſcipiendam facilis. Præcipua enim difficultas quæ in religione ſentiri ſolet, prouenit ex praua conſuetudine, & inclinatione vitæ præteritæ, & ex memoria eorum quæ quis in ſæculo eſt expertus. Atqui tempus illud quo quis eſt aptus religioni, & nondum corruptus ſæculi venenis, ſunt primi pubertatis anni: tunc enim nondum vitioſi habitus contracti,

cti, nondum gulæ & veneris blandimenta mentem deprauarunt, nondum ambitio & auaritia regnum animæ poſſedit: itaque hoc tempus religioni capeſſendæ aptiſſimum. Cõfirmatur, Quia prauæ cõſuetudines quas adoleſcentia, dum diutiùs moratur in ſæculo, contrahit, ægerrimè poſteà deponuntur, iuxta illud Prouerb. 22. *Adoleſcens iuxta viam ſuam etiam cùm ſenuerit, non recedet ab ea.* Et illud Poëtæ:

Quo ſemel eſt imbuta recẽs ſeruabit odorem,
Teſta diu. ———

Omnes virtutes & omnia vitia ex frequentatione & conſuetudine bonorum vel prauorum actuum generantur: vt docet Ariſtoteles lib. 2. Ethicorum, cap. 1. Vnde concludit: *Οὐ μικρὸν οὖν διαφέρει τὸ οὕτως ἢ οὕτως εὐθὺς ἐκ νέων ἐθίζεσθαι, ἀλλὰ πάμπολυ, μᾶλλον δὲ τὸ πᾶν*; id eſt, *Non parum igitur refert ſed permultum, vtrùm ſic an ſic à pueris aſſueſcamus: imò verò totum in eo poſitum eſt.*

Ex quibus patet quanta vis ſit conſuetudinis, ſiue in bonum, ſiue in malum: adeò vt conſuetudo dicatur eſſe *altera natura*: quia inſtar nouæ & acceſſoriæ naturæ inclinat, viget, impellit. Si tanta eſt vis conſuetudinis; omni ope conandum eſt, tum vt prauam conſuetudinẽ anticipemus, & nos Deo conſecremus priuſquam illa nos cõprehendat,

Digitized by Google

dat, ſuiſque vinculis conſtringat, & captiuos teneat; tum vt quàm citiſſimè bonæ & ſanctæ conſuetudini nos addicamus, quæ animos noſtros poſſideat, & in bono cōfirmet.

19 Tertiò, idem probari poteſt ex omnibus aliis artibus & diſciplinis, ad quas apud omnes gentes à tenera ætate applicantur illi, qui in eis vitam ſunt acturi. Qui enim futuri ſunt clerici, à pueritia in clericatu erudiuntur: qui milites, in exercitiis militaribus, ſimulatque per ætatem apti ſunt, inſtrui debent; vt Vegetius præſcribit: qui fabri, ſartores, ſutores, textores, ab ineunte ætate hæc diſcere incipiunt. Cur non etiam qui religioſi futuri, ſtatim vt idonei fuerint, in diſciplina religionis ſe exerceant, & religioni addicant, præſertim cùm ea ſit difficilior, & maioris momenti, quàm omnes artes humanæ?

20 Quartò denique, flexus ille ætatis, qui eſt ab anno decimooctauo vſq; ad vigeſimumquintum, maximis periculis eſt expoſitus. Tunc enim viget iuuenilis feruor, iuuenilis audacia & temeritas. Tunc rationis lumen voluptatum illecebris, & ſenſuum lenociniis præſtinguitur: tunc caſtitatis infinita naufragia: tunc ebrietatis, crapulæ & ingluuiei dedecora: tunc lites, pugnæ, vulnera, cædes; tunc effuſio animi in omnes voluptates, & Dei ſalutiſque obliuio. Vnde innumeri in ea ætate

ætate corpore & animo pereunt; vel ſi ſuperuiuant, pleni praua conſuetudine, prauis iudiciis & moribus, & ſæpè pleni tædio, cholera, morbis, reliquum vitæ miſerè tranſigunt. Quæ incommoda euitantur, cùm primis adoleſcentiæ annis ipſoque iuuentutis flore ſæculo quis valedicit, & religioni ſe mácipat.

Ex quibus perſpicuum eſt, non ſolùm eſſe expediens & ſalutare vt quis ſtatim poſt pubertatem religionem capeſſat, & probationem inchoet; ſed etiam vt ante pubertatem religioni à parentibus tradatur, ſicque à puero religioſis exercitijs aſſueſcat, & omnia ſæculi inquinamenta deuitet.

Quod verò initio obiectum fuit, facilem habet ſolutionem. Abſurdum enim eſt, & contra rectum ordiné quod aſſumitur, nempe hominé priùs in præceptis quàm in conſilijs exercendum. Præcepta enim non ordinantur ad conſilia, ſed contrà conſilia ad præcepta. Vt enim perfectiùs ſeruentur præcepta, ſuſcipiuntur conſilia. perfectio enim conſiſtit in dilectione Dei & proximi, quæ præceptis continetur: non in caſtitate, vel paupertate, vel obedientia Prælati, quæ ad conſilia pertinent. Sed hæc adhibentur tamquam adminicula quibus diſponimur & iuuamur ad dilectionem, & animi cum Deo coniunctionem. Paupertas enim voluntaria

21 Soluitur argumentũ initio obiectum.

Digitized by Google

tollit infinitas mentis implicationes, & impedimenta charitatis, quæ diuitiarum amor & ſtudium adferre conſueuit. Caſtitas omnes matrimonij, vxoris, liberorum, & rei domeſticæ curas. Obedientia libertatem euagandi, & ſectandi propriæ voluntatis adimit arbitrium; & ſimul ad omnem virtutem dirigit, omniaque errata corrigit. *Quidquid eſt in mundo*, ait B. Ioannes epiſt. 1. c. 2. *concupiſcentia carnis eſt, & concupiſcentia oculorum, & ſuperbia vitæ.* Concupiſcentia carnis tollitur per caſtitatem: concupiſcentia oculorum per paupertatem: ſuperbia vitæ per ſubiectionem & obedientiam.

22 Ex quibus perſpicuum eſt, in conſiliis non conſiſtere perfectionem, ſed amolitionem impedimentorum perfectionis, vt faciliùs, tutiùs, & cumulatiùs perfectionem aſſequamur. Vnde cùm ſint media ad perfectiorem prçceptorum obſeruationem ordinata, conſequens eſt, ea non eſſe differenda, ſed primo quoque tempore, primiſque adoleſcentiæ annis complectenda: quia præceptorum perfecta cuſtodia, quæ finis eſt conſiliorum, non eſt differenda, ſed ſtatim omni ope ad eam nobis conandum. Debemus enim *diligere Deum ex toto corde, ex tota anima, ex tota mente, & ex tota fortitudine*, vt nobis præcipitur Deuter. 6. Matth. 22. Marci 12. Lucæ 10.

Perfectio non cõſiſtit in conſiliis, ſed in dilectione.

cæ 10. Quo modo loquendi oſtenditur, quò tendere & conari debeamus: vt docet S. Auguſtinus lib. de perfect. iuſtitię ratiocinat. 16. Itaque cùm media debeant adhiberi ante finem; perſpicuum eſt, conſilia quę ſunt media perfectionis, primo quoque tempore amplectenda.

Denique, quis non videat ſaluberrimum 23
eſſe conſilium, vt quis ſe quàm citiſſimè omnibus huius ſæculi vinculis, omnibus ſalutis impedimentis, animorum corruptelis, peccatorum illecebris, damnationis æternæ periculis eximat, & obſequio diuino, ſalutique curandæ ſe totum mancipet? Cur enim differat, & in illis periculis ac impedimentis moram trahat? Quid lucri inde expectet? nimirum vt capiat experimentum huius mundi & vanitatum ſæculi. Sed noxium plerumque hoc experimentum, & omnibus ſecuram viam amantibus fugiendum. Primò, quia ſæpiſſimè per hoc experimentum ſpiritus extinguitur. Secundò, quia intereà plurimi in omne genus vitiorũ præcipitantur: rarò enim experientia mundi abſque multis peccatis tranſigitur. Tertiò, quia multi in ea præmaturè abripiuntur & pereunt. Quartò denique, etſi contingat poſteà vt talis religionem intret, multa ſecum defert impedimenta, & fomenta tentatio-

Noxium ſæculi experimentũ.

tationum ; nimirum prauos habitus , phantaſiam in multis rebus corruptam, paſſiones indomitas,memoriam eorum quę expertus, corpus contaminatum. Quæ omnia ſæpe illi multas difficultates & certamina exhibent. Horum omniũ exempla plurima ſuppetunt.

QVAESTIO III.

Vtrùm votum de ingredienda religione à puero emiſſum ſit validum?

24 *Valet votu impuberis, ſed poteſt irritari.*

RESPONDEO & dico Primò: Si puer habeat tantum iudicij, vt poſſit diſcernere inter ea quę ſaluti congruunt vel repugnant, & intelligere religionem eſſe rem ſalutarem Deoque gratiſſimam; votum eius de religione capeſſenda eſt validum, & ipſum ex parte ſua obſtringit: ſi tamen nondùm annos pubertatis impleuit, à parentibus vel tutoribus in irritum reuocari poteſt. Eſt communis & certa DD. ſententia. Colligunt eam DD. ex can. Mulier. 32. q. 2. Et ex cap. 1. De Regular. in 6. & ex cap. Ad noſtram. extra. eodem titulo. Iura enim vſque ad annos pubertatis voluerunt pueros in omnibus, etiam ijs quæ ad propriam perſonam pertinẽt, eſſe ſub poteſtate parẽtum & tutorum, propter imperfectionẽ iudicij, quę in illa ætate pręſumitur.

Vtrùm

Digitized by Google

Vtrùm verò, poſtquam ad annos pubertatis peruenerint, poſſit eorum votum anteà nuncupatum, irritum reddi, quæſtio eſt inter DD. Valdè probabile eſt poſſe; ſi tamen adoleſcens, vbi ad pubertatis limitem peruenerit, illud non ratificauit. Ita ſentit Caiet. 1. 2. q. 189. a. 5. Nauar. cap 12. Enchir. n. 71. Lopez. p. 1. cap. 48. & alij. Ratio eſt, quia illud votum ex interpretatione Iuris habet tacitam conditionem, nempe hanc, *Si parens vel tutor non contradixerit*: quam conditionem per tractum temporis non amittit, cùm nulla circa ipſum votum facta ſit mutatio, vt ſupponimus. Vnde ratione illius manet ſubiectum poteſtati parentum, & ab illis irritari poteſt, ſicut anteà poterat. 25

Dico Secundò: Si puer limitem pubertatis (qui eſt initium anni decimiquinti in adoleſcente; decimitertij in puella) attigerit, votum tunc emiſſum de religione ingrediendà, à parentibus nullo modo in irritum reuocari poteſt, ſed manet firmum, & immobilem obligationem inducit. Eſt certa & communis ſententia DD. multorum ſæculorum vſu comprobata: & expreſsè colligitur ex Iuribus citatis, & ex aliis quæ q. 1. attulimus. Ratio eſt, quia Eccleſia ſtatuit, vt in ea ætate quiſque ſui ſit iuris in ijs quæ ad ſtatum vitæ pertinent; nec ab vllius alterius 26

Puberis nō poteſt.

 quàm

BIBLIOTECA NAZ. ROMA VITTORIO EMANUELE

Digitized by Google

quàm à ſuo arbitrio in hoc negotio pendeat. Omnes enim ſtabimus ante tribunal Chriſti: ibi quiſque rationem pro ſe redditurus eſt, non filij pro parentibus, nec parentes pro filijs. Agitur de re non exigua, ſed omnium maxima, nempe de æterna vita, de æterna morte. Quiſque ex ſua vita, ſuiſque factis iudicabitur, non ex alienis. Iniquiſſimũ ergo eſſet ſi filij ex parentum arbitrio viuere cogerentur, nec ſaluti ſuæ ſecuriſſimo modo poſſent conſulere, niſi ex parentum conſenſu: ſicut iniquiſſimum eſt, vt ſubditus cogatur fidem, quam Principi ſæculari iubere placuerit, amplecti.

Cur quiſq; puber ſui iuris.

QVAESTIO IV.

An opus ſit longa deliberatione, & cum quibus ea deliberatio inſtituenda.

HVNC locum copioſè & eleganter tractat noſter Platus. Nos breuiter, & Theologico more.

27 Tria hîc occurrunt de quibus poteſt fieri deliberatio. Primum, An ſit expediens religionem intrare. Secundum, An mihi ſit expediens. Tertium, Quænam religio ex omnibus mihi maximè conducat.

Quod ad primum attinet, res non eget deli-

deliberatione. Certum enim eſt in genere id eſſe valdè expediens ad ſalutem; cùm ſit conſilium Chriſti. Vnde id nullo modo apud Catholicos in dubium vocari poteſt. Iniuriam Chriſto facit, qui de conſilijs eius, an ſalutaria ſint, ambigit.

De ſecundo poteſt ſubinde eſſe aliqua dubitatio: quia non omnes apti ſunt ad religionis onera ſuſtinenda, propter morbos vel naturæ debilitatem. Alij etſi idonei ſint, alijs tamen impedimentis tenentur; vt qui rationibus reddendis obnoxij, vel parentibus extrema vel graui penuria preſſis ſuccurrere debent: vel ſi ex ingreſſu grauiſſima incommoda ſequerentur, v. g. tranſlatio ditionis ad hæreticos; vt interdum in filijs Principum accidit. Quòd ſi nihil horum impedimentorum ſubſit, non eſt opus magna deliberatione: quia ſicut in genere ſaluberrima res eſt renuntiatio ſæculi, & religionis ingreſſus: ita & cuilibet in particulari (niſi aliquid ex dictis impedimentis interueniat) maximè expediens. Conſilium Chriſti ad omnes & ſingulos pertinet, quibus integrum illud amplecti. Nullus horum excipitur. Omnibus dictum eſt, *Qui poteſt capere, capiat*. hoc eſt, Neminem cogo, omnes Matth. 19.
inuito: cui tantum eſt animi vt rem tantam auſit ſuſcipere, ne omittat. Omnibus conue-

Matth.19. nit: *Si vis perfectus eſſe, vade, vende quæ habes, & da pauperibus, & habebis theſaurum in cælo: & veni, ſequere me*. Vnde patet non opus eſſe hîc magna deliberatione. qua de re videndus S. Thom. 2.2.q.vlt.art.vlt.

29 De tertio, quænam ex multis religionibus cuilibet congruentiſſima ſit, & maximè ſalutaris, opus eſt aliqua conſultatione. Quomodo autem illa inſtitui debeat, nunc aperiemus.

Non eſſe ineundā cum ſecularibus

Dico igitur Primò, Conſultationem de negotio religionis, & ſæculi deſerendi, non eſſe inſtituendam cum hominibus ſæcularibus nihil niſi mundana ſapientibus: neque in ea cauſa conſilium ab ipſis exquirendum, etiamſi ſanguine eſſent coniunctiſſimi. Ita paſſim monent ſancti Patres, ſpiritus & perfectionis magiſtri. 1.Cor.2. *Animalis homo non percipit ea quæ ſunt ſpiritus Dei*, teſte Apoſtolo: nec ſæculo addictus ea quæ ſunt religionis: neque diuitiarum & honorum ſectator, paupertatis & humilitatis bona intelligit. Quo modo enim fieri poteſt vt qui temporalia iſta tantopere diligit & captat, abdicationem temporalium, & ſæculi deſertionem probet? Monet id optimè ironica locutione Scriptura Eccleſiaſtici 37. *Cum viro irreligioſo tracta de ſanctitate, cum iniuſto de iuſtitia*, &c. q. d. Stultè facies ſi ab his

his conſilium petas. vnde ſubdit: *Non attendas his in omni conſilio: ſed cum viro ſancto aſsiduus eſto*, &c.

Idem in ſpecie de propinquis docet præclare S. Thomas opuſculo 17. quod ſcripſit contra Retrahentes à religione cap. 10. *Ab hoc*, inquit, *conſilio* (de ingredienda religione) *primò quidem amouendi ſunt carnis propinqui. Dicitur enim Prouerb. 25. Cauſam tuam tracta cum amico tuo, & ſecretum extraneo ne reueles. Propinqui autem carnis, in hoc negotio amici non ſunt, ſed inimici, iuxta ſententiam Domini Matth. 10. Inimici hominis domeſtici eius.* Itaque in hoc negotio propinqui, iuxta S. Thomæ, imò ipſius Chriſti ſententiam, inimicorum loco cenſendi. Nemo autem ab inimico conſilium petit: nemo inimici ſententiæ acquieſcit. Neque mirum videri debet ſi Dominus domeſticos *inimicos* vocet (quando ab obſequio diuino auocant) quia inſtar capitalium inimicorum grauiſſima damna inferunt: ſæpè enim animam occidunt, bonis æternis ſpoliant, & in æternam mortem præcipitant. Quid ampliùs inimicus infeſtiſſimus, imò ipſe diabolus, facere poteſt? Simili modo Spiritus ſanctus alibi dicit: *Qui diligit iniquitatem, odit animam ſuam*, ſibique nocentiſſimus eſt inimicus. Amor itaque

30 Michæ 7. Pſal. 10.

carnis eſt inimicitia ſpiritus: & blandimenta ſæculi, venena animarum.

31 S. Bernardus, electum Dei organum, & ſummus ſpiritalis doctrinæ magiſter, ſermone, *Ecce nos reliquimus omnia*, paulò ante medium, ita ſcribit: *Quantos mundi ſapientia maledicta ſupplantat, & conceptum in eis extinguit ſpiritum, quem voluerat Dominus vehementer accendi? Noli, inquit, præcipitanter agere, diu conſidera, diligentiùs intuere. magnum eſt quod proponis, & opus habens multa deliberatione. Experire quid poßis, amicos conſule, ne poſt factum pœnitere contingat.* En conſilia ſæcularium & propinquorum, vt quotidiana experientia conſtat. Videamus nunc quid tantus vir de tali conſilio ſentiat. *Hæc ſapientia mundi terrena, animalis, diabolica, inimica ſalutis, ſuffocatrix vitæ, mater tepiditatis, quæ ſolet Domino vomitum prouocare.* En iudicium S. Bernardi de hoc conſilio. Deinde probat multis argumentis, non eſſe opus longa deliberatione. *Caue tibi*, ait ſæcularis homo. reſpondet Bernardus: *Vt quid enim? cùm à Deo verbum non eſſe dubites, quid opus eſt deliberatione? Vocat magni conſilij angelus: quid aliena conſilia præſtolaris? Quis enim fidelior, quis ſapientior illo? Deduc me Domine, & deducar: fortior eſto & inualeſce. Noui ego quænam ſint quæ oportet fieri*

Sententia S. Bernardi

Conſilia mundi.

fieri citò. Ab ore putei gehennæ eripior, & inducias petam, & retardabor, & cunctabor exire? Abſcondi ignem in ſinu meo: & exuſto iam latere, iam nudatis viſceribus, iam ſanie defluente, diu mihi deliberandum eſt an expergiſcar, an excutiam, an abijciam illum? Magnum omnino eſt quod offertur, ſed eò vtiq; libentiùs & feſtinantiùs ſuſcipiendum, & obuiis arripiendum manibus cum feruore & hilaritate. Denique refutat rationes ſæcularium: *Probet ſeipſum qui de propria virtute præſumit: nam diuina quidem omnino probata eſt. Amicos conſulat, qui non legit, Inimici hominis domeſtici eius. Quid frequentat Euangelium qui Euangelio non obedit? At in eo ſanè legimus, promittenti cuidam ſequi Dominum, ſed defunctum priùs patrem ſepelire volenti, reſponſum ab eo, vt ſineret mortuos ſepelire mortuos ſuos. Alteri quoque tantùm ſuis qui domi erant valedicere cupienti: Nemo, inquit, mittēs manum ad aratrum, & reſpiciens retrò, aptus eſt regno Dei.* ita Bernardus. Cuius ſententia pluris in hoc negotio æſtimanda, quò ille ſanctitate, doctrina, miraculis fuit illuſtrior, & in magiſterio ſpiritus exercitatior.

Dico Secundò: Non ſolùm monent ſancti Doctores, conſilium à propinquis & ſæcularibus in hac cauſa non eſſe petendum; 32
ſed etiam ob eorum blanditias, querimonias,

nias,aut minas non eſſe quidquam in ſancto propoſito mutandum aut differendum. quæ doctrina probatur tum ex ſanctis Patribus, tum ex Scripturis, tum Sanctorum exemplis.

1. Probatur ex ſanctis Patribus.

Ex Patribus. S. Hieronymus epiſt. ad Heliodorum ita ſcribit: *Quid facis in domo paterna delicate miles? vbi vallum? vbi foſſa? vbi hiems acta ſub pellibus? Audi edictum regis tui: Qui non eſt mecum, contra me eſt: & qui mecum non colligit, ſpargit. Recordare tyrocinij tui diem, quo Chriſto in Baptiſmate conſepultus, in ſacramenti verba iuraſti: pro nomine eius non te patri parciturum eſſe, non matri. Ecce aduerſarius in pectore tuo Chriſtum conatur occidere. Ecce donatiuum quod militaturus acceperas, hoſtilia caſtra ſuſpirant. Licet paruulus ex collo pendeat nepos: licet ſparſo crine & ſciſſis veſtibus, vbera quibus te nutrierat, mater oſtendat: licet in limine pater iaceat: per calcatum perge patrem: ſiccis oculis ad vexillum crucis euola. Solum pietatis genus eſt, in hac re eſſe crudelem.* Acris & animoſa exhortatio; nec mirum, quia agitur de obſequio diuino, de corona & ignominia æterna. Pergit Hieronymus: *Neque verò neſcio qua te dicas nunc compede præpediri. Non eſt nobis ferreum pectus, nec dura præcordia: nō ex ſilice natos Hyrcanæ nutriere tigres. Et nos per iſta tranſiuimus. Nunc tibi blandis viduæ*

vidua ſoror hæret lacertis: nunc illi cum quibus adoleuiſti vernulæ, aiunt: Cui nos ſeruituros relinquis? &c. *facilè rumpit hæc vincula amor Dei, & gehennæ timor.* Et paulò pòſt: *Si credunt in Chriſtum, faueant mihi pro eius nomine pugnaturo: ſi non credunt, mortui ſepeliant mortuos ſuos.*

Idem epiſt. 10. ad Furiam nobiliſſimam 33
viduam: *Cui dimittes tantas diuitias: Chriſto qui mori non poteſt. Quem habebis heredem? Ieſum quem & Dominum. Contriſtabitur pater, ſed lætabitur Chriſtus. Lugebit familia, ſed Angeli gratulabuntur. Faciat pater quod vult de ſubſtantia ſua; non es eius cui nata es, ſed cui renata, qui te grandi pretio redemit, ſanguine ſuo. Caue nutrices & gerulas, & iſtiuſmodi venenata animalia, quæ de corio tuo ſatiari ventrē ſuum cupiunt. Non ſuadent quod tibi, ſed quod ſibi proſit,* &c. Vbi poſtremis verbis inſinuat fontem, vnde omnis illa querimonia & conatus impediendi oritur, eſſe amorem proprium: nimirum, quia vel commodis temporalibus, vel aliquo ſolatio & voluptate, vel honore quem ſibi imaginabantur, deſtituendos ſe putant, ſi filius aut filia ſæculum deſerat.

Ioannes Climacus gradu 3. *Melius eſt* 34
contriſtare parentes, quàm contriſtare Dominum Ieſum. hic enim nos creauit & ſaluauit: illi

illi ſæpè ſuos amando perdiderunt. Amor Dei extinguit in animo carnalem parentum amorem. Qui autem vtroſque amores in vno corde claudi poſſe putat, is ſeipſum decipit. Ne te moueant tuorum lacrymæ, ne tu tibi ipſe æternas lacrymas parias. Cùm te parentes & propinqui circumdant ſicut apes, imò ſicut veſpæ, plangentes & lamentantes; tu tibi propone peccata tua, vt dolorem dolore vincas. Hæc ille.

35 S. Auguſtinus epiſt 38. (quã aliqui S. Paulino Auguſtini coætaneo tribuunt) hortatur Lætum, adoleſcentem nobilem & opulentum, ne parentum amore & querimonijs propoſitum perfectionis deſerat, ſed hunc prauum affectum in ſe & illis perimat, & Chriſtum illis anteponat. *Ecce rapit te ſtudium veritatis agnoſcendæ, atque percipiendæ voluntatis Dei in Scripturis ſanctis: rapit Euangelicæ prædicationis officium: dat ſignum Dominus vt vigilemus in caſtris, vt ædificemus turrim de qua hoſtem ſempiternæ vitæ & proſpicere & propellere valeamus: rapit militem Chriſti tuba cæleſtis ad prælium; & retinet mater?* Et infrà: *Sed quid dicit, aut quid allegat? fortè decem illos menſes, quibus viſcera eius oneraſti, & dolores parturitionis, & labores educationis: Hoc hoc interfice verbo ſalutari: hoc perde matris, vt in vitam æter-*

nam

nam illam inuenias: hoc memento vt oderis in ea, ſi diligis eam. Si tyro Chriſti es, ſi turris fundamenta poſuiſti, ne dicant tranſeuntes, Hic homo cœpit ædificare, & non potuit conſummare. Carnalis affectus eſt iſte, & adhuc veterem hominem ſonat. Hunc carnalem affectum & in nobis & in noſtris militia Chriſtiana, vt perimamus, hortatur. Et infrà oſtendit nos multò ampliùs debere patri & matri noſtræ ſpiritali (Chriſto & Eccleſiæ) quàm parentibus carnalibus: ac proinde in hoc negotio deſerendi ſæculi, illis, non his parendum.

S. Gregorius lib. 7. Moralium cap. 14. docet multa incommoda ex affectu carnali erga propinquos prouenire, & hominem penitus à perfectione impediri, etiamſi iam in religione ſit poſitus: vnde vult hunc affectum exui, & in ſpiritalem dilectionem cõuerti, qua non illorum carnem & commoda temporalia, ſed eorum animas & ſalutem procuremus. Denique ita concludit: *Extra cognatos ergo quoſque & proximos debet fieri, ſi vult parenti omnium veriùs iungi: quatenus eoſdem, quos propter Deum viriliter negligit, tantò ſolidiùs diligat, quantò in eis affectum ſolubilem carnis ignorat.*

S. Bernardus epiſt. 104. cùm multis rationibus efficaciſſimè hortatus fuiſſet nobilem 36

&

& eruditum adoleſcentem Galterum ad deſerendum ſæculum, tandem agit de affectu materno quo ille deuinctus tenebatur, & oſtendit hunc neceſſariò eſſe vincendum. *Quid*, inquit, *ad hoc reſpondebo tibi; vt matrem deſeras? ſed inhumanum videtur. Vt cum ipſa maneas? ſed neque ipſi expedit vt filio ſit cauſa perditionis. Fortè vt & mundo ſimul milites & Chriſto? ſed nemo poteſt duobus dominis ſeruire. Mater tua vult contraria tuæ, ac per hoc ſuæ ipſius ſaluti. Elige ergo tu ex duobus quod vis, aut vnius videlicet ſatisfacere voluntati, aut vtriuſque ſaluti. Verùm ſi multùm eam diligis, deſere potiùs ipſam, ne ſi Chriſtum deſeras vt cum ipſa maneas, propter te pereat & ipſa. alioquin malè de te meruit, quæ te peperit, ſi propter te perit. An non propter te perit, quæ ipſum quem peperit, perimit. Ceterùm fidelis ſermo & omni acceptione dignus, vt etſi impium eſt contemnere matrem; contemnere tamen propter Chri-*
Matth. 15. *ſtum, pijſſimum eſt. Nam qui dicit, Honora pa-*
Matth. 10. *trem & matrem, ipſe etiam dixit: Qui amat patrem aut matrem plus quàm me, non eſt me dignus.*

Idem vir ſanctus epiſt. 111. quam nomine Eliæ Nouitij ſui ad eius parentes ſcripſit, ita loquitur: *Sola cauſa qua non liceat obedire parentibus, Deus eſt. Ipſe enim dicit: Qui*

Qui amat patrem aut matrem plus quàm me, non eſt me dignus. Si me verè vt boni & pij parentes diligitis: ſi veram, ſi fidelem erga filium pietatem habetis, quid me, patri omnium Deo placere ſatagentem, inquietatis, & ab eius ſeruitio (cui ſeruire, regnare eſt) retrahere attentatis? Verè nunc cognoſco quia inimici hominis domeſtici eius. In hoc vobis obedire non debeo: in hoc vos non agnoſco parentes, ſed hoſtes. Si diligeretis me, gauderetis vtique, quia vado ad meum atque veſtrum, imò vniuerſorum Patrem. Deinde vt oſtendat nihil in hoc negotio parentibus deberi, ita pergit: *Quid à vobis habeo niſi peccatum & miſeriam? hoc ſolum quod geſto corruptibile corpus, de veſtro me habere fateor & agnoſco. Non ſufficit vobis, quòd me in hanc ſæculi miſeriam miſeri miſerum induxiſtis? quòd in peccato veſtro & peccatores peccatorem genuiſtis: quòd in peccato natũ de peccato nutriſtis: niſi etiã inuidendo mihi miſericordiam, quam conſecutus ſum ab eo qui nõ vult mortem peccatoris, filium inſuper gehennæ faciatis? O durum patrem! ô ſæuam matrem! ô parentes crudeles & impios! imò non parentes, ſed peremptores: quorum dolor ſalus pignoris; quorum conſolatio mors filij eſt: qui me malunt perire cum eis, quàm regnare ſine eis. qui me rurſum ad naufragium, vnde tandem nudus euaſi, rur-*

Matth. 10.

Michææ 7.

Matth. 10.

Digitized by Google

ſus ad ignem, vnde vix ſemiuſtus exiui; rurſus ad latrones, à quibus ſemiuiuus relictus ſum, ſed miſerante Samaritano iam conualeſcere cœpi, reuocare conantur, &c. Vide ſequentia; vbi oſtendit quanta ſit illa & quàm deteſtanda dementia. Acriora quidem iſta videri poſſent, niſi à tanta ſapientia & ſanctitate eſſent profecta. quis enim electum illud Spiritus ſancti organum audeat reprehendere? nouerat ille quanti hæc res ſit momenti. neque tamen mens ipſius eſt vt paſſim tam acriter illis ſcribatur, niſi quis videat ſe in grauia ſalutis pericula illorum importunitate coniiciendum, aut illi finem ſollicitandi non faciant.

Alia plurima adferri poſſent: ſed ex his abundè perſpicitur, quis ſanctorum Patrum ſemper fuerit ſenſus: nimirum nulla ratione hac in re hominum ſæcularium (etiamſi parentes ſint carnis noſtræ) conſilia exquirenda aut ſequenda, neque eorum querimoniis aut blanditiis cedendum: idque ob duas cauſas.

38 Primò, quia homines ſæculo dediti, negotium ſpiritale perfectionis non intelligũt, neque bona inuiſibilia animorum æſtimare norunt, ſplendore fucato rerum ſæcularium præſtincti. Paupertas voluntaria illis videtur miſeria; caſtitas, melancholia; obedientia, ſerui-

Duplex cauſa cur inepti ad dandum conſilium ſæculares.

Ignoratio.

ſeruitus; ſobrietas, afflictio ; habitus vilis aut ſimplicior, dedecus; monaſterium, carcer; denique omnia religionis exercitia contemptibilia ; & hominibus generoſis parum digna. Contrà, maximi æſtimant diuitias, honores, opulenta matrimonia, pulchram ſobolem, veſtium ſplendorem, lauta & magnifica conuiuia, amplum famulatum, viuere ſuo arbitrio. Fieri non poteſt, vt ex huiuſmodi corde ſana conſilia in hac deliberatione procedant. Quiſque iudicat & alteri conſulit, prout ipſe eſt affectus. Nemo alteri ſtatum perfectionis ex animo ſuadere poteſt, niſi qui animo ſic eſt comparatus, vt ipſemet eumdem ſtatum vellet capeſſere, ſi id ei integrum foret, & quæ in altero circũſtantiæ eędem in ipſo concurrerent. Idem cernitur in omnibus aliis negotiis, in quibus cõſilium exquiritur. Nemo enim alteri conſilium ſeriò dare poteſt, niſi quod ipſe iudicat ſibi amplectendum, ſi eodem res ipſius loco eſſent. Itaque cùm ſæculares ita ſint affecti, vt ipſi nullo modo religionem, in illo iuuentutis flore & rerum ſæcularium copia, vellent amplecti ; fieri non poteſt vt aliis hac de re ſanum conſilium impertiant.

Secundò, quia conſilia eorum ferè ſem- 39
per procedunt ex philautia ſeu amore pro- *Amor proprius.*
prio. Etſi enim videantur quærere bonum

liberorum : tamen occultè quærunt proprium ; vt ſancti Patres, Hieronymus, Bernardus, & alij notarunt: nimirum vt ſolatium à ſuis prolibus & oblectationem accipiant ; vt ipſorum aſpectu & colloquio recreentur ; vt ipſi curam rei familiaris agant, & negotia conficiant, vt lites & iura debitorum proſequantur ; vt liberos procreent, quorum præſentia & ſuauitate ſenilis ætas delectetur ; vt eorum cauſa apud ſuos ciues ſint in honore, denique vt in illis, eorumque opibus & honoribus ipſi viuere, opibus & honoribus circumfluere videantur. Ita enim natura comparatum eſt, vt parentes videantur manere ſuperſtites, & quodammodò immortales in poſteris. Hæ ſunt ſæcularium imaginationes ; hæc eorum vota & curæ ; hæc præcipua bona, quibus eorum affectus detinentur. In quibus perſpicuum eſt non veram in liberos pietatem, non ſinceram amicitiam, (quæ non ſuum ſed amici bonum quærit) ſed amorem proprium, dominari : qui bonus conſultor eſſe non poteſt, quia non alteri ſed ſibi conſulit. Et quamuis alteri in ſpeciem videatur benè velle, tamen id totum in ſuum commodum refert. Simili modo etiam mancipia amantur. Itaque ignorantia rerum ſpiritualium, ſeu iniqua rerum æſtimatio, & amor proprius, faciunt

vt

Digitized by Google

vt tales in hac cauſa non ſint idonei conſultores.

Habemus ſenſum ſanctorum Patrum: 40
habemus manifeſtam rationem, & iudicij naturalis ſententiam. Probemus idipſum nunc ex diuinis Scripturis. Luc. 14. *Si quis venit ad me, & non odit patrem ſuum, & matrem, & vxorem, & filios, & fratres, & ſorores, adhuc autem & animam ſuam, non poteſt meus eſſe diſcipulus. Et qui non baiulat crucem ſuam & venit poſt me, non poteſt meus eſſe diſcipulus. Venire ad Chriſtum*, eſt credere in Chriſtum, eiuſque fidem amplecti: vt conſtat ex cap 6. Ioan. & docet in illum locum S. Auguſtinus. *Odiſſe patrem & matrem*, &c. eſt odiſſe carnales & humanos affectus & conatus eorum quibus nos à via ſalutis & perfectionis auocant; illis non cedere, non ſinere ſe ab illis vinci, ſed eos in ſe & in illis extinguere. *Odiſſe animam ſuam*; eſt affectus animæ propriæ erga ſua commoda, erga voluptates, diuitias, honores; erga vitam propriam, quatenus iſta ſaluti vel perfectioni Chriſtianę ſunt impedimento, odiſſe, deteſtari, & conari in ſe perimere, tamquam venena mortifera.

2. Probatur ex Scripturis.

Diſcipulus Chriſti duplici modo quis vo- 41
cari poteſt: generali, & ſpeciali. Generali, omnes Chriſtiani vocari poſſunt *diſcipuli*; vt

patet Act.cap.6.v.7. & c.9.v.1. Speciali, ſoli illi dicuntur *diſcipuli*, qui Chriſto toti addicti, ſpeciali modo ei adhærent, & eum imitari ſtudent; ſicut Apoſtoli, & 72. diſcipuli faciebant. Dominus autem hoc loco potiſſimùm agit de *diſcipulis* peculiari modo ſic nuncupatis: vt patet ex illa concluſione quã ſubiungit: *Sic ergo omnis ex vobis, qui non renuntiat omnibus quæ poſſidet, non poteſt meus eſſe diſcipulus.* Conſtat enim non omnes bonos Chriſtianos renuntiare omnibus quæ poſſident: ſed eos ſolùm qui perfectè Chriſtum imitari volunt, iuxta illud conſilium Domini Matth. 19. *Si vis perfectus eſſe, vade, & vende omnia quæ habes, & da pauperibus.* Eodem modo hunc locum intelligunt ſancti Patres, Hieronymus epiſt. ad Heliodorum, Auguſtinus epiſt. 38. ad Lætum, Gregorius lib. 7. Moralium cap. 14. Bernardus
42 epiſt. 111. Senſus itaque verborum Domini eſt: Etſi quis in me credat, non tamen hoc ſatis eſt, vt ſit meus diſcipulus; vel vt ſit perfectus: ſed vlteriùs requiritur vt mundo renuntiet, & meam vitam imitetur; & idcircò odio habeat omnes affectus carnales parentum ac propinquorum, omneſque eorum conatus quibus eum ab hoc propoſito abducere conantur: nec vllo modo patiatur ſe ab illis vinci: imò & propriam animam hoc modo

Sẽſus verborum Domini.

modo odiſſe debet, & eius affectibus, qui perfectioni obſiſtunt, minimè obſequi; ſed eos in ſe perimere. Hoc odium vera dilectio eſt: ſicut dilectio iniquitatis & vitæ carnalis, verum odium; iuxta illud Pſalmi 10. *Qui diligit iniquitatem, odit animam ſuam.* Qui hoc modo parentes ſuos odit, veriſſimè amat: quia eorum ſaluti conſulit, & malum quod animos eorum obſidet, extinguere ſatagit. Qui verò carnaliter eos amat, affectibus eorum inordinatis cedens ne contriſtet, odio potiùs quàm amore proſequitur: quia malum fouet, & animas eorum obſtrictas æterno Iudici relinquit. Vtrumq; pulchrè oſtendit S. Bernardus epiſt. 104. & 111. & S. Gregorius hom. 37. in Euang. vbi ſic ait: *Quaſi per odium diligitur, qui carnaliter ſapiens, dum praua nobis ingerit, non auditur,* &c. Itaque in tali odio eſt verus amor: & in amore carnali eſt verum odium.

Addit Dominus: *Et qui non baiulat crucem ſuam*, &c. Ex his Domini verbis colligimus, quinque requiri vt quis Chriſti diſcipulus fiat, & perfectionis viam teneat. Primò, *vt credat in Chriſtum*, vera nimirum & Catholica fide: hoc enim fundamentum eſt omnis Chriſtianæ perfectionis. Secundò, *Vt renuntiet omnibus quæ poßidet*. quod de renuntiatione bonorum intelligendum eſt, vt 43

Quinque requiſita vt quis ſit Chriſti diſcipulus.

ex Græco colligitur: Ὃς οὐκ ἀποτάσσεται πᾶσι τοῖς αὐτοῦ ὑπάρχουσι. Tertiò, *Vt baiulet crucem ſuam*: hoc eſt ad mortem pro Chriſto ſubeundam ſit paratus, quantumuis ea ignominioſa ſit. Baiulare crucem ſolent, qui ad locum ſupplicij in crucem agendi ducebantur. Item vt paratus ſit æquo animo ferre omnes cruciatus, dolores, moleſtias, ignominiam, quæ in hac vita diſcipulis Chriſti offerri ſolent. Quartò, *Vt Chriſtum ſequatur*: hoc eſt vt eius veſtigijs inſiſtat, & eius vitam imitari ſtudeat; vt illum veluti præeuntem ad vitam ſemper in oculis habeat, & tamquam ducem ſectetur. In hac ſequela continetur caſtitatis & obedientiæ ſtudium, nec non humilitatis & patientiæ, charitatis ac ſobrietatis, & reliquarum virtutum aſſiduum exercitium. Quintò, Vt omnem affectum nos ab hoc propoſito auocantem in nobis & aliis omnibus oderimus, & extinguere conemur. Quòd ſi hoc debemus facere, dum nos à via perfectionis & conſiliorum Chriſti auocant: quanto magis cùm à Chriſti fide, à Chriſti Eccleſia, à mandatis diuinis ad hæreſes, ad peccata mortifera pertrahere conantur? Sicut enim vt ſimus diſcipuli Chriſti particulari ratione, debemus odiſſe patrem, matrem, & alios propinquos, quatenus nos conantur abducere à propo-

propoſito perfectionis, & illius peculiaris diſcipulatus: ita vt ſimus diſcipuli Chriſti generali ratione (id eſt vt ſimus boni Chriſtiani) tenemur eoſdem odiſſe, quatenus conantur abducere à recta fide, vel pertrahere ad aliquid quod ſit peccatum.

Alius locus Matth. 10. *Qui amat patrem aut matrem pluſquam me, non eſt me dignus: & qui amat filium aut filiam ſuper me, non eſt me dignus: & qui non accipit crucem ſuam, & ſequitur me, non eſt me dignus.* Qui locus 44
etſi rectè intelligi poſſit de iis, qui parentum, liberorum aut aliarum huius ſæculi rerum amore relinquunt Chriſti fidem, aut aliàs peccant mortiferè: rectè tamen etiam extenditur ad eos, qui ex ſimili affectu relinquunt Chriſti conſilia, & propoſitum religionis. Sic enim hunc locũ intelligit S. Bernardus epiſt. 104. & 111. S. Ambroſius lib. 6. in Lucam, S. Hieronymus epiſt. ad Heliodorum, & S. Baſilius in moralibus regula 2. cap. 3. & alij. Chriſtus te vocat, vt ipſum ſequaris, vt ipſius obſequio totum te mancipes, immenſa bona promittens; parentes ſuadent ne id facias, ſed vt ſeruias ſæculo, vt cum ipſis maneas: tu ne parentes contriſtes, neglecto Chriſti conſilio ſequeris conſilium parentum, & cum eis potiùs manere, quàm diuinæ inſpirationi morem gerere ſtatuis.

Quis non dicat hîc te patrem & matrem quodam modo magis amare quàm Chriſtum? eorum gratiam & fauorem pluris facere quàm gratiam & fauorem Chriſti? Rex aliquis potentiſſimus te tuamque familiam ab immani ſeruitute, maximis impenſis & laboribus liberauit, ac inſuper opibus & honoribus cumulauit, & in futurum multò maiora promiſit: hic te ad illuſtrem aulæ dignitatem euehere ſtatuit; ſed cupit vt te totum ipſius obſequio ad aliquot annos impendas: reluctantur parentes, & nulla Regis ac beneficiorum eius habita ratione te apud ſe retinere volunt: tu neglecta regia vocatione & munificentia, immemor beneficiorum olim acceptorum, parentum affectui obſequeris: an non meritò Rex ille dicet, quòd parentes pluris quã ſe facias; ac proinde illo honore quem tibi decreuerat, ſis indignus? Pari modo ille indignus Chriſti diſcipulatu, & honore diſcipulis præparato.

45 Tertius ſit, Matth. 10. *Nolite arbitrari quia pacem veni mittere in terram: non veni pacem mittere, ſed gladium. Veni enim ſeparare hominẽ aduerſus patrem ſuum, & filium aduerſus matrem ſuam, & nurum aduerſus ſocrum ſuã: & inimici hominis domeſtici eius.* Quibus verbis ſignificatur, Chriſti doctrinam fore cauſam, cur multi, repugnantibus paren-

parentibus & amicis, viam ſalutis & perfectionis ingrediantur; noſque in hoc negotio domeſticos potiſſimùm aduerſarios habituros; tacitè inſinuans illis nec eſſe credendum, nec cedendum. Quis enim credat conſiliis inimici? Ita paſſim hunc locum exponunt Patres.

Quartus, Matth. 8. & Luc. 9. Cùm qui- 46
dam ex diſcipulis peteret à Domino, vt ſibi permitteret redire domum & *ſepelire parentem*, hoc eſt curare & ſolari illum breui moriturum (vt Theophylactus, Lyranus, Caietanus, Titelmannus & alij multi exponunt) reſpondit illi Dominus: *Sequere me, & dimitte mortuos ſepelire mortuos ſuos*. apertè indicans neque ob extremam parentum ſenectutem (niſi alioquin ratione inopiæ noſtra præſentia indigeant) conſilium perfectionis differendum. Vide Bernardum epiſtol. 111. & Hieron. epiſt. 1. vbi ſic ait: *Si credunt in Chriſtum, faueant mihi pro eius nomine pugnaturo: ſi non credunt, mortui ſepeliant mortuos ſuos*. Clemens Alexandrinus in Protreptico ad Græcos: *Barbari dicuntur cadaueribus alligare captiuos, donec cum ipſis putreſcant*, &c. *Caue ne idem tibi contingat; ne te barbarus dæmon mortuis alliget amicis vel conſanguineis donec cum illis putreſcas. Dimitte mortuos ſepelire mortuos ſuos*. Multi

Patres

Patres hunc locum intelligunt de ſimplici ſepultura, & diſcipulum nihil aliud petijſſe à Domino quàm vt permitteret ei redire domum, & parentis ſui quem recenter obijſſe acceperat, intereſſe funeri & exequijs: Dominum autẽ id noluiſſe permittere. Rationem adfert Chryſoſtomus hom. 28. in Matthæum, ne cum amicis implicaretur in exequendo teſtamento, in diuidendà hereditate, in ſoluendis debitis, alijſque multis negotiis quæ in domo mortuaria eſſe ſolent. ob hanc cauſam Dominum recuſaſſe cõcedere, vt omnes qui ſæculo renuntiarunt hinc diſcant tales tricas declinare. Vtraque expoſitio eſt valdè probabilis, & ſeruit noſtro inſtituto.

47 Quintus ſit Matth. 22. Luc. 8 Cùm quidam Domino populum inſtruenti dixiſſet: *Ecce mater tua & fratres tui foris ſtant quærẽtes te.* reſpondit: *Quæ eſt mater mea, & qui ſunt fratres mei? & extendens manum in diſcipulos ſuos, dixit: Ecce mater mea & fratres mei. Quicumque enim fecerit voluntatem Patris mei qui in cælis eſt, ipſe meus frater & ſoror & mater eſt.* Qua ſentẽtia ſignificare nobis voluit, in negotijs ad ſalutem Deiq; honorem ſpectantibus non eſſe agnoſcendam propinquitatem carnis, nec curandam vllam parentelam ab obſequio diuino nos auocan-

auocantem: ſed eos ſolos loco parentum & propinquorum habendos, qui ſpiritu Dei ſunt prædíti, & in omnibus voluntati diuinæ ſatisfacere ſtudent. Ita ſancti Patres hunc locum exponunt. S. Ambroſ. lib. 6. in Lucam: *Præſcripturus ceteris quòd qui non reliquerit patrem aut matrem ſuam, non eſt filio Dei dignus; ſententiæ huic primus ſe ſubiecit. Non quò maternæ refutet pietatis obſequia; ſed quò paternis ſe miniſterijs ampliùs quàm maternis affectibus debere cognoſcat: religioſiores copulæ mentium eſſe docentur quàm corporum.* S. Auguſtinus epiſt. 38. *Maternum nomen, quia terrenum erat, in comparatione cæleſtis propinquitatis abiecit.* Et infrà: *Cuius tamen* (matris) *terrena cognatione contempta, contemnendarum talium conſuetudinum diſcipulis præbet exemplum.* Hieron. in cap. 12. Matth. *Non matrem negauit, ſed Apoſtolos cognationi prætulit; vt & nos in comparatione dilectionis, carni ſpiritum præferamus.* Et epiſt. ad Heliodorum: *Aries iſte pietatis, quo fides quatitur* (nempe lacrymæ parentum) *Euangelij retundendus eſt muro: Mater & fratres mei ſunt hi quicumque faciunt voluntatem Patris mei qui in cælis eſt.* Bernardus ſerm. 2. de nuptijs, Guaricus Abbas ſerm. 4. de aſſumptione, & alij.

Sextus ſit Lucæ 9. Cùm quidam vocatus 48
à Do-

à Domino dixiſſet; *Sequar te, ſed permitte mihi primùm renuntiare his quæ domi ſunt* (hoc eſt diſponere de rebus meis, & valedicere amicis) reſpondet illi Dominus: *Nemo mittens manum ſuam ad aratrum, & reſpiciens retrò, aptus eſt regno Dei.* ſignificans, omnes moras, omniaque negotia, quæ impetum & feruorem deſerentis mundum retardare poſſunt, eſſe abrumpenda: & totam mentem, relicta temporalium cura, ad exequendum perfectionis propoſitum conuertendam. S. Auguſtinus ſerm. 7. de verbis Domini: *Quando parat Deus homines Euangelio, nullam excuſationem vult interponi carnalis huius temporaliſq́; pietatis.* S. Gregorius homil. 3. in Ezechielem: *Ante nos æterna ſunt, poſt nos temporalia: quia & illa, pergentes, inuenimus; & iſta recedentes, quaſi poſt tergum relinquimus*, &c. *Nunc iter facimus & ad æterna properamus: poſt mortem, vel æternam beatitudinem, vel æternos cruciatus reperiemus. Aeterna nos expectant, temporalia nos deſerunt. Illa ſunt ante nos, quia ad illa tendimus; hæc poſt nos, quia ea relinquimus. Qui retrò igitur reſpicit, ad temporalia oculos flectit: qui ea quæ à fronte ſunt intuetur, is æterna contemplatur.* Simon Caſſianus lib. 9. cap. 16. *Vox diuina cùm clamat, ab omnibus humanis atque mundanis rebus*

ab-

abſoluit. Verba illa tibi dicta puta, quæ ab angelo Loth accepit: Salua animam tuam, noli reſpicere poſt tergum, &c. *Memento vxoris Loth* (inquit Dominus) *quæ in ſtatuam verſa eſt, non marmoris ſed ſalis, vt exemplum fieret, & condimentum vnde alij ſalirentur. Reſpexit illa retrò, verſaq́; eſt in ſtatuam. Caue ne retrò reſpicias.*

Denique ipſe Dominus non ſolùm verbis & doctrina, ſed etiam ſuo exemplo nos inſtruere voluit, quo modo hac in re nos gerere debeamus. Cùm enim factus eſſet annorum duodecim, clàm parentibus ſe ſubduxit; & in templum, curaturus negotia cæleſtis Patris, ſe cõtulit. Parentes ſuos per hoc in magnum mœrorem, ſollicitudinem & laborem coniecit. Poſt triduum inuentus in templo inter Doctores, cùm mater ſanctiſſima hac de re benignè conqueritur, quid ei reſpondit? Non blandè excuſauit, ſed virili grauitate & diuina auctoritate aſſumpta, in ſpeciem reprehendit: *Quid eſt quòd me quærebatis? neſciebatis quia in his quæ Patris mei ſunt, oportet me eſſe?* Oſtendere voluit, in ijs quæ ad ſalutẽ & Dei obſequium pertinent, nos à parentum cõſenſu, poſtquam ad vſum rationis peruenerimus, minimè pendere: neque illa eſſe omittenda, etiamſi inde mœſtitiam aliquam ſint concepturi.

49 *Exemplum Chriſti Domini.*

Lucæ 2.

Idem

Digitized by Google

50 Idem plurimis Sanctorum exemplis probari poteſt, ex quibus pauca dumtaxat indicabo.

Exempla Sanctorum.

S. Benedictus valdè iuuenis (nempe 13. vel 14. annorum) inconſultis parentibus ſæculum deſeruit, & totum Dei ſeruitio ſe tradidit.

S. Alexius prima nuptiarum nocte, relictis vxore & parentibus, conſilio ſuo minimè cum illis communicato, ieiunio & orationi alijſque pietatis functionibus ſe penitus addixit.

S. Ioannes Calybita in primo adoleſcentiæ flore, occultè parentes, domumque paternam, & omnes opes deſerens, in longinquum monaſterium ſe abdidit.

S. Thomas Aquinas decimoquarto ætatis anno, contra voluntatem parentum, S. Dominici inſtitutum complexus eſt. Cumque mater veniſſet Neapolim vt illi loqueretur; veritus ſanctus adoleſcens ne lacrymis maternis moueretur, rogauit Priorem ne colloquium cum matre permitteret, ſed ſe aliò repentè amandaret. Itaque cùm mater properaret Neapolim, ille mittitur Romam. quo intellecto, mater Romam properat; ſed monitus ea de re Thomas, fugit in Galliam. Verùm interceptus à ſuis fratribus in via, & ad matrem remiſſus, biennio in arce quadam,

Digitized by Google

dam, tamquam in carcere detinetur. Intereà lacrymis, blanditiis, minis, iniuriis, & omni genere artificij à ſuis oppugnatus non ſolùm flecti non potuit ad propoſitum deſerendum, ſed etiam ſuis ſororibus, quæ illum à pio propoſito auertere conabantur, perſuaſit vt ſæculum deſererent.

S. Bernardus cùm religionem cogitaret, magnum certamen à ſuis ſuſtinuit: ſed ita feliciter id ei ſucceſſit, vt ipſe non ſolùm non ſit euerſus, ſed triginta ex ſuis conuerterit, & ſecum ad religionem adduxerit.

Illuſtris adoleſçens Albertus, Comitis Falkenbergenſis vnicus filius, cùm Lutetiæ inſciis parẽtibus ordinem Dominicanorum circa annum Domini 1230. eſſet ingreſſus; pater, eo intellecto, cum magno ſuorum comitatu mox Lutetiam aduolat, & omne machinarum genus admouet, vt filium ab eo conſilio abducat. Sed fruſtrà fuit, quòd iam amor Dei iuuenile pectus aduerſus carnalem amorem, omneſque parentis blanditias, obfirmaſſet. Parente ſuperato, illuſtrior eidem Alberto congreſſus fuit cum Theodorico conſobrino. Hic dolore ardens omnia attulit, quæ ad illud conſilium labefactandum apta videbantur, lacrymas, preces, argumenta, matris denique commemorationem, quam præ animi ægritudine vel 51

iam mortuam eſſe, vel moribundam decumbere affirmabat. Conſederant fortè è regione iconis cuiuſdam, in qua Chriſtus inter matrem & Ioannem Diſcipulum in cruce pendebat. Tum Albertus oculum ac digitos in eam tabulam intendens: En, inquit, Dei Filius, cùm matrem & conſobrinum, vtrumque ſibi tam charum, doloris gladio confoſſum videret; tamèn è crucis patibulo deſcendere noluit, ſed in ea cum ſuo & illorum cruciatu vſque ad mortem permanſit. Quare nec ego hanc religioſæ vitæ crucem, quam ſemel conſcendi, deſeram vmquam, quamuis & matrem & te conſobrinum ad pedes meos exanimes iacere viderem. Quin tu potiùs in eamdem hanc crucem mecum conſcendis, teque huius mundi laqueis expedis, in quibus hæres cum tanto periculo? Quid plura? Tantum valuit hic adoleſcentis ſermo, vt illum permouerit ad idem inſtitutum relicto ſęculo complectendum, obſtupeſcente tota ciuitate; idque eò magis, quò ille mundanis nugis, omnique vanitate magis tenebatur obſtrictus.

Omitto alia. Ex quibus perſpicuum eſt, quo loco in hoc negotio propinqui ſint habendi. Hæc tamen non ita accipienda, quaſi non oporteat liberos, cùm hac de re agitur, humiliter ſe cum parentibus gerere, eorum-

rumq; minas, contumelias, iniurias, ac etiam verbera patiẽter & moderatè perferre. Quò enim magis ad perfectionem aſpirant, eò maiorem humilitatem & tolerantiam præſtare debent, vt omnibus ſint bono exemplo, & oſtendant ſe ſpiritu Chriſti, non humanis affectibus duci. Optandum enim, vt cum bona parentum gratia & benedictione omnia fiant. vnde ſi parentes non putentur refragaturi, honor illis debitus poſtulat, vt conceptum propoſitum illis aperiatur, eorumque benedictio obtineatur. Si tamen id ſperari non poteſt, & turbæ ac pericula immineant, non expedit arcanum ante tempus patefacere.

Dico Tertiò: Conſultatio de Religione & religionis ſpecie, ſi animo fluctuas, optimè inſtituetur cum Deo, cum animo proprio, & cum viro religioſo ac prudente. *Cum Deo:* effundendo in conſpectu ipſius cor tuum, eiuſque ſanctiſſimam voluntatem per preces, ieiunia, ſacrificia, & Sacramentorum frequentationem exquirendo, vt inſpiret quid ipſi maximè placitum & tibi maximè ſalutare. Itaque dices cum Propheta: *Notam fac mihi viam in qua ambulem: quia ad te leuaui animam meam:* hanc tibi offerre, tuoq, obſequio mancipare deſiderans. *Eripe me de inimicis meis Domine* (de mundo, in-

52 *Cum quibus & quo modo inſtituenda hæc deliberatio.*

Pſal. 142.

 quam,

quam, carne, dæmone) *doce me facere voluntatem tuam, quia Deus meus es tu*: cui vnicè placere & ſeruire deſidero. *Spiritus tuus deducet me in terram rectam*: (in locum vbi iuſtitia & rectitudo floret) *propter nomen tuum Domine* (non propter mea merita) *viuificabis me in æquitate tua*, vitam gra-
Pſal.42. tiæ per tuam iuſtitiā largiendo mihi. *Emitte lucem tuam & veritatem tuam: ipſa me deducant & adducant in montem ſanctum tuum & in tabernacula tua*. Sicut enim montes eleuantur ſupra reliquam terræ planitiem, & in cælum ſe erigunt: ita religio ſupra com-
Pſal.12. munem Chriſtianorum vitam. *Illumina oculos meos ne vmquam obdormiam in morte, ne quando dicat inimicus meus* (diabolus,) *Præualui aduerſus eum*. & alia huiuſmodi plena ſpiritus & feruoris. Rurſus cum Salo-
Sap.9. mone: *Da mihi ſedium tuarum aſſiſtricem ſapientiam; & noli me reprobare à pueris tuis. Mitte illam de cælis ſanctis tuis, & à ſede magnitudinis tuæ, vt mecum ſit, & mecum laboret, vt ſciam quid acceptum ſit apud te.*

Neque vllo modo dubitandū quin Deus ſic deprecantem & ad ſe confugientem exaudiet, & quod ſaluberrimum fuerit inſpirabit, vel per ſe abſque vlteriore conſultatione; vel (quod frequentiùs accidit) adhibito ſecundo vel tertio modo. Habemus hac

hac de re certiſſimam eius promiſſionem: *Et ego*, inquit, *dico vobis: Petite, & dabitur vobis; quærite, & inuenietis; pulſate, & aperietur vobis. Omnis enim qui petit, accipit; & qui quærit, inuenit; & pulſanti aperietur*. Ecce quoties eādem rem ingeminat, ſexies idem repetens, vt nullo modo dubitemus nos obtenturos. Idem confirmat hoc argumento: *Si vos, cùm ſitis mali, noſtis bona data*, quæ non à vobis, ſed à Deo accepiſtis, *dare filÿs veſtris: quanto magis pater veſter qui eſt in cælis, dabit ſpiritum bonum petentibus ſe?* Matth. 7. Lucæ 11.

Secundò, Cum animo proprio initur iſta 53 conſultatio, adhibita duplici conſideratione. altera circa religionem de qua deliberatur: altera circa propriam perſonam. Circa religionem quinque potiſſimùm expendenda. Primò, An eſſentiala vota ſeruentur; ita vt abſit proprietas & ſuperfluitas; abſint comeſſationes & compotationes, & liberiora cum feminis commercia, quæ caſtitatis naufragium inferunt; abſint exemptiones, & libertas ſuo iure & arbitratu viuendi. Secundò, An diſciplina religioſa vigeat. Hæc oſtenditur moribus externis religioſè compoſitis, reuerentiâ in rebus diuinis, modeſtiâ in congreſſibus, circumſpectione in colloquiis, temperantiâ in menſa, ſilentio in domo, quiete in cubiculo, denique exactâ

Cum animo ſuo.

Circa religionē ſunt quinq; expendenda.

 regu-

regularum ad externam diſciplinam pertinentium cuſtodiâ. Nihil diſciplina religioſa exactè ſeruata pulchrius; nihil ad exemplum & ædificationem efficacius. Tertiò, An concordia, & vnio fraterna. Vbi enim odia & diſcordiæ inter fratres; ibi non Chriſtus ſed ſatanas habitat. Signum vnionis eſt, ſi amicè inter ſe agant, & mutuò honorem deferant; ſi inuicem iuuent, & alius de alio benè loquatur. Quartò, An ambitio locum non habeat. Religio enim eſt ſchola humilitatis & mortificationis. Itaque magnum religionis venenum Ambitio, qua ad dignitates, prælaturas, honorifica munia aſpiratur. Quòd ſi bona commemorata in ea Religione, de qua deliberas, deprehendantur, tutò eam potes amplecti: erit enim tibi fidiſſima dux ſalutis. Quintò poteſt etiam in conſiderationem venire, An formam habeat vitæ Apoſtolicæ. hanc enim S. Thomas docet eſſe perfectiſſimam: quia vitam contemplatiuam coniungit cum excellentiſſima actione, qua ſalus animarũ (exemplo Chriſti Domini & Apoſtolorum eius) procuratur. vnde ceteris paribus præferenda. Præter hæc etiam noſſe debet religionis officia & functiones, in quibus potiſſimùm occupatur: pœnitentias item & auſteritates, vt poſſit ſtatuere, an ad eam ſit idoneus.

2.2.q.188. art.6.

Circa

Circa propriam perſonam conſideranda 54
talenta à Deo accepta: nimirum valetudo
corporis, vires ingenij, eruditio, aptitudo ad
res gerendas, naturæ propenſio. His vtrimq;
conſideratis, & inter ſe probè collatis, non
difficulter cognoſcere poteris, an talis reli-
gio tibi conueniat, eamque præ ceteris ex-
pediat amplecti.

Tertiò, Cum viro etiam prudente & reli- 55
gioſo, qui experientiam habeat ſtatus reli- *Cum viro*
gioſi, ſalubriter initur hæc deliberatio. Sicut *ſpiritali.*
enim qui vult ædificare, non ſutores aduo-
cat vel aurifices; nec qui ægrotat, Iuriſperi-
tos; ſed ille architectos, hic medicos, & eos
quidem quàm poteſt peritiſſimos: ita in hoc
tanto opere, quo ædificanda eſt domus illa
ſpiritalis, quæ ſtare poſſit aduerſus ventos &
flumina; & curatio non corporis, ſed animæ
inſtituenda; non eorum iudicium requiren-
dum, qui res iſtas vel non intelligunt, vel iu-
dicium habent variis affectibus peruerſum:
ſed adeundi illi, qui probitate inſignes, &
hanc ipſam triuere viam, vt experientia do-
cti, alios fideliter & abſque errore dirigere
poſſint. Quid ſtultius, quàm ſi mari vel ter-
ra iter facturus ſis, eum ducem accipias, qui
numquam in vita ſua iter illud confecerit,
quum alios ad manum habeas, qui nihil
aliud tota vita ſua egerunt? Huic tamen

Digitized by Google

Quid cauendũ bono conſultori.

conſiliario cauendum, ne quid cupidè agat, & ſtatim ad ſuam religionem pertrahere conetur. Ea enim res multis expoſita eſt incommodis. Sed lentè procedendum, & tota vocationis ratio exquirenda, & talenta conſideranda. Deinde præſcribendæ certæ regulæ vel conſiderationes: quibus expenſis per otium, ipſemet poſſit eligere quod in Domino viſum fuerit magis ſalutare, adiunctis in eum finem precibus, & crebro Sacramenti pœnitentiæ & Euchariſtiæ vſu, vt à Domino in hac electione dirigatur. Hoc longè ſolidius eſt, quàm ſi ab homine, præſertim qui cauſam ſuæ religionis agere videtur, ad certum ordinem vel locum amplectendum determinetur.

QVAESTIO V.

Quo modo ſciri poterit, an vocatio ſit à Deo.

56 PER *vocationem* intelligo affectum illum, & quemdam veluti impulſum internũ, quo quis ſentit ſe incitari ad religionem, vel ad aliquem alium ſtatum. Sentit enim anima motus ſuos & affectus, ſiue à Deo immiſſi ſint, ſiue à dæmonis ſuggeſtione, vel naturæ propenſione proueniant.

Reſpon-

Reſpondeo, & dico Primò: Vt poſſimus diſcernere, vtrùm affectus ille, quo quis religionem ingredi cupit, ſit à Deo, conſiderandus finis, quem ille ſpectat: cuius amore & deſiderio ille ad talem ſtatum amplectendum impellitur. Cùm enim ſtatus religionis non ſit vltimus finis, ſed medium quoddam & inſtrumentum, quod ad varios fines dirigi, & ex variorum bonorum affectu eligi poteſt; numquam propter ſe appetitur, ſed ſemper propter aliud. Deſertio ſæculi, paupertas, ſubiectio, voluptatum abdicatio, quibus religio conſtat, non ſunt res blandæ, quæ vi ſua noſtræ voluntatis affectum alliciant, & in ſui amorem pertrahant: ſed opus eſt aliquod aliud bonum interueniat, cuius amore ad illa inamœna complectenda moueamur. *Conſiderãdus finis quo monetur.*

Dico Secundò: Si tota ratio quæ impellit animum ad religionem, eſt bonum ſpiritale (nempe vt periculis ſæculi te eximas, vt Chriſti vitam imiteris, vt conſilia exequare, vt te totum Deo conſecres, eiq; ſeruias perfectiùs, vt ſaluti tuæ conſulas, vt alios ad ſalutem pertrahas) non eſt dubitandum quin talis vocatio ſit à Deo. Ratio eſt, quia nullus affectus boni temporalis hîc interuenit, ratione cuius poſſit eſſe dubitatio, ſed ſolùm bonorum ſpiritalium. Atqui affectus iſto- 57 *Si finis ſit bonum ſpiritale tantùm.*

rum bonorum ſpiritalium non poteſt prouenire à dæmone, nec à naturæ propenſione: ergo neceſſe eſt vt proueniat à Deo. Conſequentia eſt manifeſta: quia tres tantùm ſunt origines ſeu fontes noſtrarum cogitationum, & affectuum internorum: ſpiritus bonus, ſpiritus malus, & ſpiritus humanus: vt docet abbas Moyſes apud Caſſianum collat. 1. cap. 19. & communiter Theologi. Vnde ſi tales affectus non ſunt à ſpiritu malo, nec à ſpiritu humano, perſpicuum eſt eſſe à ſpiritu Dei.

58 *Non eſſe à ſpiritu malo*, clariſſimum eſt: quia non eſt ipſe ſibi contrarius, nec intendit regnum ſuum deſtruere. Atqui ſi ſuggereret hominibus deſertionem ſæculi, contemptum mundi, imitationem Chriſti, ingreſſum religionis, eſſet ſibi contrarius, & regnum ſuum, quod conſiſtit in appetitu diuitiarum, voluptatum, honorum (iuxta il-
1. Ioan. 5. lud: *Totus mundus in maligno poſitus eſt*, hoc eſt, in poteſtate & dominatu diaboli. &:
1. Ioan. 2. *Omne quod eſt in mundo, concupiſcentia carnis eſt, & concupiſcentia oculorum, & ſuperbia vitæ*) deſtrueret, quod tamen nullo modo ipſe intendit. Hoc modo ratiocinatur Dominus aduerſus Phariſæos, cùm eum calum-
Lucæ 11. niarentur quaſi in principe dæmoniorum eijceret dæmonia. Nihil magis intentioni

&

Digitized by Google

& menti diaboli contrarium, aut eius regno ſtabiliendo aduerſum, quàm contemptus mundi, amor paupertatis, caſtitatis, ſubiectionis, & imitatio vitæ Chriſti Domini. Confirm. Quia cùm hæc opera ſint propria Chriſto & Spiritui ſancto (Chriſtus enim primus ea commendauit, & per Spiritum ſanctum homines ad illa incitauit) blaſphemia videtur, putare ea à ſpiritu maligno prouenire. Sicut enim blaſphemia eſt, ea quæ ſunt propria diaboli, Deo tribuere (vt faciunt hæretici, dum docent Deum impellere mortalium corda ad omnia opera ſcelerata quæ faciunt) ita blaſphemia eſt, ea quæ Deo ſunt propria, tribuere diabolo. Nec refert, quòd diabolus aliquando ſe trãſfiguret in angelum lucis: quia quando id facit, ſemper interuenit aliquid quod præbeat iuſtam anſam dubitandi de negotio quod proponit; ita vt homo poſſit & teneatur rem magis diſcutere: ſicut quando ſub ſpecie angeli loquitur, vel apparet in viſione, ſuadens vitæ aſperitatem, vel longam peregrinationem, vel cædem ſui vel alterius; aut immiſcet aliqua falſa vel vana quibus animus hominis intumeſcat, &c. qualia ſæpè vidimus. At hîc nulla eſt ratio dubitandi; nulla circumſtantia, quæ rem debeat reddere ſuſpectam.

Dices:

59 Dices: Excitat hominem ad religionem, vt poſteà illum inde abſtrahat, & in grauiorem damnationem præcipitet. Contrà, ſimili modo dicere poterimus illum excitare Ethnicos & Iudæos ad religionem Chriſtianam, vt poſteà eos faciat apoſtatas vel hæreticos: & ita affectus fidei Chriſtianæ paſſim in omnibus debebit eſſe ſuſpectus, & dubitandum erit an ſit à Deo, an à diabolo: quod eſt contra iudicium Eccleſiæ. Hoc ipſo enim, quo, re diſcuſſa, non conſtat de contrario, indubitanter præſumitur eſſe à Deo. Item quando quis vouet caſtitatem, aut ſuſcipit Ordines ſacros, aut bona ſua diſtribuit in pauperes, aut aliud magnum opus molitur, dubitandum erit, vtrùm hic affectus ſit à Deo, an à diabolo. quæ omnia abſurda ſunt, ſanæ doctrinæ & manifeſtæ rationi aduerſa. Quòd ſi in aliis bonis operibus id ſuſpicari non poſſumus; multo minùs in negotio religionis. Non enim diabolus adeò rudis eſt & fatuus, vt prædam, quam vnguibus iam tenet, dimittat, & in locum adeò munitum & ſibi infeſtum abire ſinat, ac vltrò etiam impellat, ea ſpe vt aliquando cum fænore illam recipiat. Ex quibus conſtat, hunc affectum nullo modo à maligno ſpiritu immitti poſſe.

60 Sed neque à ſpiritu humano, ſeu natura cor-

corrupta naſci poteſt. Hic enim ad omnia contraria nos inclinat; nimirum ad appetitum diuitiarum, voluptatum, honorum, libertatis, dominationis; & maximè refugit ea quæ his contraria, mortificationem carnis, paupertatem, ſubiectionem, humilitatem, abiectionem. Ex his manifeſtum eſt, affectum illum religionis nec à malo, nec ab humano ſpiritu poſſe procedere; ac proinde illum non eſſe niſi à ſpiritu Dei.

Idem conuincitur ex Scripturis. 1. Cor. 12. *Nemo poteſt dicere, Dominus Ieſus, niſi in Spiritu ſancto.* id eſt, nemo poteſt Chriſtum ſeriò tamquam Dominum & Deum ſuum inuocare, niſi ex impulſu Spiritus ſancti. Si inuocatio Chriſti non poteſt eſſe in corde cuiuſquam, niſi ex motione Spiritus ſancti: multò minùs affectus & voluntas deſerendi ſæculi, imitandi Chriſti, eiuſque crucem amplectendi in religionis ergaſtulo, poteſt aliunde quàm à Spiritu ſancto procedere: cùm hic affectus longè ſit difficilior, noſtraſque vires magis ſuperet. Rurſus 2. Cor. 3. *Non quòd ſufficientes ſimus cogitare aliquid ex nobis tamquam ex nobis; ſed ſufficientia noſtra ex Deo eſt.* Si nulla ſalubris cogitatio in nobis oriri poteſt ex ſpiritu humano, & naturæ noſtræ conditione, ſed ea à Deo nobis donari debet: quantò minùs conſilium

61 *Ex Scripturis.*

lium & affectus religionis à noſtro ſpiritu, vel à dæmone naſci poteſt? Itaque à Deo neceſſe eſt procedat. Denique fide tenendum eſt, omne bonum VELLE, & omnem ſalutaris boni affectum eſſe à gratia Dei, nõn à ſpiritu humano: & contrarium eſt hæreſis Pelagiana: vt multis libris docet S. Auguſtinus. At quis neget, affectum religionis purè propter bonum ſpiritale conceptum, eſſe bonum & ſalutarem affectum? Itaque nullo modo dubitandum quin ſit à Deo.

62 Eamdem veritatem optimè tradit S. Thomas 2.2.q.vltima a.vlt. ad 1. *Illi*, inquit, *qui ad religionem accedit, non poteſt eſſe dubium an propoſitum de ingreſſu religionis in eius corde exortum ſit à ſpiritu Dei, cuius eſt ducere hominem in terram rectam*, &c. Hinc infert illam ſententiam, *Nolite omni ſpiritui credere, ſed probate ſpiritus ſi ex Deo ſint*; non pertinere ad illum qui vult religionem ingredi; quia ille non habet rationem dubitandi, ſed ad eos qui illum ſunt admiſſuri. Cùm enim hi cor ipſius non poſſint intueri, meritò dubitare poſſunt, & probare vtrùm ſpiritu Dei moueatur.

Nec obſtat, inquit, *quòd aliqui non perſeuerent: id enim non eſſe ſignum vocationem non fuiſſe à Deo, quia non omne quod à Deo, eſt incorruptibile: alioquin creaturæ corruptibiles*

Digitized by Google

biles non eſſent à Deo; qui eſt error Manichæorum: & illi qui ſemel à Deo accepiſſent gratiam, non poſſent ampliùs peccare, nec gratiam amittere; quod eſt hæreticum. ita S. Thomas.

Objiciet aliquis: Actorum 5. dicitur à Gamaliele: *Si eſt ex hominibus conſilium hoc aut opus, diſſoluetur: ſi verò ex Deo eſt, non poteritis diſſoluere illud:* ergo vocatio quæ a Deo eſt, non poteſt euerti.

Reſpondeo, Gamalielem loqui non vniuersè de omni eo quod eſt ex Deo, ſed de lege noua, ſeu Religione Chriſtiana. Hanc enim fore diſſoluendam ſi ſit ex hominibus: ſicut aliæ quædam ſectæ & factiones, quas ibi commemorat, diſſolutæ erant. Si verò à Deo, non poſſe diſſolui: quia ſi erat à Deo, conſequens erat, hanc eſſe Religionem illam quæ in Scripturis prędicta & promiſſa erat; idque etiam plurimæ circumſtantiæ, cum quibus ea inceperat, & in illud vſque tempus erat propagata, ſatis indicabant. Hanc autem non poſſe diſſolui, ex ijſdem Scripturis conſtabat. Volebat hiſce verbis Gamaliel Concilium Iudæorum monere, vt à perſequendis Apoſtolis abſtinerent, & rem maturiùs ſucceſſu temporis expenderent: ne fortè, ſi re non ſatis conſiderata, Apoſtolos perſequi pergerent, Deo repugnare deprehenderentur. Itaque hic

locus

Digitized by Google

locus nihil iuuat eos, qui vocationem, quæ à Deo inſpirata eſt, dicunt non poſſe impediri aut euerti.

63 *Si primarius finis ſit bonũ temporale.* Dico Tertiò: Si totus vel primarius finis, cuius amore ad religionem impelleris, eſt quid humanum, ſeu temporale; talis impulſus non videtur eſſe à ſpiritu Dei, ſed à ſpiritu humano, & amore proprio. vt ſi quis deſiderio otij, aut commodorum corporis, religionis ſtatum eligat, vel ſpe prælaturæ, aut alterius honoris conſequendi. Ratio eſt, quia ſpiritus Dei non ſolet mouere voluntatem ad amorem iſtorum temporalium, ſed potiùs ad eorum contemptum; vt ex Scripturis mille locis conſtat. Abundè enim tales affectus & amores ſcaturiunt ex fonte naturæ corruptæ. Vnde ſequitur ſpiritum Dei nec ad electionem mediorum, quæ ad talia bona conſequenda vſurpantur, mouere: cùm hæc electio ex vi illius amoris & intentionis proueniat.

Aduertendum tamen, hoc ſolùm locum habere, cùm tota vel principalis cauſa cur quis religionem æſtimet, & ingredi cupiat, eſt temporalis: vt interdum accidit in hominibus ſtupidis, qui bonum ſpiritale religionis non intelligunt, ſed ſolùm conſiderant exteriora commoda, vel honorem. Vnde in aſſert. dixi, *ſi primarius finis*, &c. Interdum tamen

Digitized by Google

tamen accidit, vt is, qui non ſancta intentione, ſed ſolius temporalis commodi amore ad religionem venit, accepta bona inſtructione & directione, intentionem mutet, & ſolius boni ſpiritalis deſiderio illam diligere incipiat: vt docet Climacus Gradu primo. Fieri etiam poteſt, vt ſi amor temporalium non ſit inordinatus, ſpiritus Dei dirigat hominem ad electionem religionis amore boni temporalis, vt ſic ſenſim in religione conſtitutus, ad bonorum ſpiritalium amorem inducatur. ſic Iudæi promiſſionibus bonorum temporalium inducebantur ad legem diuinam ſeruandam.

Dico Quartò: Si ſpes boni temporalis 64
conſequendi, vel mali temporalis euitandi, non eſt primaria cauſa electionis religionis, ſed ſolùm ſecundaria, ob quam te hîc & nunc, ſeu in hoc rerum ſtatu ad religionem amplectendam applicas; talis electio & vocatio cenſenda eſt eſſe à Deo.

Vbi notandum eſt, rem aliquam temporalem duobus modis poſſe nobis eſſe cauſam intrandæ religionis. Primò *per modum occaſionis*: vt cùm quis occaſione alicuius infortunij, vel periculi, incipit conſiderare vanitatem ſæculi, vel diſcrimen ſalutis in quo verſatur, & concipit propoſitum religionis. qui modus eſt valdè creber, eoque diuina

prouidentia ſępiſſimè vtitur. Sic Paulus Simplex, cùm vxorem in adulterio reperiſſet, ſtatim ſæculo cum vxore relicto, ad magni Antonij diſciplinam ſe contulit.

Arſenius Arcadij magiſter, cùm iram diſcipuli mortem ei machinantis fugeret, conſilium religionis inijt; & declinando mortem corporis, ſimul obtinet ſalutem animæ.

S. Paulus primus Eremita in ſpecum ingreſſus, vt ſæuitiam perſecutionis ſub Decio & Valeriano declinaret, cùm ibi aliquamdiu latuiſſet, ſolitudine delectatus, vitam anachoreticam amplexus eſt.

Moyſes Æthiops latro in vitæ diſcrimen adductus, cùm in monaſterium profugiſſet, ibi religione tactus, ſedem fixit monachus effectus.

S. Romualdus, cùm ob cædem à parente patratam, cuius ipſe aliquo modo particeps fuiſſe videbatur, ad aliquot dies in Claſſenſe monaſterium pœnitentiæ cauſa ſe recepiſſet, partim monachi vnius colloquio, partim gemino S. Apollinaris viſo, ad ſæculum deſerendum impulſus eſt.

Alios innumeros prætermitto, quibus ſua vel ſcelera, vel pericula, vel damna rei familiaris, vel mortes ſuorum, vel offenſio aliqua in re aut honore accepta, vel expectati boni fruſtratio, vel aliud incommodum occaſionem

nem præbuere religionis amplectendæ.

Secundò, *in modum cauſæ motricis*: cùm 65
aliquid temporale nos allicit vt hìc & nunc ſtatum religionis amplectamur: vt cùm quis paupertate preſſus, vel curis circumſeptus, vel moleſtiis exagitatus cogitat ſe hæc mala euitaturum ingrediendo religionem, & idcircò ſeriò ea de re deliberare incipit, & concludit. Etſi enim hic amore commodi alicuius temporalis moueatur, vt animum ad religionem applicet; tamen non hoc ſolùm neque principaliter in religione ſpectat aut æſtimat, ſed potiſſimùm ſpectat bonum ſpiritale, quod illa ſecum adfert, & illud principaliter per eam acquirere intendit.

Quibus poſitis, Dico neutrum modum 66
impedire quò minùs vocatio cenſenda ſit prouenire à ſpiritu Dei & motione diuina. Nam quod ad priorem modũ attinet, cùm res temporalis eſt ſolùm occaſio, non eſt difficultas: quia hic ferè eſt ordinarius diuinæ prouidentiæ modus, quo animas mortalium per varios huius vitę caſus ad ſuum obſequium vocat & dirigit. Nouit enim ipſe de malis bona excitare, nouit & mala ipſa permittere, vt bona de illis eliciat. Omnes rerum euentus, omnes humani caſus à manu diuinæ prouidentiæ pendent; quæ varijs modis nouit illis vti ad noſtram ſalutem.

Digitized by Google

Itaque hic modus ſignum eſt potiùs diuinæ vocationis, quàm humani ſpiritus.

Confirmat hoc Caſſianus collat. 13. c. 15. vbi dicit *inſcrutabilia eſſe iudicia Dei, & inueſtigabiles vias eius quibus ad ſalutem humanum attrahit genus*. Deinde id oſtendit exemplis S. Scripturæ, in vocatione Andreæ & Petri, & ceterorum Apoſtolorum, in vocatione Zacchæi, Pauli, Cornelij, ſic concludens: *Et ita multiformis illa ſapientia Dei ſalutem hominum multiplici & inſcrutabili pietate diſpenſat.*

Et S. Macarius Homil. 32. ait *ſæpè euenire vt Deus ærumnis & tribulationibus hominem exagitet, vt is qui nimiùm terrenis rebus animo inhæret, cùm omnia ſibi infeliciter ſuccedere videt, ita ſecum ratiocinari incipiat: Quandoquidem non poſſim in mundo conſequi quæ volebam, ecce mundum relinquo, & ad Deum pergo, vt ei vni ſeruiam: & ita gratias deinceps agat de aduerſa fortuna, quia eius occaſione impulſus eſt ad Dei famulatum.*

Idem docet S. Hieronymus epiſt. 34. qua Iulianum nobilem virum, multis calamitatibus recens affectum, hortatur ad deſerendum ſæculum. Dominum enim hiſce modis admonere, viam ſternere, impedimenta ſemouere, &c.

Simi-

Similiter nec ſecundus modus impedit. 67
Religio enim multa bona cõplectitur, non ſolùm ſupernaturalia, ſed etiam naturæ commoda & amica; nimirum alimenta & vitæ neceſſaria, vacuitatem à curis externis, à moleſtiis domeſticis, ab vxoris & liberorum vinculis, ſecuritatem ab inimicis, & ſimilia, quæ etiam illam reddunt amabilem. Ergo etiam ob hæc bona amari iure poteſt, modò nec ſolùm, nec principaliter ob ea ametur. Poteſt enim res quælibet amari propter omnia bona quæ illi inſunt, ita vt in ea proſequenda omnium habeatur ratio; cuiuſlibet tamen in ſuo ordine & gradu. Principalis ratio cur religio à tali homine æſtimetur, & amplectenda iudicetur, eſt bonum ſpiritale; puta quia ſecuriùs ducit ad vitam, &c. Secundaria verò eſt commoditas temporalis, & liberatio ab innumeris ſæculi difficultatibus.

Nec obſtat quòd ad eam non applicaſſet 68
animum, niſi commoditatem illam temporalem in ea vidiſſet: quia hoc non eſt ſignum quòd eam non appetat ob bonum ſpiritale, aut quòd bonum ſpiritale non ſit præcipuus finis, quem per religionem aſſequi intendit; ſed quòd hîc & nunc ſe ad illam non applicaſſet, niſi bono ſpiritali illud temporale vidiſſet coniunctum. Idem in plurimis actio-

nibus & cōtractibus humanis cernitur, quos nollemus inire, niſi præter principale commodum & iuſtum pretium quod offertur, aliquam aliam ſecundariam & minoris momenti cōmoditatem videamus coniunctam.

69 Dico Quintò: Quando quis proponit ingredi religionem, animo renuntiandi ſæculo, & ſeruandi interiùs & exteriùs ea quæ religio poſtulat & præſcribit, nullo modo dubitandum eſt, quin talis vocatio, & tale propoſitum ſit à Deo, vndecumque demum originem traxerit.

Omnis ſeria conuerſio à Deo.

Sequitur ex dictis, & docet expreſsè S. Thomas opuſculo 17. c. 10. *Sciendum*, inquit, *quòd ſi cui à diabolo ſuggeratur, vel etiã ab homine religionis introitus, per quem aliquis accedit ad Chriſtum ſequendum, talis ſuggeſtio efficaciam non habet, niſi interiùs attrahatur à Deo. Et ita religionis propoſitum à quocumque ſuggeratur, à Deo eſt*. Hæc ille. Ratio eſt, quia tale propoſitum eſt bonum VELLE, & ſalutaris animi motus, qui non poteſt eſſe niſi à Deo: vt ſuprà ex Scripturis oſtenſum eſt. Simili modo, ſi hæreticus, vel etiam ipſe diabolus Euangelium prædicet, & aliquis conuertatur; illa interior conuerſio animi eſt ex impulſu diuino, non à diabolo. Nec refert, etiamſi aliquis affectus temporalis commodi ſe admiſceat, modò

Digitized by Google

dò ille non ſit cauſa principalis illius propoſiti, neque ex illo commodo religio ipſa æſtimetur: vt ex dictis conſtat.

Ex quibus ſequitur, vanum eſſe petere in hoc negotio aliquam reuelationem, vel ſignum diuinum, quo animus certus reddatur, ſitne vocatio à Deo: quia id eſt præter morem diuinæ prouidentiæ, quæ etiam in maximis rebus noſtram ſalutem concernentibus vult nos eſſe contentos morali quadam & humana certitudine; alioquin poſſemus etiam reuelationem exigere, vt ſciamus nos eſſe legitimè baptizatos, vel ſacerdotio initiatos, vel matrimonio iunctos, vel ritè diſpoſitos ad ſuſceptionem alicuius Sacramenti: quod inſolens eſt & abſurdum. In rebus enim agendis ſufficit certitudo moralis. Hîc verò eſt moralis certitudo, eaque tanta, quanta in hac vita regulariter de motibus & impulſibus diuinis haberi poteſt. Cùm enim quis ſentit ſe impelli ad deſerendum ſæculum, & Chriſtum imitandum in religioſæ vitæ humilitate; tam certum eſt hunc impulſum eſſe à Spiritu ſancto, quàm certum eſt impulſum ad fidem Chriſti, ad pœnitentiam, ad eleëmoſynam, aliáve bona opera eſſe à Spiritu ſancto; imò quàm certum eſt actum fidei, quo credimus diuina myſteria eſſe à Deo, & talem

70 *Non eſſe petendã reuelationem in negotio vocationis.*

Digitized by Google

qualem oportet ad ſalutem. Nam & hîc eſt ſolùm moralis certitudo: ſicut etiam in actu ſpei & dilectionis, quem in nobis ſentimus. Itaque nulla eſt ibi maior certitudo quærenda.

QVAESTIO VI.

Quid faciendum ei, qui nondum deliberauit ſeriò de ſtatu capeſſendo; quo modo diuinam voluntatem explorabit?

71 *Deliberatio de ſtatu vitæ.* NOTANDVM eſt, maximi intereſſe ad ſalutem, vt quis ſimulatque ſufficientem iudicij maturitatem nactus fuerit (nimirum poſt annos pubertatis) ſeriò de ſtatu ſuo deliberet, & non temerè (vt plurimi faciunt) aliquid firmiter amplectatur. Hoc enim præter quòd res ſit magni periculi, etiam magnæ amentiæ eſt argumentum, & vnus ex præcipuis mundi erroribus. Quid enim ſtultius, quàm eligere media, priuſquã expenderis, vtrùm ad finem ſint accommodata; & an fortè tibi non ſint allatura obſtaculum in fine tuo cõſequendo. Multi enim in matrimonio æternam ſalutem amiſerunt, qui in religione ſaluati fuiſſent: quidam econtrà in religione pereunt, qui in matrimonio ſalutem fuiſſent conſecuti: non-

nonnulli pereunt in hac religione, qui non perijſſent in alia. Idem dicendum de omnibus dignitatibus, officiis, ſtatibus, artibus, opificiis, ſocietatibus, aliiſque vitæ generibus. Quàm multis dignitas Eccleſiaſtica, vel canonicatus fuit cauſa perditionis? Quã multis maieſtas regia, & potentia ſæcularis? Item ſtudium accumulandi, proleſque ditandi? Sunt enim nonnulli ſtatus & ſtudia, quæ plurimas peccatorum occaſiones ingerunt. Nam ea eſt naturæ noſtræ conditio, is rerum humanarum curſus, vt ex rebus alioquin per ſe indifferentibus, aliæ nobis ſint futuræ ſaluti, aliæ exitio. Nemo autem in particulari id certò nouit præter ſolum Deum, qui omnes rerum euentus, non ſolùm qui abſolutè futuri, ſed etiam qui poſita qualibet hypotheſi eſſent futuri, certiſſimè prænoſcit.

Ex quibus perſpicuum eſt, eum qui ſaluti ſuæ benè conſultum cupit, non debere abſque præuia deliberatione ſtatum ſibi vitæ deligere. Poteſt autem ea deliberatio tribus modis inſtitui, vt ſuprà q. 4. oſtenſum. Primò, *cum Deo*: rogando illum quotidie, vt id nobis inſpiret, quod ſcit futurum maximè ſalutare, & in eum finem crebrò animum expiando, & Euchariſtiæ ſacramentum frequentando, vt diuina inſpiratione redda- 72

Tres modi conſultationis.

 mur

mur digni. Secundò, *cum animo noſtro.* Non enim Deus ad noſtram petitionem id ſtatim per ſe inſpirat, ſed vult illud etiam à nobis ratione & iudicio exquiri. Idcircò enim rationis lumen nobis impertiit, vt ſalutaria inueſtigemus. Quod dum facimus, ipſe ſe noſtris conatibus immiſcet, & adiuuat ne erremus, facitque vt ipſi quid nobis expediat, certò intelligamus. Et hic ſolidiſſimus eſt modus diuinæ voluntatis inueſtigandæ.

73 In quo deliberationis modo iſta ſex potiſſimùm obſeruanda. Primum, vt conſideremus in quem finem conditi ſimus, & in hãc naturæ lucem è nihili tenebris educti: videlicet non vt comedamus & bibamus, aut rebus huius mundi nos oblectemus; ſed vt Deum cognoſcamus, & amemus, eique ſeruiendo & obediendo ęternam vitam conſequamur. hoc vitæ Chriſtianæ, & totius ſalutis eſt fundamentum; ac proinde ſæpè & attentiſſimè perpendendum. Omnis enim error vitæ humanæ ex defectu conſiderationis finis accidit. Vnde S. Scriptura Eccleſiaſtici 7. *In omnibus operibus tuis memorare nouiſſima tua* (vltimos nimirum bonorum & malorum fines) *& in æternum non peccabis.*

Sex cõſideranda in hac deliberatione.

74 Alterum eſt, vt cogitemus, hunc mundum, & omnia quæ in eo ſunt, eſſe à Deo inſtituta pro tempore huius vitæ, vt noſtris neceſ-

neceſſitatibus ac vſibus in hac mortalitate ſeruiant, & ad finem noſtrum obtinendum iuuent: ac proinde non amplius ex illis appetendum aut vſurpandum quàm conducat fini: & omne illud fugiendum quod timetur obfuturum. *Quid enim prodeſt homini, ſi vniuerſum mundum lucretur, animæ verò ſuæ detrimentum patiatur?* Omnia enim iſta temporalia, ſunt media quædam ad vlteriorem finem deſtinata. Atqui media non propter ſe, ſed ob ſolum finem ſunt expetenda. Perſpicuum eſt ergo, temporalia quælibet eatenus ſolùm, & in ea menſura eſſe expetenda, quà conducunt ad finem: quà verò forent impedimento, eſſe repudianda. Magnæ ſapientiæ eſt, iſta duo optimæ electionis & perfectioris vitæ principia probè intelligere & animo retinere. Matth. 16.

Tertium eſt, vt conſtituamus nos in quadam indifferẽtia ad omnia quę ſunt in mundo: vt animus non magis appetat diuitias quàm paupertatem, honores quàm ignominiam, ſanitatem quàm morbum; & ſic de ceteris vitæ humanæ conditionibus, caſibus, & ſtatibus. Quod intellige, modò illæ conditiones vel ſtatus tales ſint, vt officiis mentis non obſint. Quæcumq; enim mentem nimiùm occupant, vel aliquo modo impediunt, quò minùs rebus ſalutaribus ac 75

diui-

diurnis intendere poſſit, ea fugienda. Quòd ſi alicui ea indifferentia videatur nimis difficilis (cùm tamen verè non ſit) ſaltem nulli rei animum ita habeat affixum, quin paratus ſit eam repudiare, ſi vel ſaluti putaretur obfutura, vel aliò vocaretur à Deo.

Quartum, Vt expendamus qualitates eorum ſtatuum, de quibus deliberare volumus, v.g. ſtatus matrimonij & cælibatus, clericalis & laicalis, ſæcularis & religioſi; nimirum vter futurus videatur commodior & ſecurior ad ſalutem, vtriuſque commoda & incommoda diligenter expendendo. Deinde quid omnibus conſideratis noſtræ conditioni videatur fore magis conducibile. Non enim omnes ad religionem, vel ſtatum Eccleſiaſticum, aut cælibatum idonei.

76 Quintum, Vt nobiſcum perpendamus, quid conſilij daturus nobis eſſet Chriſtus Dominus, ſi hîc in terris nobiſcum verſaretur, & nos ab eo in hac deliberatione conſilium peteremus: & quod nobis conſultum iri à Domino non dubitamus, id abſque hæſitatione amplectamur. Ipſe enim cùm ſit ſapientia, falli non poteſt; & cùm ſit bonitas, non poteſt fallere. Item quid conſilij ſancti Apoſtoli, Petrus & Paulus, & dilectus Chriſto Ioannes: quid SS. Doctóres Auguſtinus & Hieronymus, Ambroſius & Gregorius:

gorius:

Digitized by Google

gorius: denique quid tota cæleſtis curia, tot beatorum Angelorum, & animorum myriadibus conſtans: hi falli non poſſunt, horum conſilium non poteſt non eſſe ſaluberrimum.

Sextum, Vt reputemus nobiſcum, quid volemus nos feciſſe, quando ad mortis articulum peruentum erit, mox rationem omnium æterno Iudici reddituri, & immutabilem ſententiam excepturi. Quod tunc optabimus à nobis factum, hoc nunc amplectamur, & facere incipiamus.

Hoc modo quiſque cum animo ſuo de- 77
liberare poterit, adhibitis iſtis conſiderationibus tamquam ſapientiſſimis & fidiſſimis conſilarijs. ab illis enim nihil niſi ſalutare procedere poteſt. Interim inſeret ſe diuina benignitas, mentem dirigens & illuminans, vt clarè perſpicias quid eligere conueniat.

Secedendũ à turba in hac conſultatione.

Verùm difficile ac pænè impoſſibile, vt quis hac ratione debito modo vtatur in medijs turbis negotiorum; quia mentem collectam habere oportet, & ab alijs curis ac cogitationibus vacuam. Illæ enim & attentam rerum ſalutarium conſiderationem aſſiduè interpellant, & diuinam illuſtrationem impediunt, quæ non niſi tranquillis mentibus infundi ſolet. Ita monet S. Bernardus epi-

ſtola

Digitized by Google

ſtola 107. ita ſcribens ad Thomam Præpoſitum de Beuerlo, in hac ipſa deliberatione verſantem: *Tu, ô chariſſime, huic voci Dei tui dulciori ſuper mel & fauum, ſi præparas aurem interiorem, fuge curam exteriorem, vt expedito ac vacante interno ſenſu dicas & tu cum Samuele: Loquere Domine, quia audit ſeruus tuus. Vox hæc non ſonat in foro, nec auditur in publico. Secretum conſilium, ſecretum quærit auditum. Auditui tuo gaudium pro certo dabit & lætitiam, ſi ſobria aure perceperis.* Vnde ſaluberrimum conſilium eſt, vt ſepoſitis omnibus negotiis ad aliquot dies ſecedas, & alicui viro ſpiritali in talibus exercitato te tradas in diſciplinam, vt ab eo in negotio tanti momenti dirigaris: & ita ſimul tres illos conſultandi modos adhibebis. Vnde cùm ex parte tua hoc modo feceris omnia, quæ tuarum ſunt partium, vt diuinam voluntatem cognoſcas, nullo modo dubitandum eſt, quin Deus illam tibi ſit patefacturus, iuxta certiſſimam Domini promiſſionem: *Petite, & accipietis*, &c. vide ſupra n. 52.

Matth. 7. Lucæ 11.

QVÆ-

QVAESTIO VII.

An expediat ingreſſum differre in longum tempus donec iudicium maturuerit.

MVLTÆ poſſunt occurrere cauſæ diffe- 78
rendi: Prima, ætas tenera. Secunda,
ſtudia litterarum. Tertia, parentum preces,
minæ, mœror. Quarta, vt magis proberis in
ſæculo, & rerum mundi capias experimentum. Quinta, timor deficiendi. Sexta, voluntas magis deliberandi. Septima, parentum inopia, vel alia obligatio, cui anteà ſatisfaciendum. Octaua, morbus impediens religionis exercitia.

Dico igitur; Nulla harum cauſarum (prę-ter duas vltimas) eſt ſufficiens, vt meritò in longum differenda ſit executio, ſi ætas pubertatis adſit, & de vocatione diuina conſtet. Ita paſſim docent ſancti Patres, & ratio manifeſta conuincit. Quod intellige de illo qui ingredi cupit: nimirum hunc ex parte ſua cauſam differendi non habere, ſed quantùm in ipſo eſt, debere omnes moras abrumpere: non autem de illis, quorum eſt eum admittere. ipſi enim multas extrahendæ admiſſionis cauſas habere poſſunt.

De *prima cauſa* dictum abundè ſuprà. 79
Quęſtione enim ſecunda oſtenſum eſt, val- *Aetas tenera.*
dè

dè expedire vt à prima adoleſcentia nos Deo mancipemus; ac proinde adepta pubertate non eſſe vlteriùs expectandum: ætatem illam ſalutis negotio ſatis eſſe maturam.

Studium litterarum. Secunda etiam cauſa, nempe *ſtudium litterarum*, ſufficiens non eſt, vt benè oſtendit S. Bernardus epiſt. 108. ad Thomam Audomarenſem: tum quia meliùs in religione ſtudere poterit, ſi expediat: tum quia interim hoſtis antiqui inſidiis, & multis periculis exponitur. Ille enim tunc maximè nos oppugnat, omneſque artes & machinas admouet; quando videt nos ſalutare propoſitum concepiſſe. Vnde omnis mora periculoſa. Si tamen Superior qui eum admiſſurus eſt, iubeat aut ſuadeat vt ante ingreſſum ſtudia ſua perficiat, parendum eſt: quia tunc cùm non ſuo affectu vel iudicio moretur, ſed eius qui loco Dei illum dirigit, cogitare debet hanc eſſe Dei voluntatem. Verùm tunc magis quàm anteà ſibi attendere debet; praua vitare conſortia, incumbere orationi, frequentare Sacramenta, piiſq; monitis aurem præbere, propter multiplices hoſtis inſidias. Sic Dominus illi aderit, ſuaque proteget gratia ne ſuccumbat, quia facienti quod in ſe eſt vt Dño ſeruiat, pietas diuina numquam deerit.

80 *Parentum importunitas.* Tertia cauſa *de parentibus* non eſt legitima. Nam q. 4. oſtendimus, non eſſe cum pro-

propinquis deliberandum ; & ſalutare propoſitum non eſſe ob eorum blanditias vel querimonias differendum : q. 5. non eſſe opus maiore deliberatione, quando moraliter certi ſumus de diuina vocatione, neque maiorem certitudinem nobis eſſe expectandam. Hoc enim non eſt feriò negotium ſalutis agere, ſed ignauiæ & amori ſæculi colorem prætendere ; & animo ſuo tali fuco blandiri : vt præclarè docet Chryſoſtomus Homilia 57. ad populum Antiochenum.

Quarta cauſa erat, *vt in ſæculo manens, & cum ſæcularibus verſans proberis*, an ſis futurus conſtans. Hanc enim plerique adferunt, vt incautis adoleſcentibus perſuadeant ingreſſum ad aliquot annos extrahendum. Verùm nullum pernicioſius cōſilium in hoc genere ſuggeri poteſt. Quid enim hoc eſt aliud, quàm ſub honeſta ſpecie probationis, ſpiritum velle extinguere; & eum, qui in portum ſalutis locumq; ſecurum parabat euadere, laqueis mundi implicare, & tentationum procellis exponere? Qui enim ſic ſuadent, perinde faciunt, ac ſi alicui maris inexperto, qui artem nauticam diſcere velit, ſuadeas vt fragili cymba det ſe in altum, & probet vtrùm in illis fluctibus & tempeſtatibus cymbam poterit ſaluam præſtare: vel ſi mercaturam cogitanti auctor ſis, vt anteà vnius

81 *Vt probetur in ſæculo.*

aleæ iactu fortunas ſuas exponendo, periclitetur quales in poſterum euentus expectandi. Stultum ſanè & noxium cōſilium. Quid enim à recta ratione & vera prudentia alienius, quàm tanto periculo probare velle, quod multo certiùs abſque periculo cognoſci poteſt? Si hortulanus aliquis accepto ſemine nobiliſſimo ex Oriente miſſo, quod ſumma cultura egeret, depangat illud loco ſaxoſo & ſpinoſo, ſolis ardori & omnibus aëris iniuriis expoſito, vt probet an creſcere poſſit, cùm terra idonea & ab iſtis incommodis tuta non deſit: quis non dicat talem hortulanum inſanire? Multò magis inſaniunt, qui tale conſilium aſpirantibus ad religionem ſuggerunt, vbi de re tanti momenti agitur. Eſt enim inſpiratio diuina, & vocatio religionis, diuinum quoddam ſemen cælitus in terram tranſmiſſum, vt in omnem virtutem adoleſcat, & fructum æternæ vitæ proferat. Inſeritur hoc ſemen cordi humano tamquam ſolo alieno, & naturæ talis ſeminis parùm accommodato (ſicut cùm planta Orientalis ad ſolum Septemtrionale transfertur) ac proinde eget ſumma cultura & cuſtodia; partim ne volucres cæli (dæmones inquam, qui aſſiduè huic ſemini inſidiantur) illud auferant; partim ne ſpinæ (rerum temporalium cupiditates & ſollicitudines)

Digitized by Google

dines) illud ſuffocent; partim ne ab hominibus (ſæcularium hominum conſuetudine) conculcetur. Ita monet Dominus in parabola ſeminis Matthæi 13. Quicumque ergo vult hoc ſemen in terra cordis, manu illius magni ſatoris ſparſum conſeruari & adoleſcere, procul à cõmuni via ſe debet ſubmouere, ne conſuetudine ſæcularium proteratur, & ſollicitudines omnes rerũ terrenarum tamquam ſpinas exſcindere; & in eum locũ ſe recipere, vbi tutior ſit à dæmonũ inſidiis. Quare non eſt illi manendum in ſæculo, vt ibi ſe probet; ſed mox in locum tutum, & talibus periculis vacãtem, ſe conferre debet.

Idem conſilium probandi ſe in ſæculo 82
vehementer improbatur à Patribus. S. Bernardus magnus perfectioris vitæ magiſter, & ſpirituum diſcretor, ſermone, *Ecce nos reliquimus omnia*, ſic ait: *Quantos mundi ſapientia maledicta ſupplantat, & in eis conceptum extinguit ſpiritum, quem voluerat Dominus vehementer accendi. Noli, inquit, præcipitanter agere, diu conſidera, diligentius intuere; magnum eſt quod proponis, & opus habens multa deliberatione. Experire quid poſſis, amicos conſule, ne poſt factum pœnitere contingat. Hæc ſapientia mundi terrena, animalis, diabolica, inimica ſalutis, ſuffocatrix vitæ, mater tepiditatis, quæ ſolet Domino vomitum*

Iudicium ſanctorum Patrum.

mitum prouocare. En quàm grauiter inuehitur in tales conſultores.

Cùm Paulinus preſbyter propoſitum religionis cõcepiſſet, & diutiùs differret exequi, vt intereà commodiùs ſua poſſet vendere, eaque occaſione maneret in ſæculo; S. Hieronymus luculentam ad illum ſcripſit epiſtolam, qua illum hortatur ne propter bona diutiùs moras trahat, ſed potiùs illorum diſpendium ſuſtineat. *Feſtina*, inquit, *quæſo te, & hærenti in ſalo nauiculæ funem magis præcìde quàm ſolue. Si habes in poteſtate rem tuam, vende; ſi non habes, proÿce*, &c.

S. Auguſtinus lib. 8. Confeſſ. cap. 5. ſuam cunctationem ita apud Deum accuſat: *Non erat quod tibi reſponderem dicenti mihi, Surge qui dormis & exurge à mortuis, & illuminabit te Chriſtus: & vndique oſtendenti vera te dicere, non erat omnino quid reſponderem veritate conuictus, niſi tantùm verba lenta & ſomnolenta, Modò, & ecce modò; Sine paululùm; ſed Modò & modò non habebant modum; & Sine paululùm ibat in longum*.

Qui plura teſtimonia deſiderat, videat S. Chryſoſtomum homil. 57. ad populum Antiochenum, vbi oſtendit eſſe periculoſum differre propoſitum religionis propter inſidias diaboli, qui tunc acerrimè oppugnare cõſueuit. Et S. Auguſtinum homil. 59. de

verbis

Digitized by Google

verbis Domini, vbi id probat exemplo eleemoſynæ. Sicut enim rogatus à paupere eleemoſynam, non debes differre in craſtinum, ſi nunc poſſis dare, vt mandat Spiritus ſanctus Prouerb. 3. ita vt in animam tuam ſis miſericors, non eſt petenda dilatio. Cùm pauperi offertur à diuite eleemoſyna, non dicit; Expecta in craſtinum, tunc accipiam. Deus cùm inſpirat tibi propoſitum perfectionis, maximam offert eleemoſynam, qua de tua ſpirituali paupertate, tuiſque miſeriis emergas, & ditiſſimus euadas; qua fronte differes?

Item videri poſſunt ea quæ dicta ſunt ſuprà q. 2. vbi oſtenſum eſt, expedire iuuenes ingredi, & moram diuturniorem in ſæculo multis periculis & incommodis eſſe expoſitam. Huc etiam pertinent pleraque quæ q. 4. adduximus.

Denique exempla Sanctorum iſtud conſilium ſæcularium confutant. Quis enim eorum eo nomine diſtulit exequi propoſitum deſerendi ſæculi, vt ſe melius probaret in ſæculo? Quis vmquam eorum tale conſilium alicui dedit? Omnium vna vox eſt, Religionis propoſitum non eſſe differendum; omnem dilationem in ſæculo eſſe periculoſam, maximè eam quę non ex neceſſitate, ſed ex affectu rerum temporalium & 83 *Exempla Sãctorum*

 vitæ

Digitized by Google

Eccleſ. 3. vitæ ſæcularis procedit. *Qui enim amat periculum, peribit in illo.*

84 Addo, vt omnis occaſio differendi, prætextu probationis in ſæculo, tollatur; Eccleſiam modum probationis & locum præſcripſiſſe, quo omnes ſui periculum facere & experimentum capere voluit. Statuit enim annum probationis, idque in ipſo Religionis loco, procul à ſæculi turbis, & ſæcularium conſuetudine, inter viros religioſos, ſub directione ſpiritalis magiſtri. Hic modus eſt omnium optimus & abundè ſufficiens. Submouet enim (quantum fieri poteſt) omnes tentationum occaſiones & cauſas, quibus ſemen diuinum & ſpiritus ſalutis ſolet extingui, quales ſunt ſæcularium conſuetudo, temporalium ſollicitudo, feminarum lenocinium, vana colloquia, ſympoſia, conuiuia, tripudia, ſpectacula, euagationes: & è contrario ſuppeditat omnia adminicula, quibus ſemen illud foueri & creſcere queat; ſalutaria magiſtri documenta, ſuperiorum monita, fratrū exempla, victus parſimoniam, precum aſſiduitatem, piarum rerum meditationem, crebrum Sacramentorum vſum, corporis caſtigationem, denique totam religionis diſciplinam. Hæc omnia ſunt aptiſſima inſtrumenta fouendi illius boni ſeminis, & corroborādi. Accedit quòd hac

Eccleſia præſcripſit locum & modū pro probationis.

Digitized by Google

hac ratione non ſolũ in genere ſe probet, an religio ipſi congruat, ſed etiam in particulari, an hæc religio conueniat, dum eius iugum & onera experitur. At verò in probatione quæ fit in ſæculo, omnia contrario modo ſe habent: nam & innumeras extinguendi ſpiritus, ac offendendi Deũ occaſiones præbet; & adminicula pænè omnia, quibus conſeruari & foueri poſſit, ſubtrahit, vel impedit.

Quod autem quidam aiunt, Vocationem, ſi à Deo eſt, non poſſe extingui probatione illa in ſæculo, ſuprà q. 5. n. 62. refutatum eſt, & oſtenſum ex D. Thoma eam doctrinam eſſe erroneam ac hæreticam.

Sequitur cauſa quinta, *Metus non perſeuerandi* ob difficultates quas imaginantur. Verùm & hæc cauſa vana eſt. *Qui enim dedit velle, dabit & perficere*; vt Apoſtolus ait. Gratiæ diuinæ copia, qua id facilè & iucundè exequi poſſis, non deerit: tu tantùm ex parte tua non deſis tibi. *Venite*, inquit, *ad me omnes qui laboratis & onerati eſtis, & ego reficiam vos. Tollite iugum meum ſuper vos, & diſcite à me quia mitis ſum & humilis corde. Iugum enim meũ ſuaue eſt, & onus meum leue.* 85 *Metus non perſeuerandi.* ad Philip. 2 Matth. 11.

Si ita eſt; ſi iugum eius ſuaue, & onus leue, cur adeò timemus ne oneri ſuccumbamus, & iugum eius ferre nequeamus? Cur quod infiniti alij te fortè ingenio & corpore imbecil-

Digitized by Google

becilliores potuerunt, tu quoque non poſſis? Vanus itaque timor iſte eſt, & ignauę mentis indicium. Quis in aliis rebus grauiſſimis, vt prælatura, matrimonio, militia, ſuſcipiendis idcircò diſtulit, quòd metueret deficere, & ſe non poſſe vſque in finem onus tolerare?

86 Reprehendit tales S. Gregorius lib. 30. Moralium cap. 12. *Multos*, inquit, *ſæpè videmus vitam ſanctæ conuerſationis appetere; ſed ne hanc aſſequi valeant, modò irruentes caſus, modò futura aduerſa formidare: qui incerta mala dum quaſi cauti proſpiciunt, in peccatorum ſuorum vinculis incauti retinentur. Multa enim ante oculos ponunt, quæ ſi eis in conuerſatione eueniant, ſubſiſtere ſe non poſſe formidant. De quibus benè Salomon ait: Iter pigrorum quaſi ſepes ſpinarũ. Nam cùm viam Dei appetunt, eos velut ſpinæ obſtantium ſepium, ſic formidinum ſuarum oppoſitæ ſuſpiciones pungunt.* Aptiſſimè. Verè enim qui talia imaginãtur & metuunt, nihil aliud quàm viam perfectionis ſpinarum veluti ſepimento ſibi obſtruunt, ne poſſint illam ingredi.

Sanctorum Patrum ſententiæ tales perſtringunt.

Prou. 15.

Idem Homilia 3. in Ezechielem ita ſcribit: *Alius deſpectis carnis deſideriis cuncta relinquere, & omnipotentis Dei ſe ſubdere ſeruitio pertractat, ſeq; ipſum reſtringere ſub continentiæ & caſtitatis fræno deliberat. Sed cùm cecidiſſe alios etiam poſt caſtitatem conſpicit,*

Digitized by Google

ſpicit, hoc ipſum quod facere deliberat, pertimeſcit, fitq́ue vt retrò per cogitationem redeat, qui ad anteriora reſpiciens, iam mentis greſſibus ad alta ibat. De quo benè per Salomonem dicitur: Qui obſeruat ventum, non ſeminat; & qui conſiderat nubes, numquam metet. Venti quippe nomine malignus ſpiritus qui mentem tentationibus impellit, nubis verò appellatione peccator exprimitur, qui tentationis impulſione commouetur. Qui ergo attendit ventum, non ſeminat; & qui conſiderat nubes, numquam metit: quia is qui tentationes maligni ſpiritus metuens, & iniquorum lapſus conſpiciens, ſeipſum deſperat, neque nunc exercetur in bono ſemine operis, neque pòſt reficitur de munere iuſtæ retributionis. vnde patet quàm metus iſte ſit noxius.

S. Auguſtinus lib. 8. Confeſſ. cap. 11. de ſua cunctatione & vano timore ita ſcribit: *Retinebant me nugæ nugarum, & vanitas vanitatum antiquæ amicæ meæ, & ſuccutiebant veſtem meam carneam, & ſubmurmurabant, Dimittíſne nos? & à momento iſto non erimus tecum vltrà in æternum? & à momento iſto non licebit tibi hoc & illud vltrà in æternum? Retardabant me cunctantem abripere atque excutere ab eis, & tranſilire quò vocabar, cùm diceret mihi conſuetudo violenta: Putáſne, ſine iſtis poteris?* En luctam carnis & ſpiritus,

quam initio ſuſtinuit, multique alij ſuſtinent quando ſimiliter meliora deliberant. Sed poſtquã ſe reſoluit, & virili animo ſe totum mancipare Deo ſtatuit, mox omnis illa aporia, animique iactatio conquieuit: & omnia quæ antè viſa dulcia, iam videntur amara, & quæ antè amara, nũc dulcia. Vnde lib. 9. c. 1. ait: *Quàm ſuaue mihi ſubitò factum eſt carere ſuauitatibus nugarum; & quas amittere metus fuerat, iam dimittere gaudium erat. Eijciebas enim eas à me, vera tu & ſumma ſuauitas; eijciebas, & intrabas pro eis omni voluptate dulcior, ſed non carni & ſanguini, omni luce clarior; ſed omni ſecreto interior; omni honore ſublimior, ſed nõ ſublimibus in ſe.* Idem lib. 8. cap. 11. inducit Continentiam ita ſe hortantem: *Ibi tot pueri & puellæ, ibi iuuentus multa & omnis ætas, & graues viduæ, & anus. Tu non poteris quod iſti & iſtæ? An verò iſti & iſtæ in ſeipſis poſſunt, ac non in Domino Deo ſuo? Dominus Deus eorum me dedit eis: quid in te ſtas, & non ſtas? proiice te in eum; noli metuere ne ſe ſubtrahat vt cadas: proiice te ſecurus, excipiet te, & ſanabit te.* Planè nihil ſecurius quàm in diuinæ prouidentiæ ſinum ſe proiicere. Ille enim quando ei confidimus, multo ſuauiùs & ſecuriùs nos regit, omniaq; noſtra diſponit, quàm ipſi ſperare potuiſſemus, vt multorum experientia conſtat.

Digitized by Google

ſtat. tunc re ipſa diſcimus quàm verè ab ipſo dictũ ſit, *Iugum meum ſuaue eſt, & onus leue.*

S. Bernardus epiſt. 109. ad illuſtrem iuuenem Gaufridum & ſocios religionem ingreſſos: *Ipſe ipſe colligit vos qui diligit vos tamquam viſcera ſua, tamquam fructum pretioſiſſimum crucis ſuæ, tamquam digniſſimam recompenſationem effuſi ſanguinis ſui.* Vbi nota, iuxta S. Bernardum, *Religioſos eſſe fructum & mercedem digniſſimam paſſionis Chriſti.* Vis eius in illis potiſſimùm elucet, dum facit perfectos Chriſti imitatores. Quomodo ergo hanc hereditatis ſuæ portionem præcipuam deſerere poſſet? Si mercator nullus ita inſanus eſt, vt gemmas multo pretio quæſitas, cùm ſeruare poſſit, abijciat ac perdat: cuius animi erit timere ne Deus, quos Filij ſui ſanguine comparauit, quos tantis donis ac theſauris locupletauit, eos repentè proiiciat ac præcipitet?

Sexta cauſa differendi erat *maior deliberatio.* ſed de hac ſatis dictum ſuprà q. 4. & 5. 87 *Maior deliberatio.*
Vel enim ſatis conſtat diuinam eſſe vocationem, & ſic non opus eſt longiore deliberatione: vel res eſt dubia, & tunc veritas facilè deprehendi poteſt, adhibita deliberatione iuxta formam q. 5. & 6. propoſitam. quod vt fiat, non opus eſt multo tempore.

Dices: Deus Lucæ 14. monet vt is qui turrim

turrim Euangelicæ perfectionis vult ædificare, priùs ſedeat & computet ſumptus qui neceſſarij ſunt ad perficiendum: qua parabola ſignificat eſſe opus longa & matura deliberatione.

Reſpondeo, mentem Domini non eſſe vt diuturna ſit deliberatio, quaſi annos aliquot ſuſpenſus manere debeas; nihil ab eius propoſito & à recta ratione alienius: ſed tantùm vult ſignificare eum cui tale conſilium ſedet animo, priuſquam illud aggrediatur, debere ſeipſum excutere, & à ſe inquirere, an paratus ſit omnibus renuntiare, & omnes propinquos, omnes opes, voluptates & ſpes ſæculares relinquere. Quòd ſi deprehendat ſe ad hæc omnia paratum, & tantum ſibi ſupereſſe animi, vt confidat Dei gratia ſe iſta præſtiturum; iam norit ſibi ſumptus ad perficiendum neceſſarios ſuppetere. Si verò deprehendat ſe alicui rei ita affixum, vt deſperet ſe illam poſſe relinquere (eò quòd animus illi ſit mollis, nec velit ſibi vim facere, & affectus mortificare) ſumptibus caret. Eſt tamen in eius poteſtate, per Dei gratiā ſumptus habere: nimirum ſi mollitiem illam excutiat; & exemplo Chriſti, ac Sanctorum, & ſpe futuræ retributionis, aliorumq; commodorum conſideratione animum excitet ad temporalium rerum contemptum. Hunc

eſſe

eſſe ſenſum huius loci, docet S. Auguſtinus epiſt. 38. ad Lætum, & S. Thomas 2.2. q. vlt. art. vlt. Et colligitur ex verbis quæ Dominus illi parabolæ ſubiungit; eam ſuo propoſito accommodans, cùm ait: *Sic ergo omnis ex vobis, qui non renuntiat omnibus quæ poſſidet, non poteſt meus eſſe diſcipulus.* Quibus verbis apertè indicat, ſumptus neceſſarios ad turrim Euangelicam nihil eſſe aliud quàm generoſum animum, vel firmum propoſitum renuntiandi omnibus, & omnia propter Chriſtum deſerendi. Non opus eſt longo tempore vt ſcias an talis tibi animus ſuppeditet.

Septima cauſa erat *parentum inopia*, ſiue 88 extrema ea ſit, ſiue etiam grauis. Hæc legitima eſt: imò ea præſente, vel etiam imminente filius intrare non poteſt, ſed debet in ſæculo manere, vt parentes alat. Ad hoc enim iure naturæ & diuino tenetur. Præcipit enim Dominus in Decalogo Exodi 20. *Honora patrem tuum, & matrem tuam, vt ſis longæuus ſuper terram,* &c. Qui honor non ſolùm in obediendo, & deferendis reuerentiæ ſignis, ſed etiam (& quidem præcipuè) in præbendo ſubſidio vitæ neceſſario conſiſtit; vt probat S. Hieron. Matth. 15. & S. Ambroſ. Luc. 18.

Parentum inopia.

Matth. 15. Marci 7.

Aduerte tamen, ſi alios fratres vel ſorores ha-

habeas à quibus parens commodè ſuſtentari queat, non eſſe opus manere in ſæculo. Idem dicendum ſi manendo in ſæculo non poſſis ei quidquam ſubſidij præbere; vel ſi in religione exiſtens æquè vel magis poſſis illum iuuare, quàm manendo in ſæculo. Vide hac de re pluſcula l.2. de Iuſtitia & Iure cap.41. dubit.3.

Simili modo ingreſſum impedit omnis obligatio, cui ante ingreſſum neceſſariò ſatisfieri debet, niſi legitimo modo relaxetur: vt ſi ſeruituti, vel reddendis rationibus ſis obnoxius: ſi virginem ſub promiſſione matrimonij defloraueris, &c.

Morbus. Octaua cauſa erat *morbus*. Hæc etiam legitima eſt ad differendum donec curetur, præſertim ſi talis ſit vt religionis functiones impediat; vel non videatur ibi commodè poſſe curari.

QVAESTIO VIII.

An ſit peccatum auertere aliquem à conſilio ingrediendæ religionis?

89 *Eſt p. m. vi, fraude, metu, aliquem à Religione auertere.* Reſpondeo, & dico Primò: Qui vi, vel fraude, vel metu iniecto aliquem impedit à religionis ingreſſu, peccat mortiferè contra iuſtitiam: & tenetur fraudem aperire, & vim ac metum tollere.

Eſt

Eſt communis DD. ſententia. Ratio eſt, quia infert illi iniuriam in re maximi momenti. Ille enim ius habebat ingrediendi poſtquam ad pubertatem peruenit: ac proinde fit ei iniuria, ſi vi vel fraude vel metu impediatur. Vnde cùm agatur de re magni momenti, perſpicuum eſt eſſe peccatum mortiferum contra iuſtitiam. Si enim is qui tali modo quempiam impedit à matrimonio, beneficio, officio obtinendo, vel ab alia re notabilis momenti conſequenda; mortiferè peccat contra iuſtitiam: quanto magis is qui à tanto bono quempiam ſic impedit?

Idem confirmatur ex Concil. Trident. ſeſſ. 25. cap. 18. de Regularibus. vbi cùm S. Synodus anathemati ſubieciſſet omnes qui aliquo modo cogũt aliquam virginem, vel viduam, vel aliam mulierem inuitam intrare monaſterium, vel ſuſcipere habitum, vel profiteri, ſubiicit in hæc verba: *Simili modo anathemati ſubiicit eos, qui ſanctam virginum, vel aliarum mulierum voluntatem veli accipiendi, vel voti emittendi quoquo modo ſine iuſta cauſa impediunt.* Anathema autem non infligitur, niſi ob manifeſtum peccatum mortiferum. Quòd ſi eſt peccatum mortiferum anathemate dignum cogere vel impedire puellam, cur non cogere vel impedire adoleſcentem? Imò eò maius peccatum

catum videtur impedire adoleſcentem, quò ille, ſi in ſæculo manſerit, in maiori ſalutis diſcrimine verſatur, quàm puella.

Nec refert quòd Concilium non ſtatuerit anathema in eos qui impediunt adoleſcentem. id enim non ideò omiſit, quòd putaret hoc peccatum non eſſe mortiferum, aut anathemate dignum: ſed quia plerumq; parentum & aliorum minæ nō tantam vim habent in maribus, quantam in puellis. Simile ſtatuerat Concilium Toletanum tertium cap. 10. *Si quis*, inquit, *propoſitum caſtitatis viduæ vel virginis impedierit, à ſancta communione, & à liminibus Eccleſiæ habeatur extraneus.* Cenſet ergo, eſſe graue peccatum mortiferum.

Si metu reuerentiali.

90 Ex quibus conſequens eſt, eſſe peccatum mortiferum, non ſolùm cùm iniicitur metus mortis, aut grauis læſionis, aut verberum, aut multiplicis contumeliæ, ſed etiam cùm iniicitur metus, quem Doctores *reuerentialem* vocant: vt cùm parens tanta auctoritate premit prolem, vt nullo modo audeat illi contradicere, malitque quiduis ſuſtinere, quàm vultum eius iratum intueri. Quamuis enim in foro externo hic metus non iudicetur cadens in conſtantem virum: tamen in foro conſcientiæ ſatis eſt ad reſcindendos contractus, qui tali metu extorti; vt com-

communiter DD. tradunt: quia cenſentur per iniuriam extorti. vnde qui tali metu aliquid extorſit, tenetur ad reſtitutioné, etiam ante ſententiam. Imò multorum DD. iudicio hic metus ſatis eſt ad irritandum matrimonium, & profeſſionem ſolemnem in religione, ſi ipſe horum cauſa extiterit. Qua de re videri poſſunt ea quæ ſcripſimus lib. 2. de Iuſtitia & Iure cap. 17. dubitat. 6. Quòd ſi tanta eſt vis huius metus, vt reſcindat contractus, & inducat obligationem reſtituendi, manifeſtum eſt grauem cẽſeri iniuriam, ſi quis talem metum alteri incutiat, vt eum impediat ab eo conſequendo ad quod ipſe ius habet: ac proinde talem à peccato mortifero excuſari non poſſe, niſi fortè propter ignorantiam vel inconſiderantiam.

Hinc ſequitur, quando aduertit parens filium vel filiam tali metu teneri, cui ipſe ſuo agendi modo occaſionem dedit, eum debere benignè cum illis agere, & metum adimere, vt liberè eligant & exequantur, quod Deus ipſis inſpirat. Ratio eſt, quia iure iuſtitiæ tenetur quiſque reſtituere, quod iniuſtè abſtulit. Atqui is qui in negotio propoſito incuſſit metum, vel fraudem ſtruxit & mendacium, abſtulit alteri libertatem procurandæ ſuæ ſalutis. Ergo tenetur eum ſuæ libertati reſtituere. hoc autem fit tollendo fraudem

91 *Parens tenetur tollere metum reuerentialem filio vel filiæ iniectum.*

Digitized by Google

dem & metum. Fraudem voco calumniam in religionem, & omne mendacium quo alter decipitur, & inducitur ad mutandum ſalutare propoſitum.

92 *Importunè auertens ſuaſionibus, peccat grauiter.*

•Dico Secundò: Etiam qui abſque vi, fraude & metu, aliis modis importunè agit, ne perfectionis propoſitum exequaris, ſed maneas in ſæculo, grauiter peccat; & interdum à peccato mortifero excuſari non poteſt. Ratio eſt, quia ſua importunitate eſt tibi cauſa, vt relinquas magnum bonum, nempe ſecuram ſalutis viam, & permaneas in periculis damnationis. Vtrumque autem eſt contra charitatem, & in re magni momenti. Quanam enim ratione tibi maius damnum inferre poſſet, niſi fortè perſuadeat hæreſim aut apoſtaſiam? Plus enim tibi nocet dum illud propoſitum tibi excutit, quàm ſi illud propoſitum retinentem pertraheret ad aliquod peccatum.

Item eſt quædam iniuria in Deum. Deus enim cui infinitis beneficiis es obſtrictus, & æterna pollicetur, te ad ſuum ſeruitium vocat. Ille ſe huic vocationi opponit, & ſuadet, vt nulla beneficiorum acceptorum, nulla promiſſorum habita ratione, non ſequaris, ſed ſecum maneas, ſuis commodis & ſuæ conſolationi ſeruias. An hoc non eſt impugnare conſilium Dei, & deſtruere quod ille

ædi-

Digitized by Google

ædificauit, & ſpargere quos congregauit, & milites, quos ad ſuum vexillum vocauit, diſſipare? Qui autem iſta facit, an non videtur conſpirare cum dæmone, & bellum gerere cum Deo? Si quis hoc modo ageret cum aliquo quem Princeps ſæcularis vocaret ad ſuum obſequium, poſſet ille cenſeri amicus Principis? Multo minùs qui ab obſequio diuino abſtrahit, poterit eſſe amicus Dei, qui infinities maiora iam contulit, & in futurum promiſit.

Idem probari poteſt ex Patrum ſententia, & modo loquendi, quo in hac cauſa vtuntur. S. Hieronym. epiſt. 1. ad Heliodorum dicit, *Retrahere à religione nihil eſſe aliud, quàm Chriſtum in pectore alterius occidere, Chriſto ſe opponere, ſpargere & diſſipare quæ Chriſtus collegit, donatiuum militiæ Chriſti ſuffurari.* Epiſt. 10. ad Furiam, vocat tales auocantes *venenata animalia.* S. Auguſtinus epiſt. 38. *hunc affectum in matre occidendum, ne ipſa in æternum pereat.* S. Bernardus epiſt. 104. ſub finem: *Mater tua vult contraria tua, ac per hoc & ſuæ ipſius ſaluti,* &c. Epiſt. 111. parentes qui à religione auocant, dicit eſſe *duros, ſæuos, crudeles, nec eſſe parentes, ſed peremptores.* rationem adfert, quia impediunt ne ſeruias Deo; ne fugias ignem qui à tergo inſtat; ne vites latrones à quibus

93 *Confirmatur ex Patrum ſententia.*

dem & metum. Fraudem voco calumniam in religionem, & omne mendacium quo alter decipitur, & inducitur ad mutandum ſalutare propoſitum.

92 *Importunè auertens ſuaſionibus, peccat grauiter.* •Dico Secundò: Etiam qui abſque vi, fraude & metu, aliis modis importunè agit, ne perfectionis propoſitum exequaris, ſed maneas in ſæculo, grauiter peccat; & interdum à peccato mortifero excuſari non poteſt. Ratio eſt, quia ſua importunitate eſt tibi cauſa, vt relinquas magnum bonum, nempe ſecuram ſalutis viam, & permaneas in periculis damnationis. Vtrumque autem eſt contra charitatem, & in re magni momenti. Quanam enim ratione tibi maius damnum inferre poſſet, niſi fortè perſuadeat hæreſim aut apoſtaſiam? Plus enim tibi nocet dum illud propoſitum tibi excutit, quàm ſi illud propoſitum retinentem pertraheret ad aliquod peccatum.

Item eſt quædam iniuria in Deum. Deus enim cui infinitis beneficiis es obſtrictus, & æterna pollicetur, te ad ſuum ſeruitium vocat. Ille ſe huic vocationi opponit, & ſuadet, vt nulla beneficiorum acceptorum, nulla promiſſorum habita ratione, non ſequaris, ſed ſecum maneas, ſuis commodis & ſuæ conſolationi ſeruias. An hoc non eſt impugnare conſilium Dei, & deſtruere quod ille ædi-

Digitized by Google

ædificauit, & ſpargere quos congregauit, & milites, quos ad ſuum vexillum vocauit, diſſipare? Qui autem iſta facit, an non videtur conſpirare cum dæmone, & bellum gerere cum Deo? Si quis hoc modo ageret cum aliquo quem Princeps ſæcularis vocaret ad ſuum obſequium, poſſet ille cenſeri amicus Principis? Multo minùs qui ab obſequio diuino abſtrahit, poterit eſſe amicus Dei, qui infinities maiora iam contulit, & in futurum promiſit.

Idem probari poteſt ex Patrum ſententia, & modo loquendi, quo in hac cauſa vtuntur. S. Hieronym. epiſt. 1. ad Heliodorum dicit, *Retrahere à religione nihil eſſe aliud, quàm Chriſtum in pectore alterius accidere, Chriſto ſe opponere, ſpargere & diſſipare quæ Chriſtus collegit, donatiuum militiæ Chriſti ſuffurari*. Epiſt. 10. ad Furiam, vocat tales auocantes *venenata animalia*. S. Auguſtinus epiſt. 38. *hunc affectum in matre occidendum, ne ipſa in æternum pereat*. S. Bernardus epiſt. 104. ſub finem: *Mater tua vult contraria tuæ, ac per hoc & ſuæ ipſius ſaluti*, &c. Epiſt. 111. parentes qui à religione auocant, dicit eſſe *duros, ſæuos, crudeles, nec eſſe parentes, ſed peremptores*. rationem adfert, quia impediunt ne ſeruias Deo; ne fugias ignem qui à tergo inſtat; ne vites latrones à quibus

93 *Confirmatur ex Patrum ſententia.*

ſemiuiuus relictus; ne ex tempeſtate ſæculi te in portum ſecurum recipias; ne bonorum cæleſtium quæ offeruntur, compos fias.

Nouem malitiæ gradus.

S. Chryſoſtomus lib. 3. contra vituperatores vitæ monaſticæ, ponit nouem malitiæ gradus, & hoc crimen ponit in gradu ſupremo. Primus malitiæ gradus, iumenta & pecora inimicorum errantia vel lapſa negligere. Secundus, inimicis ipſis ſi qua re egeant, non ſubuenire. Tertius, proximos ignotos aſpernari. Quartus, deſpicere familiares. Quintus, non ſolùm corpora, ſed etiam animas fratrum pereuntes negligere. Sextus, filios ſuos pereuntes non curare. Septimus, nec eos per ſe curare, nec alios, qui curent, adducere. Octauus, prohibere inſuper eos, qui ſponte iuuare cupiunt. Nonus, ſalutem ſuorum vltrò oppugnare. Ecce ad quantum ſæuitiæ gradum præpoſtera illa parentum charitas prouehat, vt dum eis maximè conſulere arbitrantur, maximè noceant. Ex quibus patet, quàm graue id eſſe peccatum cenſuerint ſancti Patres.

An ſit peccatum, non ſequi vocationem.

94 Dices: Qui nondum voto ſe obſtrinxit, is liber eſt; nec tenetur ſub pœna alicuius peccati, religionem ingredi, ſed poteſt cõſilium Chriſti non ſequi. Ideò enim dicuntur conſilia, non præcepta. Ergo ſimiliter qui ſuadet ne

ne ſequatur, non peccat. Quod enim non eſt illicitum facere, id etiam non eſt illicitum ſuadere.

Reſpondeo: Antecedens non ſemper eſt verum. Etſi enim in genere, & per ſe non ſit peccatum, non ſequi conſilia Chriſti; ſæpè tamen fieri poteſt, vt ratione alicuius circumſtantiæ coniunctæ peccatum ſit. Vt ſi conſcientia dictet tibi (quod ſæpè accidit) te deſertum iri à Deo, niſi diuinæ vocationi obtemperes; te periturum ſi manſeris in ſæculo, &c. Tunc enim peccatum eſt, non ſequi diuinam vocationem: ac proinde etiam peccatum eſt, ſuadere vt non ſequaris. Vnde cùm ſuaſor ordinariè ignoret quid alter interiùs ſentiat, quid conſcientia illi ſuggerat; ordinariè etiam peccat dum vitæ mutationem, & religionis ingreſſum diſſuadet: quia periculo ſe exponit, ne illum incitet ad id quod eius conſcientiæ repugnat. Deinde etſi fortè non ſit magnum peccatum; ſi leuis & perfunctoria ſit diſſuaſio; ſi tamen ſit vehemens & pertinax, excuſari non poteſt à graui culpa. Ratio eſt, quia debet alteri plena libertas relinqui, vt eligat quod ſaluti ſuæ magis conſonum duxerit. Vehemens autem & pertinax diſſuaſio libertatem valdè minuit, cùm affectum in contrarium impellat, & quodammodò ei vim inferat; adeò vt

huic impulſui difficulter, & non ſine magno moleſtiæ ſenſu reſiſtatur. Vnde ſicut eſt quædam iniuria (vt DD. tradunt) cùm quis precum importunitate adigitur ad id quod aliàs omnino nollet, & recuſaret: ita in propoſito eſt quædam iniuria, cùm tali modo quis ab ingreſſu religionis impeditur: vnde à graui peccato id excuſari non poteſt.

95 Denique etiamſi non ſequi ſuam vocationem, eamque deſerere, per ſe peccatum non ſit: tamen ſæpè eſt cauſa prauæ vitæ, & damnationis æternæ: & ob hanc potiſſimùm rationem ſancti Patres adeò illud ponderant, & pernicioſum iudicant. Ratio eſt, quia is qui adeò ſingulare Dei beneficium, & ex tanto amore diuina manu oblatum repudiat, meretur vt in poſterum parciùs cum eo agatur, & minùs diuinæ gratiæ largitatem ſentiat. Si Princeps quiſpiam te ad ſuum obſequium in palatium, magnis honoribus propoſitis, vocaret; & tu commodi tui vel oblectamenti cauſa repudiares oblatam conditionem, putáſne res tuas in poſterum illi magnopere fore curæ, aut ipſum ſollicitum vt te promoueat? Minimè gentium; ſed curam ſuam tibi ſubtrahet, & relinquet te tuo conſilio & arbitrio. quod etiam paſſim vſurpatur inter homines: qui enim optima amici cõſilia repudiat, dignus eſt

eſt qui ab amico deſeratur, & in poſterum ſuo iudicio ſinatur viuere. Longè magis id locum habet in Deo, cuius maieſtati ſumma debetur reuerentia; cuius bonitati & ſapientiæ ſumma fides, ſummum obſequium. Itaque quò magis indignum eſt, creaturam ſui creatoris & ſaluatoris vocationem negligere; eò iuſtior eſt cauſa, vt ipſe gratiæ ſuæ auxilia in poſterum ſaltem ex parte ſubtrahat, nec ea copiâ, qua alioquin ſtatuerat, conferat.

Conſiſtunt hæc auxilia potiſſimùm in 96
tribus; in protectione, excitatione, directione. *Protectio* eſt illa cuſtodia, qua Deus diaboli vires comprimit; occaſiones tentationum, quibus ſuccumberemus, auertit; ab innumeris animæ & corporis periculis eripit: denique omnes impugnationes ita moderatur, vt facilè poſſimus vincere: & ſi victi fuerimus, tuetur ne in illo ſtatu moriamur.

In quo conſiſtant iſta auxilia.

Protectio.

Excitatio fit per varias inſpirationes, quibus nos ad opera bona, & ad omnia ſalutaria excitat, & cor noſtrum ſanctis deſideriis, & rerum cæleſtium oblectationibus replet: quibus item peccatores ad pœnitentiam vocat, & illis peccati fœditatem, & iuſtitiæ ſplendorem, & vtriuſque ſtipendia oſtendit.

Excitatio.

Directio pertinet ad executionem, & con- 97
tinet ea auxilia quæ opportuna ſunt, vt con-

Directio.

Digitized by Google

ſtanter bonum propoſitum ad finem perducatur. Hæc tria auxiliorum genera, etſi propter illam ingratitudinem non omnino ita ſubtrahantur, quin homo abſolutè eorum adminiculo poſſit in iuſtitia perſeuerare; & ſi lapſus fuerit, reſurgere: tamen valdè minuuntur & extenuantur: adeò vt plerumque reipſa cum tali auxiliorum menſura, homo non ſit perſeueraturus; vel à peccato, in quod poſteà labitur, ſurrecturus. Eſt enim certa quædam auxiliorum menſura ſoli Deo cognita: quam ſi decurſu vitæ tuæ accipias, certiſſimè es peruenturus ad ſalutem; ſi minorem accipias, non peruenies, ſed data occaſione labêris; & quamuis reſurgas, rurſum tamen alia occaſione concides, & tandem poſt multas labendi & reſurgendi viciſſitudines damnaberis. Plerumque enim ſalus & exitium pendent à re modica, quam niſi diuina prouidentia procurauerit, vel auerterit, certiſſimè peribis. Adit quis conuiuium, audit ibi verbum minùs ſibi honorificum; oritur rixa, occiditur. Alius exit veſperi ebrius vt domum redeat; incidit in aduerſarium, contrahitur pugna; confoditur. Alij iter facienti occurrit biuium; eligit viam quæ videtur commodior, incidit in latrones qui viatoribus ibidem inſidiabantur; ab his ſpoliatur & interficitur. Similia quotidie pluri-

Menſura auxiliorũ multiplex.

Salus & exitium pendent ex minima occaſione.

Explicatur exemplis.

Digitized by Google

plurima eueniunt: ſicut ex minima ſcintilla ſæpè maximus accenditur ignis; ita ex modica occaſione ſæpiſſimè maxima pernicies. Poterant iſtæ occaſiones innumeris modis à Deo qui omnia præuidet, impediri, vel minima inſpiratione auerti: ſed quia homo ſe reddidit indignum, cùm magnum illud Dei conſilium in ſe contempſit, Deus illas permittit, & omittit eam inſpirationem adhibere, qua talis occaſio fuiſſet vitata. Hac ratione infiniti pereunt, quorum & exitium à minima occaſione originem traxit; & facillimo negotio impediri potuiſſet, niſi illi ſe indignos anteà tali cura & fauore Dei præſtitiſſent. Simili modo quidam leuiſſima occaſione conuertuntur, & ſalutem conſequuntur; ſiue ipſi id anteà bonis operibus quodammodò meruerint, ſiue aliorum preces pro illis fuſæ id impetrarint, ſiue Deus ex ſola ſua benignitate ita eos dirigere ſtatuerit.

98 *Quid maximè timendum in negotio ſalutis.*

Vnde patet, nihil adeò pertimeſcendum homini, atque ne Deus ita prouidentiæ ſuæ curam, & auxilia gratiæ imminuat, vt reipſa cum tali mẽſura non ſimus ſaluandi: neque quidquam adeò ſollicitè ab eo petendum, quàm vt eam auxiliorum menſuram nobis conferat, cum qua nouit nos certiſſimè ſaluandos; hoc eſt, vt in omnibus ita nos protegat, excitet, dirigat, ſicut nouit ſaluti noſtræ

Quid maximè à Deo flagitandũ.

Digitized by Google

expedire. Hoc debet eſſe perpetuum noſtrum votum, & aſſidua deprecatio; cùm in eo ſalutis noſtræ cardo verſetur.

99 *Cauſa quadruplex imminutionis auxiliorũ.* Porrò huius imminutionis auxiliorum gratiæ cauſa eſt quadruplex. Prima eſt peccatum mortiferum, quòd non ſolùm illa auxilia minuit, ſed etiam animam occidit, & æternę morti reddit obnoxiam. Et quamuis contingat vt ipſa per pœnitentiam reuiuiſcat, non tamen idcircò priorem auxiliorum copiam recuperat, niſi ſedulò orationi, & operibus pœnitentiæ aliiſque pietatis officiis incumbat, vt iniuriam Deo irrogatam compenſet. Sicut qui Principem ſuum capitaliter offendit, etſi benignitate Principis veniam conſequatur, tamen priſtinum fauorem, & amicitiæ ſigna non recuperat, niſi præclaris obſequiis priorem illam labem obruat.

Secunda eſt peccatum veniale. Etſi enim multa peccata venialia per ſe vitam animæ non tollant, tamen valdè eam debilitant, minuendo diuinorum auxiliorum copiam: quo fit vt facilè homo in peccata mortifera labatur. Hac ratione docent Theologi peccata venialia minuere feruorem charitatis; quia minuunt auxilia diuina, quibus ad perfectiorem charitatis & aliarum virtutum vſum dirigebamur. Omitto quòd difficultatem

tatem virtutum augeant, cùm ad contrarios actus, & conſequenter ad peccata mortifera præparent ac diſponant.

Tertia eſt tepor & incuria quædam profectus ſpiritualis: vt cùm quis omnia languidè agit, ſolùm præcisè ſpectans ad quid ſub peccato teneatur: nec eſt ſollicitus vt affectus ſuos domet, vt gulam & linguam refrænet, vt in virtutibus proficiat, & perfectiùs ſe Deo per orationem & meditationem coniungat. Talis tepor etiamſi per peccatum non videatur, tamen eſt cauſa imminutionis diuinorum auxiliorum. Vnde fit vt hominem plerumque ad grauia peccata, & in mortem æternam deducat. Quare hic tepor eſt admodum noxius & periculoſus ſaluti, vt ſancti Patres, & in primis S. Bernardus, maximus vitæ ſpiritalis magiſter, teſtantur.

Quarta cauſa eſt neglectus diuinæ vocationis, de qua iam diximus. Fit autem hæc imminutio iuxta triplex genus auxilij iam ſuprà explicati. Minuitur enim *protectio*, dum diabolo laxantur à Deo vires, ſic vt fortiùs nos impugnare poſſit, dum impendentes tentationum occaſiones non impediuntur, dum pericula vitæ imminentia non auertuntur, dum res ſinuntur ſuis agi motibus in ſalutis noſtræ detrimentum. *Excitatio* minuitur, dum rariores vel languidiores inſpi-

100 *Imminutio ſecundùm triplex genus auxilij.*

inſpirationes immittuntur, dum pericula ſalutis non oſtenduntur, dum futura præmia non cõſiderantur, dum ſinit Deus mentem hominis cogitationibus & curis rerum terrenarum penitus immergi. *Directio* minuitur, dum non offeruntur opportunitates bonum propoſitum exequendi, vel permittuntur oriri obſtacula quibus pares non ſumus, &c. dum difficultatibus victi opus inchoatum & bonum propoſitum relinquimus. Ex quibus patet, quanta incommoda ex neglectu diuinæ vocationis (etiamſi per ſe peccatum non ſit) plerumque ſequantur: quæ ſanè cuiuis aliquem ſalutis ſuæ ſenſum habenti, valdè ſunt reformidanda. Nec minùs hæc auxiliorum imminutio timenda iis qui alios ab obſequio Dei auocare nituntur ſed eò magis, quò magis ille meretur auxilio gratiæ diuinæ deſtitui, qui in aliis ſpiritum gratiæ conatur extinguere.

101 His addo, Deo tantoperè id diſplicere, vt etiam in hac vita non ſolùm gratiæ ſubtractione, ſed etiam aliis pœnis inflictis ſæpè vindicet; cuius rei duo exempla adferam ex ſanctis Patribus. Alteram ex S. Hieronymo epiſt. 7. quæ eſt ad Lætam de inſtitutione filiæ, quam Paula auia Chriſto deſtinarat: *Caue*, inquit, *ne aures eius perfores, ne ceruſſa aut purpuriſſo conſecrata Chriſto ora depin-*

Vindicta diuina in retrahentes.

depingas, nec collum auro & margaritis premas, nec caput gemmis oneres, ne capillum irrufes; & aliquid ei de gehennæ ignibus auſpiceris. Habeat alias margaritas, quibus poſteà venditis emptura eſt pretioſiſſimum margaritum. Hæc Hieronymus de filia quę nondum ſuo arbitrio religionem eligere poterat, ſed ſolùm ab auia erat deſtinata. His præmiſſis oſtendit quàm Deo iſtud diſpliceat: *Prætextata,* inquit, *nobiliſſima quondam femina, iubente viro Hymettio, qui patruus Euſtochij virginis fuit, habitum eius cultumq́ mutauit, & neglectum crinem mundano more texuit, vincere cupiens & virginis propoſitum, & matris deſiderium. Et ecce tibi eadem nocte cernit in ſomnis veniſſe ad ſe Angelum, terribili voce minitantem pœnas, & hæc verba frangentem: Túne auſa es viri imperium præferre Chriſto? tu caput virginis Dei tuis ſacrilegis attrectare manibus? quæ iam nunc areſcent, vt ſentias excruciata quid feceris, & finito menſe quinto ad inferna duceris? Sin autem perſeuerâueris in ſcelere, & marito ſimul orbaberis & filijs.* Addit Hieronymus: *Omnia per ordinem expleta ſunt, & ſeram miſeræ pœnitentiam velox ſignauit interitus. Sic vlciſcitur Chriſtus violatores templi ſui, ſic gemmas & pretioſiſſima ornamenta defendit.* Hæc ille. Ecce quàm diuerſa ſunt Dei & mun-

mundi iudicia: quæ mundus cenſet æquiſſima, ille vindicat vt ſcelera: ſiderátur manus, inferuntur cruciatus, mors quinto menſe finito inexorabiliter irrogatur, & fortè æterna damnatio (vt illud, *ad inferna ducêris*, indicat:) adduntur minæ mortis in maritum & filios. Vnde patet tale factum interdum eſſe cauſam euerſionis totius familiæ. Si illa matrona tantam pœnam meruit, quæ non ex ſe, ſed iubente marito eius neptem habentem propoſitum virginitatis, vanè ornauit: quantam merebuntur quæ minis & metu, aſperitate & blanditiis, & omni machinarum genere virginis propoſitum extinguere contendunt?

102 Alterum ex S. Ambroſio lib. 1. de Virginibus in fine: *Memoriæ noſtræ puella dudum nobilis in ſæculo, nunc nobilior Deo, cùm vrgeretur ad nuptias à parentibus & propinquis, ad ſacroſanctum altare confugit. Quò enim meliùs virgo recurreret, quàm vbi ſacrarium virginitatis offertur? Ne is quidem finis audaciæ. Stabat ad aram Dei pudoris hoſtia, victima caſtitatis, nunc capiti dexteram ſacerdotis imponens, precem poſcens; nunc iuſtæ impatiens moræ, ad ſummum altari ſubiecta verticem: Num melius, inquit, quàm altare, quod ſanctificat ipſa velamina, frontem velabit? Plus talis decet flammeus, in quo caput omnium*

nium Chriſtus quotidie conſecratur. Quid agitis vos propinqui? quid exquirendis adhuc nuptiis ſollicitatis animum? iamdudum prouiſas habeo. Sponſum offertis? meliorem reperi. Quaſlibet exaggerate diuitias, iactate nobilitatem, potentiam prædicate: habeo eum cui nemo ſe comparet, diuitem mundo, potentem imperio, nobilem cælo. Si talem habetis, non refuto optionem: ſi non reperitis, non prouidetis mihi, ſed inuidetis. Hæc cùm illa magno feruore dixiſſet: ſilentibus ceteris, vnus abruptiùs; Quid ſi, inquit, pater tuus viueret, innuptam te manere pateretur? Tum illa maiori religione, moderatiore pietate: Et ideò fortaſſe defecit, ne quis impedimentum poſſet afferre. Quod ille reſponſum de patre, de ſe oraculum, maturo ſui probauit exitio. Ita ceteri eadem ſibi metuentes, fauere cæperunt, qui impedire quærebant: nec diſpendium debitarum attulit virginitas facultatum, ſed etiam emolumentum integritatis accepit. Habetis puellæ deuotionis præmium: parentes cauete offenſionis exemplum. Hæc Ambroſius. Multa hoc exemplo Ambroſius docet. Primò, qua conſtantia & quo feruore in hoc negotio vtendum. Illa enim tamquam hoſtes fugiens ad altaris aſylum confugiebat, & ſibi ipſa quantum poterat, velum profeſſionis imponebat. Olim enim ſumendo velum

per

per manus ſacerdotis ad altare, fiebant ſtatim profeſſæ abſque præuio Nouitiatu. Secundò, quomodo propinquis impedire conantibus reſpondendum. Tertiò, interdum parentes præmatura morte tolli, ne ſanctum liberorum propoſitum impediant. Quartò, eos qui impedire conantur, interdum morte à Deo plecti. Quintò, parentibus meritò diuinam vltionem formidandam, niſi libertatem prolibus hac in re permiſerint.

193 Duo ſolent hîc adferri in excuſationem à parentibus. Primò, durum eſſe filium aut filiam amittere, & in perpetuum à ſe abdicare: ac proinde non debere mirum videri ſi ſe opponant. Secundò, timere ſe ne non perſeueret, ſed cum dedecore egredi cogatur, eò quòd ſit delicatæ & teneræ conſtitutionis.

Quæ parentum excuſationes.

Verùm facilis eſt refutatio. Nam quod ad prius attinet, facilè iſta imaginatio vincetur, ſi cogitent ſequentia. Primò, Deus ipſe omnium conditor ac Dominus dedit Filium ſuum vnigenitum in noſtrum obſequium, vt noſtra cauſa cùm diues eſſet, fieret pauper, ſubiret labores innumeros & dolores; crucem ſuſtineret & mortem, vt nos ab æterna morte liberaret, & æternæ vitæ faceret participes: & magnum nobis vel durum videbitur, ſi gratitudinis cauſa, filium noſtrum

Refutatio prioris.

ſtrum eius obſequio conſecremus? Quæ enim comparatio filij noſtri ad Filium Dei? Quid commodi Deo per hoc præſtamus?

Secundò, Si Rex filium noſtrum in ſuum palatium ad primariam aliquam dignitatem vocaret, vel filiam ſuo filio ſponſam poſceret; non obſiſteremus, ſed magnum duceremus beneficium, etiamſi numquam eos ampliùs eſſemus viſuri. Cur non magis beneficij loco ponimus, quòd ab eo qui eſt Rex regum & Dominus dominantium, ad cæleſtes æternaſque dignitates ac nuptias vocentur?

Tertiò, Cùm filium aut filiam Deo offerimus, nihil ei donamus, ſed quod omni iure ipſius erat, ei reddimus. Nihil noſtrum propriè eſt in illis præter peccatum. Ipſe ſolus animam creauit & infudit, ipſe mentem & ſenſum dedit: ipſe ſolus redemit, ſolus peccatum deleuit, iuſtitiam & ſanctitatem impertiit. Et quamuis opera noſtra in formando corpore ſit vſus, non tamen idcircò nobis aliquid arrogare debemus: quia hanc vim à nobis non habemus, ſed ab illo accepimus, qui inſtituit hominis natiuitatem. Ipſe principalis eſt auctor, nos dumtaxat inſtrumenta. Sicut ergo ſtatua non eſt ſcalpelli, nec imago penicilli, ſed artificis: ita noſter filius, non eſt noſter, ſed Dei, qui ſolus eius

eſt opifex; & noſtra opera tamquam penicillo eſt vſus. Intellexit hoc præclarè Machabæorum mater, dum ſe & filios vt fortiter mortem pro legibus patriis ſubirent, ſic
2. Mach.7. animabat: *Non ego ſpiritum & animam donaui vobis; & vitam & ſingulorum membra non ego compegi: ſed mundi Creator, qui formauit hominis natiuitatem, quiq; omnium inuenit originem.*

104 Quartò, Si filius meus morbo, vel gladio, vel alio caſu mihi eriperetur, ferendum eſſet, nec poſſem aduerſus Deum (ſine cuius prouidentia nec iſta fiunt) murmurare: quanto magis nunc æquo animo ferre debeo cùm non perit, ſed ſaluus manet, vt viuat in domo Dei, in obſequio ſummi Principis?

Quintò, Cogitent nihil melius in hac vita poſſe filio obtingere, quàm ſi veſtigiis Chriſti & Sanctorum inſiſtat, & ex periculis iactationeque ſęculi, in religionis portum ſe recipiat. Nullam meliorem hereditatem, nullos veriores theſauros eis à ſe poſſe relinqui, quàm ſi veræ pietatis ſtudioſos efficiant, & ad ſęculi contemptum, perfectionis amorem, Chriſtique imitationem excitent. Has eſſe veras diuitias, vt quæ non ſolùm in hac vita, ſed etiam poſt mortem ſtabiles permaneant, & æternam beatitudinem ſuis poſſeſſori-

ſoribus conferant. Se quoque, ſi id faciant, eorumdem præmiorum vnà cum liberis fore participes. Vide S. Chryſoſt. lib. 3. contra vituperatores vitæ monaſticæ ſub finem: vbi fuse hunc locum proſequitur.

Sextò, Cogitent quanti res ſit periculi, Deo repugnare, eius conſilium euertere, ſpiritum quem ille huic animæ inſpirauit, extinguere, & loco eius, mundi amorem in illa accendere: cogitent quàm grauiter Deus id ſæpè vindicauerit: caueant ne iram Dei in caput ſuum prouocent, ne ſibi & familiæ celerem perditionem accerſant.

Septimò, Recolant exempla eorum qui 105
liberos ſuos forti animo Deo obtulerunt. Abraham, iubente Deo, etiam ſuis manibus vnicum filium occidere, & Deo in ſacrificium offerre voluit. Anna Samuelis mater ſponte ſua filium ab infantia ad obſequium templi Domino in perpetuum obtulit. Mater Machabæorum ſeptem filios ad mortem pro lege patria fortiter tolerandam animauit. Idem in nouo Teſtamẽto fecit S. Felicitas, in eodem filiorum numero; quæ, vt ſcribit S. Gregorius Hom. 3. in Euang. *ita timuit filios poſt ſe in carne relinquere, ſicut carnales parentes metuere ſolent ne mortuos præmittant.*

Talis fuit nobiliſſima illa Paula, quæ &

filiam Euſtochium ad religionem adduxit, & Paulam neptem adhuc infantulam Deo addixit, & quotquot poterat è ſuis ad deſerendum ſæculum incitabat. De qua vide Hieronymum in eius epitaphio.

Talis etiam magna illa matrona Conſtantinopolitana, quæ filium vnicum curauit inſtitui à monacho ſub habitu ſæculari comparente. Refert pulcherrimum hoc exemplum prolixè S. Chryſoſtomus lib. 3. contra vituperatores vitæ monaſt. circa medium. Similes multi alij parentes extitere.

106 Denique perpendant hanc S. Baſilij ſententiam. Is enim præfatione in Aſcetica, ſeu monaſticas exercitationes, cùm explicuiſſet quanta religioſos maneant præmia, ſub finem ita parentes hortatur: *Cùm itaque tam eximia iis poſita ſint præmia, qui Chriſti militiam fuerint ſecuti, agè libenti animo, & patres filios ſuos, & matres ſuas filias ad eam venire patiantur, prolemq́ ipſi ſuam vltrò ad eam alacriter adducant. Lætos eos faciat æternorum ſpes bonorum, quorum vnà cum liberis ſuis futuri ſunt participes: eoſq́ apud Deum patronos habere ſtudeant. Caueamus, quæſo, ne nimis anguſtum animum in hac importuna filiorum charitate præ nobis feramus: néve nos exterreant labores, ad quos videntur ituri: ſed potiùs gaudeamus quòd adeò magnam glo-*

Exhortatio S. Baſily ad parentes.

riam

riam ſint inuenturi. Offeramus Deo quod ab ipſo accepimus, vt in laudis & gloriæ filiorum noſtrorum ſocietatem ipſi quoque veniamus, nos ipſos vnà cum ipſis offerendo, ſimulq́ exhibendo. Qui enim hanc animi alacritatem oſtenderint, atque hoc modo fortiter perſeuerauerint, iis aptè conueniet illud ex Pſalmis: Benedicti vos à Domino qui fecit cælum & Pſal. 113. *terram.*

Legant etiam librum 3. S. Chryſoſtomi aduerſus vituperatores vitæ monaſticæ, qui totus in eo verſatur, vt parentibus Chriſtianis perſuadeat, vt libenter filios ſuos religioni ſe addicere ſinant, eoſque ad hoc iuuent. Hæc ad priorem excuſationem refutandam ſufficiant.

Ad alteram reſpondeo, timorem illum 107
Refutatio poſterioris excuſationis.
vanum eſſe. Cur enim non perſeueraret tot adminiculis adiutus, tot exemplis animatus, tot orationibus defenſus, tanta gratiæ copia, quæ ibi ſolet à Deo effundi, roboratus? *Vanus timor parentum.* Cur ipſe non poſſit, quod innumerabiles alij non minus teneri & delicati alacriter præſtiterunt, nulla ex parte ſpatio vitæ acciſo, ſed magis etiam protracto? Nulli enim magis longæui quàm religioſi; quia ſobrietas, quæ apud eos regnat, mater eſt ſanitatis & vitæ diuturnæ.

Nec refert quòd quidam ſubinde defi-

Non referre quòd aliqui non perſeuerent. ciant; quia longè plures ſunt qui perſeuerãt. Itaque multo magis ſperanda perſeuerantia, quàm defectio timenda. Imò poſt profeſſionem pauciſſimi deficiunt. Stultum verò eſt, propter malum quod rarò accidit, auertere quempiam à tanto bono. Cur non magis verentur eum iungere matrimonio, cùm plurimis nuptiæ infelices obtingant, & plures mariti adulterijs ſe contaminent, quàm profeſſi redeant ad ſæculum? Idem dici poteſt de omnibus vitæ ſtatibus & dignitatibus. Plurimi enim in quouis genere ſtatus, infelices exitus ſortiuntur; non tamen idcircò parentes ad illos reformidant filios ſuos promouere. Quis enim filium ſuum non velit eſſe Canonicum, Decanum, Præpoſitum, Epiſcopum, Comitem, Ducem, Regem, omnibus diuitiis & honoribus circumfluentem? Et tamen quo quis altiore eſt loco, tanto grauior ei impendet ruina. Vide plura hac de re apud Chryſoſtomum lib. 3. contra vitup. vitæ monaſt. ſub finem.

108 Petes: Vtrùm illi qui auertunt aliquem à religione, teneantur ad aliquam reſtitutionem?

An auertens teneatur ad reſtit.

Non deſunt D D. qui doceant tales teneri alium inducere, qui loco eius quem à Dei obſequio abduxerunt, Deo ſeruiat; vel certè ſeipſos religioni debere tradere. Et ſanè æqui-

æquitati ſatis eſt cõſentaneum, vt hoc damnum ſarcire conentur, eumdem vel alium inducendo vt religioni ſe mancipet. Non tamen ad hoc tenentur lege iuſtitiæ. Qui tamen vi vel fraude aliquem auertit, tenetur ex iuſtitia vim tollere, fraudem aperire, & illum ſuæ libertati relinquere, vt liberè poſſit intrare. Quòd ſi res non ſit ampliùs integra, tenetur, quatenus per illam iniuriam cauſa damni temporalis monaſterio extitit. Qua de re vide librum 2. de Iuſtitia cap.8.dub.3.

QVAESTIO IX.

Vtrùm ſit expediens, vt is qui propoſitum Religionis habet, voto ſe aſtringat ad ingrediendum?

SVPPONO ex doctrina S. Thomæ ab omnibus Theologis recepta, perfectius eſſe Deoque gratius, ſi opus bonum fiat ex voto, quàm ex mera arbitrij libertate. Ratio eſt, quia quando opus aliàs per ſe bonum fit ex voto, duplicem habet laudem: tum quia per ſe & ſecundùm ſuam ſpeciem bonum eſt; vt dare eleemoſynam, caſtigare corpus, &c. tum quia fit ex affectu religionis in Deum, ſeu ex fide quam Deo debemus. Deinde

109 2. 2.q.88. a.6.& q. vlt.a.2.

Perfectius eſt bonum opus ex voto.

Digitized by Google

qui vouet & votum ſoluit, non ſolùm offert Deo bonum opus, ſed etiam boni operis facultatem: nam priuat ſe facultate illius omittendi. Vnde ſimilis eſt ei qui donat amico non ſolùm fructus arboris, ſed etiam ipſam arborem: vt ait S. Anſelmus lib. de ſimilitudinibus cap. 84. Qui autem ſolum opus præſtat abſque voto, non dat Deo illius operis facultatem. Denique qui facit ex voto, operatur ex propoſito firmiore, magiſque immutabili: hoc autem eſt melius magiſque perfectæ virtutis: ſicut è contrario in malis obſtinatio mentis, aggrauat peccatum.

Per ſe bonum eſt voto ſe obſtringere cognita ſua vocatione.

110 His poſitis, dico Primò: Si res per ſe ſpectetur, valdè eſt expediens, vt quis cognita ſua vocatione, voto ſimplici ſe obſtringat ad eam executioni mãdandam. Ratio eſt, quia id eſt maioris meriti apud Deum: vt oſtenſum eſt. Deinde eſt valdè vtile ad vincendas tentationes contra vocationem occurrentes. Minùs enim homo nutat, & fortiùs reſiſtit iis qui ipſum auocare conantur, dum videt ſe Deo obſtrictum per votum, cuius vinculum nulla auctoritate ſolui poſſit. Vnde cùm quis metuit, ne amicorum importunitate vacillare incipiat, prudenter fecerit, ſi hac anchora ſe in Deo fixerit. Similiter ſi aliunde tentationes à carne, mundo, vel diabolo

Digitized by Google

bolo ingruant. Ita enim multi Sanctorum fecere. Ita nobilis illa virgo Mediolanenſis, de qua S. Ambroſius lib. 1. de Virginibus ſub finem. Ita S. Rictrudis & aliæ plurimæ, quę ad excutiendas ſolicitantium moleſtias, ſubitò ſibi velum impoſuere: quod erat deſerendi ſæculi profeſſio. Simili modo in ſexu virili ob eamdem cauſam plurimi ſtatim ſe obſtringebāt, habitum profeſſorum ſumendo, quo poſt triduum erant profeſſi: vel aliquod profeſſorum munus in eo habitu obeundo; & ita ſtatim in profeſſorum ordinem tranſibant, nec opus erat triduum expectare. Itaque conſilium iſtud, innumeris exemplis omnibus ſæculis eſt confirmatum.

Dico Secundò: Licitum etiam eſt & laudabile, ſi res per ſe ſpectetur, inducere talem ad votum ſimplex religionis ingrediendæ; tum vt plus apud Deum mereatur; tum vt ſe contra omnes oppugnationes magis firmet. Docet hoc S. Thomas ſuprà locis citatis. Ratio eſt manifeſta, quia laudabile eſt hortari ad id quod eſt melius, & Deo gratius: atqui tale eſt votum ingrediendæ religionis: ergo laudabile eſt ad illud hortari. Confirmatur, quia ipſa ſacra Scriptura ad hoc inuitat his verbis: *Vouete, & reddite Domino Deo veſtro:* vt inquit S. Thomas q. vlt. a. 2. §. Sed contrà. Ergo & nos poſſumus imitari. 111 *Licitum hortari ad tale votū.*

Sed obiiciet aliquis: *Nemo debet alteri præbere occaſionem ruinæ. Vnde Exodi 21. dicitur: Si quis aperuerit ciſternam, cecideritq́ bos vel aſinus in eam, dominus ciſternæ reddet pretium iumentorum. Sed ex hoc quòd aliqui obligantur ad religionem per votum, frequenter aliqui ruunt in deſperationem, & in diuerſa peccata: ergo videtur quòd non ſint aliqui ad religionis ingreſſum voto obligandi.* Hoc argumentum totidem verbis proponitur à S. Thoma a. 2. q. vlt. Ad quod ita reſpondet: *Vouere religionis ingreſſum, eſt quædam confirmatio voluntatis ad meliora: & ideò quantum eſt de ſe, non dat homini occaſionem ruinæ, ſed magis illam ſubtrahit. Sed ſi aliquis voti tranſgreſſor grauiùs ruat; hoc non derogat bonitati voti: ſicut non derogat bonitati Baptiſmi, quòd aliqui poſt Baptiſmum grauiùs peccent.* Hæc ille. Addo pauciſſimos eſſe qui idcircò ruant in peius.

Sapè non expedit hortari.

112 Dico Tertiò: Conſideratis tamen variis circumſtantiis & incommodis, quæ ex tali inductione poſſent prouenire; iudico plerumque abſtinendum, & eos dirigendos, vt per ſe cõſilium à Domino captent, ne poſteà querantur conſilio humano ſe hoc vinculum incautè ſibi iniecíſſe. Vnde huius rei magna in noſtra Societate eſt cautio, ne quis confeſſarius pœnitentem ad huiuſmodi, vel

alia

alia vota emittenda inducat. Longè ſatius & ſolidius eſt, ſi in huiuſmodi rebus conſilia humana ceſſent, & ipſe Creator cum ſua creatura, quod ipſi placuerit, agere ſinatur.

QVAESTIO X.

Quam vim tale votum habeat?

De hac re multa diximus l. 2. de Iuſtitia cap. 41. dubit. 5. Nunc breuiter reſpondeo, & dico Primò, Hoc votum adeò eſſe firmum, vt eius vinculum non poſſit laxari aut commutari, niſi auctoritate ſummi Pontificis. Eſt enim vnum ex quinque Sedi Apoſtolicæ reſeruatis. 113

Dico Secundò: Votum religionis ingrediendæ obligat ſub peccato mortifero ad experiendum illius Religionis tyrocinium, atque adeò ad profitendum, ſi bona fide iudicet ſibi eam religionem fore ſalutarem & tolerabilem. Ratio eſt, quia hęc cenſetur eſſe mens vouentis; & vt talis ſit, ipſa ratio poſtulat. Vnde nō ſufficit ſubire Nouitiatum: ſed oportet vt perſeueres, & profeſſionis vinculo te obſtringas: niſi per experientiam deprehendes, religionē illam tibi non conuenire. *Obligat ſaltem ad tyrociniū.*

Dico Tertiò: Si quis tale votum habens non ſe benè gerat, nec religioſæ diſciplinæ, vt par eſt, ſe accommodet, eo fine vt hoc mo- 114 *Obligat ad non ponendum impedimentum.*

modo extorqueat dimiſſionem, & liberetur à voto ſuo: talis non eſt tutus in conſcientia, nec eſt in bono ſtatu. Ratio eſt, quia hoc ipſo quo quis vouet Deo, etiam obligat ſe ad non præſtandum ſponte ſua aliquod impedimentum executioni voti. Alioquin votum eſſet illuſorium, & Deus per tale votum videretur irrideri potiùs quàm honorari. Qui enim alteri aliquid promittit, & ſimul retinet libertatem ponendi impedimentum executioni; non cenſetur ex animo promittere, ſed irridere. Vnde ſequitur talem peccare mortiferè: quia facit contra ſuum votum, non directè quidem, ſed indirectè, quatenus impedit eius executionem, ſuis malis moribus efficiendo vt dimittatur; ac proinde vt non perſeueret: ad quod tamen ex vi voti tenebatur.

Secundò ſequitur, illum teneri ſe emendare, & tollere illud impedimentum perſeuerantiæ, quod ſponte poſuit, vt votum ſuum implere poſſit. Nec obſtat, quòd illa in quibus delinquit, per ſe non ſint peccata: quia ſatis eſt quòd in religione præbeant ſufficientem cauſam dimittendi: nimirum quia ſunt contra religionis diſciplinam, & laudabilem vſum.

115 *Tenetur rurſum ſe offerre.*

Tertiò ſequitur, eum qui ob huiuſmodi cauſam voluntariè & de induſtria datam ad extor-

extorquendam dimiſſionem, iam dimiſſus eſt, non videri ſecurum in conſcientia, niſi promiſſa emendatione paratus ſit iterùm recipi, ſi Superior velit illũ admittere. quia, quantum in ipſo eſt, tenetur ſublatis impedimentis adhibere operam, vt votum ſuum impleat. Nec refert quòd ſit dimiſſus: quia cùm ipſe ſponte ad hoc cauſam dederit, tenetur cauſam tollere, & rem in integrum reſtituere. Confirm. quia votum ipſius habuit hanc tacitam conditionem, *Si Superior me retinere voluerit* : atqui Superior cupiebat illum retinere; ſed ille ſua improbitate illum coëgit : ac proinde dimiſſio non fuit omnino libera, neque talis qualis in ipſo voto tacitè intelligebatur. Si tamen putet ſe non recipiendum, ſufficit ei pœnitentiæ remedium apud Deum. Plura quæ hac de re dici poſſent, vide lib. 2. de Iuſtitia cap. 40. dubit. 20. & cap. 41. dub. 5.

QVAESTIO XI.

Vtrùm filij & filiæ quæ religionem ingrediuntur, poſſint exheredari, & priuari portione legitima.

MVLTI abſque ſcrupulo id faciunt, exiſtimantes perire in ſolidum, quid- 116
quid

quid liberis religionem intrantibus datur. Vnde etiam plerumque cogunt eos renuntiare portioni legitimæ, vel hereditati quæ iam reipſa obuenit. Verùm dicendum eſt id eſſe illicitum & iniquum, ſiue conſilium Chriſti ſpectemus, & Ius diuinum illi annexum, ſiue Iura Ciuilia & Canonica, ſiue S S. Patrum doctrinam, ſiue momenta rationum.

Ac primùm eſt contra conſilium Chriſti, & Ius diuinum illi annexum. Chriſtus enim adoleſcenti diuiti dixit: *Si vis perfectus eſſe, vade, & vende quæ habes, & da pauperibus, & habebis theſaurum in cælo, & veni ſequere me.* Tu verò dicis; Si vis perfectus eſſe, non des pauperibus, ſed fratribus, ſororibus, cognatis tuis, vt ſplendidiùs in mundo viuant. Nec ſolùm ſuades, ſed cogis filium renuntiare, & renuntiationẽ iuramento confirmare. Qua in re eſt quadruplex iniuria. Prima in Deum, cuius conſilium eo modo tamquã iniquum improbas. Secunda in eumdem Deum, cui ſubtrahis id quod eius obſequio erat deputatum. Sicut ſi quis aliquid ſubtraheret ex dono, vel oblatione Deo dicata, vel impediret eum qui ſtatuit aliquid offerre, ſacrilegus eſſet, & in Deum iniurius. Vnde S. Baſilius tale factum aſſerit eſſe ſacrilegium, vt infrà oſtendemus. Tertia eſt iniuria in filium qui cupit

Quæſt. 9. in Regulis fuſiùs diſp.

cupit ea Deo offerre, tum pro redemptione animæ ſuæ; tum vt iuxta Domini monitum Matth. 6. faciat ſibi amicos de mammona iniquitatis, qui eum recipiăt in æterna tabernacula: tum vt cultus diuinus & numerus ſeruorum Dei poſſit augeri. Quarta eſt iniuria in religionem, cui volebat ille ſua relinquere. Itaq; in vno illo facto quadruplex iniuria reperitur. Ex quibus tertia & quarta obligat etiam ad reſtitutionem. Quiſque enim in hoc negotio eſt ſui Iuris,& poteſtatem habet de rebus ſuis, vel ſibi Iure cōmuni debitis, diſponendi ad ſuam ſalutem, Deiq́; obſequium. Vnde qui illum vi impedit, aut cogit aliter diſponere, veram & ſtricti nominis iniuriam ei facit: ac proinde tenetur illum in integrum reſtituere, iuxta commune Doctorum omnium ſententiam. Pari modo Religio, etſi fortè nullum Ius habeat ad bona ingredientis:tamen verum Ius habet,vt ſi ipſe vel alius aliquid ei donare voluerit, nemo vi vel fraude impediat: ac proinde ſi quis id faciat, tenebitur ei hoc damnum in foro conſcientiæ ſarcire. Vnde patet hoc factum eſſe contra Ius diuinum in materia Iuſtitiæ,obligans ad reſtitutionem.

Secundò, eſt contra Ius ciuile, quo accuratè id prohibetur, & iubetur ſemper relinqui legitima iis qui religionem elegerint.

Nouella

Digitized by Google

Nouella enim 123. cap. 38. ita ſtatuit Iuſtinianus: *Si qua mulier aut vir monaſticam elegerit vitam, & intrauerit monaſterium, filiis non extantibus, monaſterio quod ingreditur, res eius competere iubemus.* Deinde de iis qui liberos habent præcipit, vt parens religionem ingreſſurus relinquat liberis in ſæculo manentibus portiones ſuas, & reliquum in monaſterium conferat, nulloque caſu vult monaſterium priuari portione legitima, perinde ac ſi ipſum cenſeatur in numero filiorum. Eadem habentur Authent. Si qua mulier. Cod. de ſacroſanctis Eccleſiis. Rurſus cap. 41. eiuſdem Nouellæ ita ſtatuitur: *Nullam damus licentiam aut parentibus filios, aut filiis parentes ſæcularem vitam relinquentes, velut ingratos à ſua excludere hereditate ob cauſam quæ religioſam vitam anteceſſerit. Interdicimus autem parentibus, ne filios ſuos monaſticam vitam eligentes ex ſacris monaſteriis abſtrahant.* Vbi aduerte, eam cauſam quæ ſufficiens erat ad exheredandum filium ante ingreſſum in religionem, per ingreſſum extingui; ita vt ob illam non poſſit ampliùs ſua legitima priuari. Si tantus eſt fauor ingreſſus, vt eum qui per crimen iam exciderat, in integrum reſtituat, & ingratitudinis notam deleat, cuius animi erit, filium nihil commeritum ob ipſum ingreſſum exclu-

cludere? Idem Iuſtinianus eadem Nouella, cap. 37. ſtatuit in fauorem religionis, *vt ſi fuit alicui relicta hereditas, vel legatum ſub conditione nuptiarum, vel liberorum, vel dotis cauſa, vel antenuptialis donationis, cum onere ſubſtitutionis & reſtitutionis, & talis religionem ingrediatur, tales conditiones eſſe inualidas, & pro non ſcriptis habendas.* Eadem conſtit. habetur Authent. Niſi rogati. Cod. Ad S C. Trebellian.

Idem communiter docent Doctores: Silueſter verbo Hereditas 4. q. vlt. & alij qui Summas ſcripſerũt; Felinus in caput In præſentia. n. 37. de probationibus, vbi plurimos citat. Voluerunt enim Iura, omnia ſubmouere quæ à religione poſſent retrahere. Sicut olim apud Romanos, conditio, *Si non nupſeris*, legato vel inſtitutioni heredis adiecta, habebatur pro non adiecta, eò quòd retraheret à nuptiis; quibus tunc magis fauebatur quàm caſtitati: vt patet L. Titię, ff. de conditionibus & demonſtrationibus. At modò in media luce Euangelica, quando pretium caſtitatis & religionis innotuit, Imperatores fauere cœperunt religioni; & ſubmouere omnia, quæ ab capeſſenda poſſent retrahere. Plura hac de re diximus lib. 2. de Iuſtitia cap. 18. Dubit. 15.

Tertiò, Eſt etiam contra Ius Canoni- 117

cum, vt patet 19.q.3. cap. Si qua mulier. & cap. Non liceat. Quibus locis habetur eadem conſtitutio in Ius Canonicum relata. Vnde S. Gregorius lib.7.epiſt.7. *Quia ingredientibus monaſterium conuertendi gratia, vlteriùs nulla ſit teſtandi licentia, ſed res eorum eiuſdem monaſterÿ iuris fiant, aperta legis definitione decretum eſt*, &c. Vbi manifeſtè indicat, illam cõſtitutionem ab Eccleſia receptam, eamque in iudiciis ſeruandam.

Quartò, eſt contra doctrinam ſanctorum Patrum, qui hoc factum tamquam iniquum & ſacrilegum deteſtantur. S. Baſilius in Regulis fuſiùs diſputatis q. 9. proponit hanc quæſtionem: *An qui adiungi vult viris Deo conſecratis, & in eorum tranſire ſodalitatẽ, debeat ſui Iuris facultates relinquere, & citra delectum permittere ingratis familiaribus ac domeſticis ſibi notis?* Deinde ſic reſpondet: *Cùm Dominus noſter dixerit; Vade, vende quæ habes, & da pauperibus, & habebis theſaurum in cælo, & veni ſequere me.* &, *Vendite quæ poſsidetis, & date eleemoſynam: equidem colligo, eum qui hac mente à ſuis diſcedit, curam de parte patrimonÿ ſui nullo modo debere negligere; ſed procurare diligenter, vt eam omnẽ, cùm ſecum abſtulerit, veluti rem Domino iam conſecratam, ſumma religione diſtribuat; vel per ſe (ſi tali muneri ſcienter admi-*

niſtran-

niſtrando ipſe par eſſe poſſit) vel per alios, quos maxima adhibita diligentia delegerit, quiq́ certiſſima dederint documenta ſe poſſe illam fideliter & prudenter diſtribuere: cùm illud perſuaſum ſit non vacare periculo, ſiue propinquis ſuis illa relinquat, ſiue in re diſtribuenda cuiuſuis, nullo adhibito delectu, opera vſus ſit. Etenim ſi præfectus procurandæ Regiæ pecuniæ, etſi de rebus iis quæ parta ſunt, nihil omnino interuerterit, & ad ſe tranſtulerit; ſi tamen quæ præterea acquiri poterant neglexerit, & paſſus ſit perire, reus perperàm geſti officij tenetur: quàm graue tandem cenſere debemus iudicium illis imminere, qui in rebus Deo iam conſecratis vindicãdis lentè ac negligenter ſe geſſerint? An non in eadem iudicij cauſa futuros putamus, de quibus ſcriptum eſt; Maledictus homo qui facit opus Dei negligenter? Deinde addit: *Illud autem vbique tenendum eſt, ne dum præcepto vni volumus ſatiſfacere, ab altero videamur diſcedere. Neque enim conueniens eſt decoro noſtro, ſi cum iniquis hominibus contendere videamur aut litigare. Siquidem ſeruum Dei non oportet litigare; ſed potiùs is contra quem iniquiùs naturales cognati ſe gerunt, meminiſſe debet Dominum dixiſſe, eſſe neminẽ, qui reliquerit herum, aut fratres aut ſorores, aut patrem aut matrem, aut filios aut agros propter ipſum &* — **Periculum in diſtribuendo.**

Digitized by Google

Euangelium, qui non centies tantum recipiat in tempore hoc, & in ſæculo futuro vitam æternam. Admonendi tamen qui tales ſunt, ſeduloq́; teſtificandum, ſacrilegij ſcelere ſeipſos adſtringere, idq́; vt pareamus præcepto Domini, qui dixit: Si peccauerit in te frater tuus, vade & corripe eum.

Sacrilega detentio.

Hîc quatuor docet S Baſilius, quæ valdè ſunt notanda. Primũ, Eos qui ſæculum relinquere volunt, & Deo in cœnobio perfectius ſeruire, bona ſua tamquam res iam Deo conſecratas, magna religione diſtribuere debere. Cenſentur autem Deo tunc conſecrata; quia cùm acceſſorium ſequatur ſuum principale, eo ipſo quo quis ſe Deo ſtatuit conſecrare, cenſetur etiam ſua bona velle eidem conſecrare; vt non ſolùm corpore & animo, ſed etiam bonis externis Deo ſeruiat. Itaque iam affectu & animi deſtinatione ſunt conſecrata Deo.

Alterum quod Baſilius hîc docet, eſt, Improuidam & carnalem diſtributionem non carere periculo: tum quia cauſam Dei non ſatis habet cordi: tum quia eſt ſignum nimij affectus ad carnem & ſanguinem. Vnde S. Franciſcus cùm intellexiſſet quemdam qui admitti in Ordinem petierat, & remiſſus fuerat vt conſilium Domini impleret, ductum amore carnali ſua omnia conſanguineis

neis reliquiſſe, nihil pauperibus; eumdem ad monaſterium vt admitteretur reuerſum, repulit, dicens: *Vade vias tuas frater muſca, quoniam nondum exiſti de domo & cognatione tua; conſanguineis tuis tradidiſti tua, & defraudaſti pauperes. Dignus non es pauperibus aſſociari: incepiſti à carne, ruinoſum fundamentum ſpiritali fabricæ collocaſti.* Hæc S. Franciſcus, vt refert S. Bonauentura c. 7. Vitæ S. Franciſci.

Tertium eſt, Non eſſe tibi contendendum iudicio apud Iudices Ethnicos cum conſanguineis iniquis tuorum bonorum detentoribus. Poſteà tamen explicat qua moderatione & quando apud Chriſtianum Iudicem cum illis contendere poſſis.

Quartum eſt, Denuntiandum conſanguineis, ſeduloque teſtificandum, ipſos *ſacrilegij ſcelere ſe obſtringere illa bona detinendo.* Vbi ne parentes quidem eximit ab hoc crimine, quando legitimam ſuo tempore nolunt concedere. Dicit eſſe *ſacrilegium*, quia illa bona cenſentur iam Deo dicata. Vnde ſicut is qui aliquid detrahit è ſacrificio vel oblatione Deo deputata, cenſetur ſacrilegus: ita qui ex illis bonis aliquid detinet, vel iniquè impedit ne Deo offerantur. Idem clarè docet S. Baſilius in Regulis breuioribus, quæſt. 187. Vbi primùm ſic quærit: *Debétne*

qui cœnobio ſe dedit, ea quæ ſibi debentur à propinquis accipere? Deinde reſpondet: *Omnino iis qui ad Dominum accedunt, neceſſariò propinqui reddere debent, quæ ad ipſos pertinent, neque ſubtrahere quidquam, ne ſacrilegij crimen incurrant.*

S. Ambroſius lib. 1. offic. cap. 30. loquens de propinquis & ſanguine iunctis petentibus bona eius qui ſæculum vult deſerere, ſic ait: *Neque enim propterea te Domino dicaſti, vt tuos diuites facias; ſed vt vitam tibi perpetuam fructu boni operis acquiras, & pretio miſerationis peccata tua redimas. Putant parum ſe poſcere? pretium tuum quærunt; vitæ tuæ fructum adimere contendunt: & accuſat quòd eum diuitem non feceris, cùm te ille velit æternæ vitæ priuare mercede?* Vbi oſtendit quàm abſurda & improba ſit iſta petitio. Vt enim ipſi diuites rebus tuis fiant, petunt vt non redimas peccata tua, vt miſericordiam Domini per eleemoſynam non concilies, vt amicos tibi de mammona iniquitatis non facias: denique vt mercedem vitæ æternæ per tuas opes non acquiras; ſed his omnibus tuis commodis ſpiritalibus, ipſorum commodum temporale anteponas. Hieronymus epiſt. 8. ad Demetriadem c. 7. *Apoſtolici faſtigij eſt, perfectæq; virtutis vendere omnia, & pauperibus diſtribuere, & ſic*

ſic leuem & expeditum cum Chriſto ad cæleſtia ſubleuari. Si vis, inquit, perfectus eſſe; non cogo, nō impero, ſed propono palmā, oſtendo præmia: tuum eſt eligere, ſi volueris in agone & certamine coronari. Et conſideremus quàm ſapiēter Sapientia locuta ſit: Vende quæ habes. Cui iſta præcipiūtur? nempe illi cui dictū eſt; Si vis perfectus eſſe: non partem bonorum tuorum vende, ſed omnia. Cumq́; vēdideris, quid ſequitur? Et da pauperibus: non diuitibus, non propinquis, non ad luxuriam, ſed ad neceſſitatem. Laudent te eſurientium viſcera, non ructantium opulenta conuiuia, &c. Vide eumdem cap. 4. eiuſdem epiſtolæ; & epiſt. 26. & 34.

Verùm, omiſſis ceteris, ſufficere nobis in hac cauſa poſſet vnus Saluianus Epiſcopus Maſſilienſis, ſanctitate & doctrina clariſſimus, qui hanc rem ex profeſſo tractat. Hic vixit temporibus S. Auguſtini, & ſcripſit libros octo de Prouidentia, & quatuor alios contra Auaritiam Chriſtianorum ad Eccleſiam Catholicam: vtroque opere perſequitur & deplorat vitia Chriſtianorum, & oſtendit propter eorum multitudinem & enormitatem inundaſſe flagella per orbem Romanum, Barbaris omnia inuadentibus & occupantibus. Hic lib. III. contra auaritiam, cùm docuiſſet, in teſtamentis condendis etiam pietatis

habendam rationem, ita ſubdit: *At verò nunc diuerſiſſimè & impiiſſimè. Nullis à ſuis minus relinquitur, quàm quibus ob Dei reuerentiam plus debetur: nullos pietas minùs reſpicit, quàm quos præcipuè religio commendat. Denique ſi qui à parentibus filij offerantur Deo, omnibus ceteris poſtponuntur oblati: indigni iudicantur hereditate, qui digni fuerant conſecratione: ac per hoc vna tantùm re viles parentibus fiunt, quia cœperint Deo eſſe pretioſi. Ex quo intelligi poteſt quòd nullus penè apud homines vilior eſt quàm Deus: cuius vtique fit deſpectione, vt eos præcipuè filios ſpernant parentes, qui ad Deum cœperint pertinere.* Quibus verbis oſtendit, id eſſe impium, & in Dei iniuriam redundare.

Vileſcunt filij cauſa religionis.

118 Deinde producit rationem parentum, eamque luculentè refellit. *Dicitis, Quid opus ſit religioſis æquam accipere cum fratribus portionem? Reſpondeo, Vt religionis fungantur officio; vt Religioſorum rebus religio ditetur; vt donent & largiantur; vt illis habentibus cuncti habeant non habentes; imò (ſi tanta eſt eorum fides & perfectio) vt habeant citò non habituri; beatiùs vtique, poſtquam habuerint, non habentes. Cur eis quæſo, ô inhumaniſſimi parentes, neceſſitatem indigniſſimæ paupertatis imponitis? Permittite hoc*

Cur filiis ſua portio tribuenda.

Digitized by Google

hoc religioni ipſi cui filios tradidiſtis: rectiùs pauperes à ſe ſiunt. Si tantùm eos inopes eſſe cupitis, concedite id eorum deuotioni: liceat eis (quæſo) vt velint pauperes fieri. Eligere inopiam debent, non ſuſtinere. Poſtremò, etiamſi ſuſtineant, deuotione eam tolerent, non damnatione patiantur. Cur eos velut à natura expellitis, & quaſi è iure ſanguinis abdicatis? Et ego eos pauperes eſſe volo, ſed vt habeat tamen præmium ſuum ipſa paupertas: & præclara demutatione eligant inopiam ex copia, vt ex inopiæ electione copiam conſequantur.

Inſinuat hìc tres cauſas cur iſtis filiis debeat ſua dari portio. Primò, Vt ipſi ſuſtentenur, nec oneri ſint religioni. Iniquum enim eſt, ſi tua diuitibus relinquas, & ipſe pauperibus ſis oneri. Secundò, Vt monaſterium locupletetur ad alendos plures Dei miniſtros, ad augendum cultum diuinum, ad maiores erogandas eleemoſynas. Tertiò, Vt filius plus mereatur, ſponte diuitiis ſe exuens, & paupertatem amplectens. Quartam cauſam poſteà ſubdit, ne in Deum ſis ingratus, eum exheredem faciens, à quo omnia accepiſti.

Adfert deinde aliam rationem qua ſæculares mouentur, vt filios religionem intrantes priuent: nimirum ne bona veniant ad 119

extraneos (vt ipſi loquuntur) hoc eſt ad ſeruos Dei; ac proinde ne veniant ad ipſum Deum, cui in ſeruis ſuis datur, vel adimitur; qui in ſuis miniſtris heres inſtituitur & exheredatur. *Quamquam*, inquit, *quid ego vos per ipſum ſanctiſſimæ rationis officium trahere ad humanitatem pietatemq́ contendo, cùm id maximè obſiſtat, & hæc res parentes impios faciat, quæ magis pios facere deberet? Nam cùm vos ideò plus relinquere ex patrimonio veſtro filiis religioſis deberetis, vt aliquid ad Deum ex facultatibus veſtris ſaltem per filios perueniret; ideò filiis non relinquitis ne illi habeant Deo quod relinquant, magnificam repenſantes beneficiis ſacris viciſſitudinem, dum id ſtudioſiſſimè procuratis, ne vel per veſtros aliquid honoris Deus habere poſſit, cùm vos omnia per Dei munus habeatis. Cur, rogo, tam infideliter, cur tam impiè? Non exigimus vt veſtra Domino largiamini; aliquid Deo de ſuo reddite. Cur tam auarè, tam impiè agitis? Non eſt veſtrum quod denegatis. Iniquum ergo arbitramini vt ſæcularibus filiis religioſos filios ſubſtantia pares eſſe faciatis? Id ergo agitis vt pœniteat eos cœptæ religionis, quos religio apud vos fecit viles. Quid enim eſt aliud, quàm religionem interdicere, ob religionem deſpectui habere?*

Quod maximè debebat pios facere, facit impios.

120 Poſt hæc agit contra illos qui putant ſatis eſſe

eſſe ſi vſum fructum portionis legitimæ illis relinquant. *Sed*, inquit, *inuenit iniquiſſima infidelitas parentum quomodo à patrimonio ſuo penitus Deum excludat, proprietatem rerum religioſis filiis auferendo. Vſum enim his dedit, vt eſſet quo ipſi viuerent: proprietatem his tulit, vt quod Deo relinquerent, non haberent. O nouum irreligioſæ mentis ingenium! inuenit quo videretur filius ſuis maiore erga Deum ſua impietate conſulere*, &c. Et infrà: *Quid agis miſerrima infidelitas, & paganicæ (vt ita dixerim) irreligioſitatis error? Itáne tantum odiſti Deum, vt poſsis etiam filios tuos, ob hoc tantùm quòd ad Deum pertinent, non amare? Meliori enim conditione quidam relinquunt libertos ſuos, quàm tu relinquis filios tuos. In vſu ſiquidem quotidiano eſt, vt ſerui (etſi non optimæ, certè non improbæ ſeruitutis) Romana à dominis libertate donentur; in qua ſcilicet & poteſtatem peculij capiunt, & Ius teſtamentarium conſequuntur; ita vt & viuentes, cui volunt, res ſuas tradant, & morientes donatione tranſcribãt*, &c. *Quantò, ô quiſquis es infideliſsime pater, quãtò domini illi cum libertis meliùs agunt, quàm tu cum liberis? Illi quæ donant, perpetuo iure donant; tu temporario: illi teſtamenti faciendi arbitrium dant libertis; tu tollis liberis: illi poſtremò ſeruos ſuos dant libertati; tu quaſi addicis*

Non eſt ſatis vſum fructum relinquere.

dicis filios ſeruituti. Et infrà: *Quid tantum, quæſo, ſceleris in titulo eſſe religionis putas, vt ideò eos qui Religioſi ſunt, filios tuos eſſe non credas, quia filij Dei eſſe cœperunt? In quo tibi, hoc tam bonæ voluntatis quaſi piaculo, rei facti ſunt, vt idcircò eos putes habendos peiores, quia optant eſſe meliores?*

Pergit Saluianus: *Sed dicitis, non eo à vobis animo hoc agi. Quod idem eſt, ac ſi quiſpiam dicat; malas res bono animo à ſe fieri, & impietatis facinus piamente committi. Quid prodeſt (ô inhumaniſsimi parentes) quòd filios religioſos bono à vobis animo dehonorari aſſeratis? Res ipſa hoc reſpuit, res refellit. Parum eſt quod nudis aſſertionibus dicitis; ipſi actibus veſtris contra vos teſtes eſtis. Indignum ergo arbitramini, vt ſancta & placita Deo pignora, filij, mundo ſeruientibus comparentur?* &c.

121 Deinde adfert excuſationem ſæcularium, qui dicunt non oportere filiis religionem intrantibus concedere proprietatem, eò quòd ipſi non ſint habituri liberos, quibus eam relinquant; eamque fusè refutat. habent enim pauperes Dei, qui ſint illis filiorum loco: habent ſuos fratres ſpirituales, quibuſcum viuunt, quos etiam poſt ſe relinquent: habent Chriſtum, quem in membris ſuis faciant heredem: habent animam ſuam, cui hoc beneficium impendant. Stultiſſimum eſſe,

eſſe, ſi cogites vt ſæculares filij opibus & diuitiis ad breue tempus circumfluant, & non ſis ſolicitus vt animæ tuæ in æternitatem conſulas, quam amentiam, quia plurimorum animos occupauit, fusè inſectatur.

Eſt, inquit, *quod pro hominum inſipientia lugeamus, vllum omnino inueniri, aut eſſe poſſe, qui decurſo infelicis vitæ iſtius breui ſpatio, in ipſa extremitate iam pendens, iturus ilicò ad tribunal Dei, quidquam aliud cogitet præter finem ſuum; quidquam aliud præter exitum ſuum; quidquam aliud præter periculum ſuum: & neglecta ſpe ſua atque anima (cui opitulari aliquatenus vel in vltimis ſuis omni niſu, omni re ac ſubſtantia ſua debeat) hoc ſolùm cogitet, & animo voluat, quàm lautè heres ſuus res ſuas comedat. Miſerrime omnium, quid ſolicitus es? quid æſtuas? quid auctorem te ipſe rerum periturarum facis? An times fortè ne deſint qui te mortuo, quod dereliqueris, vorent? Nolo metuas, nolo vercaris. Vtinam tam facilè ſaluus eſſes, quàm tua omnia diſperibunt. O infidelitas! ô peruerſitas! Etiam vulgò dictum eſt, omnes ſibi meliùs velle quàm alteri.* Terentius. *Nouum hoc monſtri genus eſt, cuilibet quemquam velle conſulere, tantùm ne ſibi. Ecce iturus es infeliciſſime omnium, ad examen ſacrum, ad tremendum illud intolerandumq́. iudicium, vbi peregrinanti animæ*

Contra eos qui ſunt ſoliciti, vt heredes ſuos ditent, & ſalutem animæ ſuæ negligunt.

atque

atque anxiæ nullum poteſt omnino eſſe ſolatium, niſi ſola tantummodò bona conſcientia: niſi ſola tantùm innocens vita, aut quod proximum eſt bonæ vitæ, miſericordia: vbi reo homini nullum eſt adiutorium, niſi mens larga, niſi pœnitentia fructuoſa, & eleemoſynæ copioſæ: vbi denique pro diuerſitate meritorum, aut ſummum bonum inuenies, aut ſummum malum; aut immortale præmium, aut ſine fine tormentum. Et tu de locupletandis heredibus tuis cogitas, de opibus agnatorum tuorum, cognatorumq́; ſuſpiras; quem potiſsimùm ditiorem patrimonio tuo facias; cui ſupellectilis variæ ornamenta tranſcribas; cuius apothecas copiis tuis repleas. Infelicißime omnium, cogitas quàm benè alij poſt te viuant, non cogitas quàm malè ipſe moriaris. Dic mihi quæſo, ô miſer, ô infidelis, cùm multis patrimonium tuum diuidas, cùm multos facultatibus tuis dites, numquid de ſolo te es tam malè meritus, vt tibi nec inter extraneos locum facias heredis? Ecce expectat te egreſſurum de vita iſta officium tribunalis ſacri, expectant tortores angeli, & immortalium tormentorum terribiles miniſtri: & tu futuras poſt te heredum mundialium voluptates animo volutas? tu delitias aliorum mente pertractas? quàm benè ſcilicet poſt te heres tuus de tuo prandeat, quibus copiis ventrem expleat, quomodo vſque

Officium tribunalis ſacri.

ad

ad nauſeam redundantem viſcera exaturata diſtendat. Infeliciſſime omnium, quid tibi cum his deliramentis? quid cum ſtultitia huius erroris? quid cum perditione iſtius vanitatis? Numquid ſuccurrere hoc tibi inter ſupplicia ſumma poterit, ſi is qui res tuas prodigè comedit, lautus & pranſus benè eructarit? &c.

Idem pulcherrimè proſequitur infrà: 122
Amate, non obſiſtimus, amate filios veſtros, ſed tamen ſecundo à vobis gradu: ita illos diligite, ne vos ipſos odiſſe videamini. Inconſultus namque & ſtultus amor, alterius memor, & ſui immemor: vnuſquiſque proprium onus portabit. Relictæ filiis diuitiæ parentes non liberant de mendicitate; imò relicta immoderatè filiis facultas, parẽtum eſt ſempiterna mendicitas: ac per hoc nulli parentibus magis noxij, quàm filij nimis amati. Dum enim illi patriis bonis affluunt, parentes in ſempiternitate cruciantur. Flammæ infelicium mortuorum, diuitiis non refrigerantur heredum.

Animam præ filiis amandam.

Deinde hoc oſtendit exemplo diuitis epulonis, qui etſi heredes ſuos ditarat, hoc tamen nihil illi proderat. *Illi*, inquit, *erant in abundantia, ſed iſte in egeſtate; illi in gratulatione, iſte in dolore; illi in diuitiis, iſte in tormentis; illi fortaſſe iugiter in luxuria, iſte ſemper in flamma. O infelix & miſeranda conditio! bonis ſuis aliis præparant beatitudinem,*

ſibi

Digitized by Google

ſibi afflictionem; aliis gaudia, ſibi lacrymas; aliis voluptatē breuem, ſibi ignem perennem. Hæc diuites cogitent, qui redimere facultatibus ſuis nolunt ne iſta patiantur. Diues ille fuit, de quo nunc loquimur; diuites ſunt & iſti, ad quos nunc loquimur. Vnius ſunt nominis: caueant ne ſint etiam conditionis vnius. Si durum eſt ab aliquo filiis ac propinquis parum relinqui; multò eſt durius, in æternitate torqueri. Opinor enim diuitem illum cùm torqueretur, non tantum delectabant opes heredis ſui, quantum angebant tormenta corporis ſui, &c. Quæ ille copioſè & vtiliſſimè.

123 *Cauſam eſſe infidelitatem, ſeu fidei defectum.* Poſteà oſtendit, hoc totum proficiſci ex quadam infidelitate, quòd futura præmia & ſupplicia ex animo non credant. *Nemo*, inquit, *inter homines, qui cùm beatus eſſe valeat, miſer eſſe malit: nemo eſt, qui cùm poſſit habere delitias ſummi boni, pati velit ſupplicium ſummi mali. Quod ſi ita eſt, quid ergo cauſæ eſt, vt non vel moriens, & in vltimis ſitus, id ſaltem ſupremæ oblationis officio, & omni rerum tuarum ambitu agas, vt ſi mereri à Deo potes, locuples & beatus ſis? Sin autem id non potes, certè vel hoc promerearis, vt miſer non ſis, vt non vraris, vt non torquearis, vt tenebris exterioribus non inijciaris, & ardentibus ſine fine flammis non decoquaris. Quæ cùm ita ſint, quid ergo, vt dixi, cauſæ eſt, vt non omnibus*

*bus modis vel mala fugias, vel bona aſſequi velis? Quid cauſæ eſt, quòd hæc non agis? quid cauſæ eſt vt bona æterna non emas? quid cauſæ eſt, vt mala æterna non timeas? quid vtique, niſi illud quod prælocutus ſum; quòd aut iudicandum à Deo te eſſe non putas, aut reſurrecturum omnino non credis. Si enim crederes, quomodo non futuri iudicij inæſtimabile malum fugeres, & immortalia ſuppliciorum tormenta vitares? Sed non credis, vtique non credis. Sermo enim tuus & profeſſio tua iactitant fidem; ſed vita atque obitus publicant infidelitatem. Alioquin vince me: vinci volo. non quæro vt mihi credulitatem tuam, ſuperioris vitæ actibus probes, vno ſum contentus teſtimonio ſupremorum tuorum. Ecce iam morieris egreſſurus de domo corporis tui, neſciens quò iturus, quò abducendus, ad quàm pœnalia, ad quàm tetra rapiendus: cui vnum tantummodò ſupereſt inter ſuprema perfugium, vna effugiendi æterni ignis datur * ſpecula, vt pro te offeras ſaltem quod in ſubſtantia habes; quia aliud quod poßis Deo offerre, iam non habes. Et tu immemor tui, oblitus ſalutis tuæ, de legatariis nouis cogitas, de locupletando herede ſuſpiras. Et hæc faciens, credere te iudicium Dei dicis, qui tibi cùm iudicandus iam ſis, vel inter ſuprema non conſulis? Et cogitare te aliquid de ſalute animæ tuæ ais, cui nullus eſt ani-*

* *paruula ſpes,*

mâ tuâ vilior : apud quem propè non intereſt cui proſis ; modò tibi noceas? Et credere te futurum iudicium dicis, apud quem nullus eſt minor aut deſpectior quàm ipſe Iudex? Clamat tibi ecce morienti ipſe qui te iudicaturus eſt Iudex tuus, ne vllum omnino hominem in erogandis rebus tuis pluſquam te ames ; ne vlli de ſubſtãtia tua moriens magis quàm tibi conſulas : nullum tibi anima tua propinquiorem, nullum iudices chariorem. Quid enim proderit homini, inquit Saluator, ſi lucretur mundum totum, & detrimẽtum faciat animæ ſuæ? aut quam dabit homo commutationem pro anima ſua? hoc eſt dicere, Quid tibi, infeliciſſime homo, proderit, ſi totum mundum aut ipſe habeas, aut tuis poſteris relinquas ; & ipſe ſalutis atque animæ detrimentum patiaris? damna enim animæ totum penitus ſecum auferunt : nec quidquam omnino habere poterit, qui ſeipſum damno animæ pereuntis amittit. Non reſpicias pecuniam, non poſſeſſionem ; nec dubites, ſaltem moriens, pro anima tua quantum potes, rei tuæ ac facultatis offerre. Quidquid enim dederis pro te, vile eſt ; quidquid pro te obtuleris, parui pretij eſt : quia anima tua in omnium rerum eſt comparatione pretioſior. Et ideò non dubites pro te dare : quia ſi te amiſeris, omnia in te perdis. Si autem te lucrifeceris, tecum & in te omnia poſſidebis. Fili, inquit

Matth. 16.

quit Scriptura ſancta, ſi habes, benefac tecum, & Deo bonas oblationes offer. Et alibi: Miſerere, inquit, animæ tuæ. Vide pietatem erga te Domini noſtri; vide quàm miſericors ſit Dominus Deus noſter, qui nos ipſos pro nobis miſericordiam rogat: miſerere, inquit, animæ tuæ, &c. Cur, ô miſerrime, cùm Deus ſic tecum agat, non acquieſcis? Rogat te vt tui miſerearis, & non vis: cauſam tuam apud te agit, & non admittitur: dignatur te pro te rogare, & non poteſt impetrare, &c. Hæc omnia ſatis clarè oſtendunt tales homines futura præmia & ſupplicia, tribunal illud terribile, & examen ſtrictiſſimum non credere: vel ſi aliquo modo credant (obſcurè nimirum & languidè, vt ſolent ſemipoti de rebus iudicare) tanto animi ſtupore teneri, vt ea non conſiderent, nec apprehendant animo periculum in quo verſantur, aut immenſum lucrum, quod facilè tunc poſſunt conſequi. Hæc amentia & ἀναισθησία eſt pœna auaritiæ & amoris terrenorum.

Eccli. 14.
Eccli. 30.

Poſtremò agit contra inordinatum affectum, quo plerique tenentur erga propinquos, qui cauſa eſt cur Dei monita non audiant, & animæ ſuæ non conſulant. 124

Inordinatus & fatuus amor propinquorum.

Sed videlicet cauſa grandis eſt, qua Deum audire non poſsis. Circumſtant enim te ægrotantem cognati & agnati tui: circumſtant locuple-

Digitized by Google

cupletes matresfamilias, circumſtant nobiles viri; obſidet lectum infirmitatis tuæ ſericis atque auratis veſtibus circumfuſa numeroſitas. O quantus fructus æternitatis eſt, talibus bona propria erogare mendicis! Digna videlicet cauſa & ſatis iuſta, vt animæ tuæ auferas, quod egenis talibus derelinquas. Sed nimirum miſericordia frangeris, & lamentantium propinquorum pietate ſuperaris. Vides quippe opulentiſsimi & ſplendidiſsimi cultus homines tibi anxios, tibi flentes, triſti vultu & feſto habitu compoſitas ad mæſtitudinem facies tibi oſtentantes, per imaginariam ſollicitudinem ſuam ementes hereditatem tuam. Quem non moueat tanta pietas? quem non moueat talis dolor? Aut quomodo cùm hæc talia vides, non obliuiſcaris tui? Vides enim extortas lacrymas, ſimulata ſuſpiria, fictam anxietatem, non optantem vt conualeſcas, ſed expectantem quando moriaris. Vides defixos in te & accuſantes tui obitus tarditatem, omnium vultus. O infelicem te ac miſerrimum, cuius ſupremum exitum tantus deſiderat & precatur numerus propinquorum: & propter hos animam tuam deſeris? Et infrà:

Ironia.

Simulatio mæſtitiæ.

Non formides vultus eorum, neque frangaris ambitu eorum. Deſpice concupiſcentes hereditatem tuam, & diuidentes iam inter ſe ſubſtantiam tuam: qui non te, ſed patrimo-

nium

nium tuum diligunt: imò qui cupiditate rerum tuarum te execrantur. Nam dum tua impatienter ſitiunt, te oderunt; præſentiamq́ tuam quaſi æmulam ſibi & aduerſariam iudicantes, obicem putant cupiditatis ſuæ eſſe quòd viuis. Deſpice ergo hos tales & nihili facito: non te moueant blandimenta eorum, venena tibi ſunt: non reſpicias adulationes eorum; gladij ſunt iugulatores tui, & quidem ferreis ac hoſtilibus gladiis teriores, &c. fuge ergo hoc malum tale; fuge aſſentationes inſidiantes tibi, fuge obſequelas noxias tibi, fuge ambitus deceptores tuos. Iſta ſunt officia quæ te iugulant: iſta ſunt quæ in mortem trahunt, &c.

Hæc & alia multò plura doctiſſimus ille Epiſcopus zelo Dei plenus, ad Eccleſiam Catholicam, pro reformatione diſciplinæ, & ſalute filiorum eius, quatuor libris proſequitur.

Denique multis rationibus eadem inhumanitas improbari poteſt. Primò, Quia filij non poſſunt ſua legitima priuari, aut exheredes fieri, niſi ob crimen aliquod graue commiſſum in parentem: vt habetur Nouella 115. cap. 3. vbi illa crimina numero 14. recenſentur. Vt ſi filius in parentem manus iniecerit, ſi grauem ei contumeliam irrogarit, ſi patrem criminaliter accuſauit extra cauſam boni publici, &c. Si verſetur cum male- 125 *Ratione probatur.*

maleficis, ſi maleficus efficiatur, ſi hæreticus, &c. Atqui intrare religionem nullum eſt crimen, nulla eſt iniuria in parentem, ſed res laudabilis & familiæ honorifica. Ergo non poteſt ob eam cauſam priuari.

Secundò, Filia non poteſt ſua dote, aut legitima portione deſtitui propter nuptias inuito patre initas: tum quia nemini per hoc fecit iniuriam, cùm Iuris permiſſu ſic contraxerit: tum quia impediretur libertas matrimonij (quam Ius naturæ & Eccleſia concedit) ſi poſſet ob talem cauſam priuari. Ita communiter tradunt DD. teſte Panormit. in cap. 1. de deſponſatione impuberum, & Couarr. in 4. Decretalium p. 2. §. 8. n. 5. Ergo multò minùs filius vel filia poteſt priuari propter ingreſſum religionis: quia ea in re ſequitur conſilium Chriſti, & vtitur iure quod Chriſtus ei conceſſit; ac proinde fit ei manifeſta iniuria, ſi idcircò priuetur. Denique ſi id fieri poſſet, impediretur libertas amplectendi ſtatum religionis, & ſequendi conſilium Chriſti; quæ integra & illibata relinquenda eſt: vt etiam ſtatuit Concilium Tridentinum Seſſ. 25. cap. 16. 17. 18.

126 Tertiò, Eſt quædam iniuria in Chriſtum. priuare enim filium hereditate quia obſequio Chriſti ſe mancipat, quid aliud eſt, quàm Chriſti obſequium vile ducere; & filium

Digitized by Google

lium minoris æſtimare, minuſque amare, quòd Chriſto ſe conſecrarit? Sicut ſi quis filium ſuum abdicaret eò quòd addicat ſe obſequio Principis, videretur iniurius in Principem, qui per hoc ſe contemni interpretaretur. Eſt etiam quædam Chriſti exheredatio. Non enim Chriſtus à nobis heres vel exheres ſcribi poteſt, niſi ratione famulorum ſuorum, quibus quod facimus, ipſi Chriſto facere cenſemur; iuxta illud Domini Matth. 25. *Amen dico vobis, quod vni ex his fratribus meis minimis feciſtis, mihi feciſtis.* Itaque qui monaſterio vel filio ingredienti religionem ſuam portionem tribuit, vel hereditatem relinquit, Chriſtum heredem facit; & perinde à Domino acceptatur, ac ſi ipſemet inde commodum reportaret. Qui verò filium intuitu religionis ſua portione priuat, Chriſtum exheredem facit; nec minùs id ab ipſo ſentitur, quàm ſi in ſe hoc damno afficeretur. Itaque non eſt quòd mirentur, qui talia fecerunt, ſi familiam ſuam in graues calamitates incidere & interdum penitus extingui videant. Vlciſcitur enim Deus iniurias ſuas, & ab illis, qui ipſum exheredem fecerunt, ſuam benedictionem ſubtrahit: qua ſublata, omne genus aduerſitatum vel confertim irruit, vel ſenſim irrepit. Hinc infelicia liberorum matrimonia,

damnoſi contractus, mercium iactura, ſterilitas agrorum, naufragia, incendia, lites, latrones, morbi, quibus ſubſtantia exhauritur, & ſtatus honoratus euertitur, & familia mœrore conficitur. Poterant iſtæ calamitates à Deo, qui omnia præuidet, facillimè præueniri & auerti: ſed quia te indignum præſtitiſti, ſtatuit non auertere, ſed permittere res agi ſuis motibus: & inſuper dæmoni laxat habenas, vt conſilia tua diſſipet, vel aduerſarios tibi ſuſcitet, vel in tuas fortunas ſæuiat. Horum nihil permiſſurus erat, ſi te in ipſum liberalem præſtitiſſes. Inſinuat hoc nobis Scriptura variis locis. Pſalm. 17. *Cum ſancto ſanctus eris, & cum viro innocente innocens eris: cum electo electus eris, & cum peruerſo peruerteris.* Quibus verbis ſignatur, quo modo nos geſſerimus erga Deum, eo modo Deum viciſſim acturum nobiſcum. Si ſanctè, reuerenter, liberaliter; ipſe viciſſim in nos benignus & liberalis erit: ſi peruersè, irreuerenter, illiberaliter; ipſe quoque in nos durus & illiberalis erit. Neq; mirum ſi Deus ita faciat, cùm id æquitati ſit maximè conſentaneum. Quid enim iuſtius, quã vt is qui in Deum, à quo omnia accepit, adeò parcus & illiberalis eſt, viciſſim Deum parcum in ſe experiatur? Hinc Apoſtolus 2. Corinth. 9. *Qui parcè ſeminat, parcè & metet: & qui ſeminat*

Digitized by Google

minat in benedictionibus, de benedictionibus & metet. Et 1. Reg. 2. *Dominus pauperem facit, & ditat; humiliat, & ſubleuat: ſuſcitat de puluere egenum, & de ſtercore erigit pauperem, vt ſedeat cum principibus, & ſolium gloriæ teneat.* & infrà: *Quicumque honorificauerit me, glorificabo eum; qui autem contemnunt me, erunt ignobiles.* Itaque familiarium exaltatio & depreſſio, honores & ignominiæ, paupertas & diuitię, ſucceſſus proſperi & aduerſi, & omnes vniuerſim rerum humanarum ſortes à diuina prouidentia dependent, quæ ſupra omnia hominum conſilia in omnibus dominatur. Hoc ſi multi benè perpenderent, non ita durè & auarè cum ſuis religionem ingredientibus agerent; neque Chriſtum in ipſis ſua portione priuarent.

Simili modo numquam profuit Reipub. 127
vel Regno inuaſiſſe iura Eccleſiæ. Etſi enim videatur ea in re aliquid commodi accedere ſtatui politico; illud tamen poſteà magnis plerumque compenſatur cladibus. Permittit enim Deus excitari bella inteſtina & externa, quibus & regiones vaſtantur, & ærarium exhauritur, & negotiatio auertitur, & priſtina gentis gloria obſcuratur: adeò vt centies-millies plus damni accipiatur in pœna, quàm fuerit commodi in culpa.

Quartò, Aliæ rationes multæ adferri poſ-

Digitized by Google

ſent contra illam parentum inhumanitatem: vt quòd faciant contra ius ſanguinis, contra paternam pietatem, contra gratitudinem Deo debitam, contra filiorum honorem; quodque filios ſuos mœrore afficiant, & quantum in ipſis eſt, auocent à religionis ingreſſu. Sed has & alias ſimiles ſatis expoſuit Saluianus toto illo libro 3. de auaritia, ad quem Lectorem remittimus.

128 Dices Primò: Conſentienti non fit iniuria: ſed filij conſentiunt vt exheredentur & prætereantur; vel modica portione ſunt contenti: ergo nulla eis fit iniuria. Confirm. quia communis DD. ſententia eſt, filium poſſe exheredem ſcribi, vel præteriri in teſtamento ſi conſentiat. ita gloſſa in L. Si quando. §. Et generaliter. Cod. De inoſſicioſo teſt.

Reſpondeo: Si conſenſus iſte ſit ſpontaneus, & omnino liber, fateor tunc nullam eis fieri iniuriam: ſecùs verò ſi importunitate, vel metu reuerentiali ſit exortus. Talis autem ſemper eſſe videtur quando parentes ſunt diuites, ita vt nec ipſi nec reliqui filij egeant iſta portione ad ſui ſuſtentationem. Quicumque enim ſpiritu Dei ad religionem mouetur, is quantum in ſe eſt, omni modo deſiderat ſequi conſilium Chriſti Matth. 19. Domini noſtri, quo monet, vt qui vult perfectus eſſe, ſua diſtribuat non diuitibus, ſed pau-

Digitized by Google

pauperibus. Quis enim fructus æternitatis, quæ merces apud Deum, ſua diuitibus relinquere, iiſque maiorem faſtus & luxus materiam ſuppeditare? Magnus ſcilicet Dei honor, ſi illi ſplendidiùs veſtiantur, ſi lautiùs comedant, ſi aulæ & cubilia periſtromatis veſtita, ſi domus pretioſa ſupellectile inſtructa. Hoc etiam ſecum reputat, innumerabiles eſſe, quibus magnæ opes à parentibus relictæ infinitorum peccatorum & æterni exitij cauſa extiterunt, qui in mediocritate fortunæ probi & ſalui futuri erant. Opes enim attollunt animos iuuentuti, vt neminem curet; vt nullius conſilio parêre, aut monitis velit acquieſcere; ſed omnia agere ſuo arbitrio, omnia experiri, omni genere voluptatis perfrui. Opes omnium flagitiorum & facultatem & commoditatem & audaciam ſuppeditant: opes ſtudia litterarum, & cultum ſapientiæ, modeſtiam, ſobrietatem, & caſtitatem in cōtemptum adducunt: denique efficiunt, vt animus otio, luxu, & inertia diffluens, nihil pręclari diſcat aut deſignet, ipſiq; maneant * *ἐτώσιον ἄχθος ἀρούρης*. Quantò ſatius foret opes mediocres cum bona inſtitutione liberis relinquere, quibus & intra rationis gyrum ac modeſtiā contineantur, & ad labores ſtudiorum, multaque præclara conanda excitentur? hoc modo

* *telluris inutile pondus.*

modo apud omnes gentes, qui ſapientia & auctoritate, ſiue in religione, ſiue in politica adminiſtratione præſtant, ij ex mediocri vel infima fortuna ſuo labore & induſtria ad eum dignitatis gradum conſcenderunt.

129 Dices Secundò: Religio quam filius ingreditur, non eget, ſed eſt valdè diues: cur illi ſuam portionem relinquam? an vt diuites magis ditet? Paucis eget Religioſus; quia habitus illi vilis & menſa tenuis; & caret prole cui relinquat. Satius ergo eſt vt hoc accreſcat fratribus, vel cognatis ſæcularibus.

Reſpondeo Primò: Etſi fortè monaſterium ſit diues, multæ tamen ſunt cauſæ dandi filio legitimam, vt ſuprà ex Saluiano oſtenſum: nimirum vt ipſe ſua, iuxta Chriſti conſilium, pauperibus diſtribuat, & hoc meritum liberæ renuntiationis habeat: vt plures Dei famuli alantur; vt cultus diuinus, ſuppetente maiore copia, augeatur; & monaſterium copioſiùs det in pauperes, &c.

130 *Calumnia in opes religioſorum.* Reſpondeo Secundò: Sæpè per calumniam Monaſteriũ vel Collegium audire diues, opulẽtum, copioſum, quod inſigni paupertate & inopia laborat. Quis enim Collegium dicat opulentum, quod in ſingula capita non habeat vltra ducentos florenos, quibus & alimenta, & veſtes, & medicamina,

na,& libri ſingulis comparari,& cubicula rebus neceſſariis inſtrui, & ædificia ſarta tecta præſtari, & focus vel priuatim vel publicè præberi, & ſumptus templi ſuſtineri debeant? Nemo eſt, opinor, hic Louanij, qui eo pretio ſuis conuictoribus hæc omnia prę-ſtare vellet. Itaque tale Collegium verè pauper eſt, & eget ad congruenter hos omnes ſumptus tolerandos. Sicut Sacerdos & quiuis Eccleſiaſticus verè pauper eſt, qui non niſi ducentos florenos annue recipit, quibus ſeipſum quoad omnia in ſolidum ſuſtentet. Accedit quòd Religioſi illi, qui hanc calumniam patiuntur, non ſint ex platea (vt dici ſolet) vel mendicabulo collecti; ſed ex honeſta conditione, & lauta plerumque fortuna vel expectatione, ſolius Dei amore ſe ad hanc humilitatem demiſere: multi inter eos nobiles & ex primariis familiis; multi ſplendidæ in ſæculo fortunæ, vel illis animi dotibus, vt facilis eis ad opes & honores pateret aditus. Denique nemo eſt inter eos, qui in ſæculo non potuiſſet aſſequi longè amplius. Itaque nimium videri non debet ſi 200. florenos, vt minimum, in ſingula capita poſtulem. Quis enim ſæcularium Sacerdotum ea tenuitate eſt contentus? Quis, ſi non amplius haberet, non iudicaretur verè pauper? Imò plerique quibus aliquid doctrinæ, in-

genij,

genij, induſtriæ, 500. vel 600. non acquieſcunt: multis etiam 1000. parum ſunt. Nec repugno. Viri enim docti tali honore ſunt digni, modò non ad luxum, ſed ad honeſtum vſum referant. Verùm mirari ſatis non poſſum quoſdam, qui etſi ex tenuiſſima fortuna ad eam copiam peruenerint, vt poſt omnes ſumptus ordinarios tantum eis ſuperſit, vt bonas ſummas quotannis condant, & in arcæ tenebras abdant, ſe tamen pauperes, & illos qui 200. non habent, diuites vocant, & eorum opes vbique verbis exaggerant. Viderint ipſi quo ſpiritu id faciāt: eò enim iſta tendere videntur, vt nemo illis Religioſis benignè faciat, ſed tāquam auari & opibus inhiantes ab omnibus deſerantur. Si in ſæculares tam ſumus liberales, & tantum eis concedimus: cur in Religioſos tam ſumus iniqui? Certè non tam vilia cenſeri debent Religioſorum capita, qui res omnes & ſpes ſæculi, amore Chriſti deſeruere, quin tantillum illis ad tenuem vitæ modum concedi poſſit: neque ob eam cauſam auaritiæ & inſatiabilis cupiditatis accuſandi ſunt, & apud vulgus traducendi. Neceſſaria enim vitę illis non permittere, quid aliud eſt quàm indignos vita cenſere? Si digni vita ſunt, permittatur illis vt ea quæ vitæ ſuſtentandæ, iuxta modum à religione præſcriptum, ſunt neceſ-

neceſſaria, habeãt; & conticeſcat calumnia.

Ex his patet, 200. florenos in capita eſſe veram paupertatem, nec poſſe Monaſteriũ vel Collegium vocari diues, opulentum, quod amplius non habet. Quod ſi ita eſt, quanto minùs poterit opulentum dici quod vix habet dimidium? Tale eſt hoc Collegium Louanienſe, & alia quædam noſtræ Societatis in hac Prouincia, quibus vix centeni in capita (comprehenſis ſimul totius Collegij templique ſumptibus) ſuppetunt. Quòd ſi ducentos haberent, ea tenuitate eſſent contenti, imò ſe diuites & copioſos putarent. Nemo enim amplius, quàm quotannis ſecundùm moderatiſſimum Religionis modum ſit opus, deſiderat; nemo quidquam condi, & in fortuitos euẽtus aſſeruari. 131

Nec refert, quòd ſubinde ædificemus: quia nihil facimus niſi ad quod extrema neceſſitas iuxta formam & diſciplinam religioſam compellit. Quòd ſi foris in villa ſumptus facti, ita ſuadet vtilitas & ratio œconomica cum prudentum iudicio. Religioſi magno ſunt animo, & confidunt in Deo, qui regnum Dei & iuſtitiam eius quærentibus, reliqua huic vitæ neceſſaria promiſit ſe adiecturum. Itaque multa quæ ratio vel diſciplina poſtulat, audent, etiamſi ſumptus neceſſarios manibus non teneant: quia Matth. 6.

à di-

à diuinæ prouidentiæ fideliſſima manu (quæ numquam ſpem eorum fefellit) omnia expectant. Et quamuis calumniæ, multorum animos, qui alioquin illis erant benefacturi, auertant, eoque modo ipſi ſæpè in anguſtias & ſolicitudines coniiciantur, dum & creditores vrgent, & neceſſariæ prouiſiones deſunt; tandem tamen Dei benignitate emergunt.

Dices: Si Deo adeò curæ ſunt, cur hominum benignitatem requirunt? Reſpondeo: Quia Deus per homines hominibus conſulit; vt diuites habeant occaſionem benè merendi, & peccata ſua eleemoſynis redimant, & theſauros ſibi in cęlis, rerum ſuarum in pauperes largitione, conſtruant.

QVAESTIO XII.

Quæ & quanta Religionis ſint commoda?

132 HANC rem fusè, doctè, & eleganter proſequitur P. Hieronymus Platus in aureo illo opere quod ſcripſit De bono ſtatus religioſi. Nos breuiter præcipua quædam attingemus.

Tria religionis bona. Tria generatim religionis ſunt commoda ſeu fructus, ſub quibus cetera omnia comprehenduntur: Primum, quòd omnia pænè

pænè ſalutis impedimenta remoueat; ſecundum, quòd omnia adiumenta ac præſidia ſecum adducat: tertium, quòd debito quo Deo obſtricti ſumus, eo modo quo fas eſt homini, ſatisfaciat. Nihil autem in hac vita poteſt eſſe homini optabilius, quàm carere impedimentis, & abundare ſalutis adminiculis, & debitam Deo gratitudinem præſtare. Hinc enim maxima ſpes datur euadendi ſummum malum, & conſequendi ſummum bonum. Si aliqua ratio terra marique inuenta eſſet, quæ omnia damnorum pericula excluderet, & omnes lucrorum vias contineret, quis mercatorum illam non amplecteretur?

Ac primum, quòd omnia ſalutis impedimenta, quantum fas eſt in hac vita mortali, religio ſubmoueat, perſpicuè oſtendi poteſt. Omnia enim impedimenta conſiſtunt vel in conſuetudine prauorum, vel in appetitu diuitiarum, vel in ſectandis voluptatibus, vel in captandis honoribus, vel in amore proprij iudicij, vel in amore libertatis & ſui arbitrij, vel in crapula & ingluuie. Quicumque à recto ſalutis itinere deflectunt, quicumque pereunt, & animæ ſalutiſque damnum faciunt; ex horum impedimentorum aliquo, vno vel pluribus, id patiuntur, & hiſce cauſis ad malum incitantur. Itaque 133

Digitized by Google

hæc ſunt omnium peccatorum fontes, hæc æternæ mortis venena, & inferorum præcipitia; hęc retia diaboli, quibus animas captat, & machinæ quibus orbem expugnat. Teſtatur id S. Ioannes epiſt. 1. cap. 2. cùm ait: *Omne quod eſt in mundo, concupiſcentia carnis eſt, & concupiſcentia oculorum, & ſuperbia vitæ.* Vbi inſinuat, radices omnium peccatorum, quibus mundus ſeu mundi dilectores inquinantur & pereunt, iſtis tribus contineri.

Nec obſtat quòd præter iſta tria aſſignemus alia quatuor, nimirum, prauum ſodalitium, amorem proprij iudicij, amorem ſui arbitrij, & ingluuiem: quia ſi loquamur de iis quæ impediunt ſalutem, & mouent ad malum in modum finis, ſui nimirum affectu; ſic ſunt tantùm tria: amor autem proprij iudicij & arbitrij continetur ſub vitæ ſuperbia, ingluuies ſub concupiſcentia carnis. Prauum ſodalitium non mouet in modum finis, ſed vt cauſa excitans & impellens in modum exempli, conſilij, mandati, aut occaſionis: eſtque cauſa generalis, ad omne genus peccati ſe extendens. Itaque maioris claritatis & diſtinctionis cauſa ſeptem impedimenta generalia ſalutis conſtituimus.

Septem impedimenta ſalutis, & peccatorum radices.

134 Atqui religio tollit iſta impedimenta, & ſuccidit iſtas peccatorum radices: ergo tollit omnia ſalutis impedimenta, quantum conce-

conceditur in hac vita mortali. Oſtendemus id diſcurrendo per ſingula. Nam primò, *prauorum hominum conſuetudo* tollitur loci ſeparatione, & clauſtris domus religioſæ. Hanc ſemel ingreſſus procul abes à ſociis, nec tibi fas ampliùs cum illis more ſolito vagari, nugari, compotare, colludere. Non ampliùs ab illis potes ſeduci, eorumq́; exemplo, verbis, aut violentia ad illicita impelli. Non ampliùs curantur eorum ſcommata & cõuitia, eorum amicitia & familiaritas. Quantum hoc boni ſit, & quantum momenti ad ſalutem habeat, nemo æſtimare poteſt, niſi qui conſiderat quàm innumerabilis bonorum adoleſcentum multitudo prauo ſociorum conſortio corrumpatur, & in omne genus libidinum ac flagitiorum præcipitetur. magnum hoc diaboli rete ipſo religionis ingreſſu vitatur.

Primum impedimentum.

Secundum impedimentum, *appetitus diuitiarum*, & quidquid malorum ex eo appetitu ſequitur, tollitur profeſſione paupertatis. Quantus autem iſte affectus mortalibus ſit laqueus, quantum ſalutis impedimentum, patet ex illa Domini ſententia, Matth. 19. *Amen dico vobis, quia diues difficilè intrabit in regnum cælorum. & iterùm dico vobis, facilius eſt camelum per foramen acus trãſire, quàm diuitem intrare in regnum* 135

Secundum impedimentum.

Digitized by Google

cælorum. Vbi notãdum, Dominum bis idem repetere, & rem per hyperbolem exaggerare, vt eius difficultatem magis apprehendamus. Hæc ſententia diuinæ ſapientiæ ſi benè ponderetur, ſatis eſt ad omnes diuitias repudiandas. Apoſtolus in eamdem ſententiam 1. ad Timoth. 6. ait: *Habentes alimenta & quibus tegamur, his contenti ſimus. Nam qui volunt diuites fieri, incidunt in tentationem & in laqueum diaboli, & deſideria multa inutilia & nociua, quæ mergunt homines in interitum & perditionem.* Expende ſingula. Deinde rationem ſubdit: *Radix enim omnium malorum eſt cupiditas*, &c. Nullum enim eſt flagitium tam enorme, quod homines opum amore non deſignent. Hinc tot vbique furta, tot rapinæ, tot fraudes in contractibus, tot homicidia, latrocinia, parricidia, ſacrilegia, periuria. Innumeri propter opes ad hæreſes, Turciſmum, aliaſque impias religiones & ſuperſtitiones amplectendas permouentur, vel in eis vt permaneant, retinentur. Opum affectus hæc omnia in cordibus hominum operatur. Neque ſolùm vt acquirantur & retineantur, tãtorum malorum ſunt cauſa, ſed etiam cùm illis vtimur: quia & animos addunt ad audendum, & facultatem præbent ad exequendum. Itaque ſiue conſiderentur vt ſunt in affectu

tam-

Digitized by Google

tamquam finis qui intenditur, ſiue vt referuntur ad vſum tamquam inſtrumenta operationum noſtrarum, generi humano infinitorum malorum ſunt cauſa: adeò vt maxima pars mũdi propter opes terrenas amittat cæleſtes, & propter temporalia perdat æterna. Accedit, quòd earum ſtudium ita mentem occupatam teneat, vt vix vmquam ſeriò de ſua ſalute cogitare queant. Perdit itaque iſte affectus omnes bonas cogitationes, omneſque pios affectus, quibus æternas opes in cælo comparare poſſis. Vnde duo mala ſtudium diuitiarum adſert. Primò, impedit omnes bonas cogitationes, & mentem inutilibus & noxiis curis implet. Secundò, ad omne genus peccati incitat, & exequendi commoditatem præbet.

Duo mala adfert ſtudium diuitiarum.

Ex quibus patet, maximi æſtimandum illud bonum, quo tot & tantorum malorum radix ſucciditur: vnde, cùm profeſſio paupertatis id præſtet, eam in maximis bonis cenſendam, & omnibus qui tantum bonum capere poſſunt, meritò amplectendam. Hæc enim quatenus tollit amorem diuitiarum, eo ipſo tollit infinitas curas & inutiles cogitationes, quibus animus quærentium opes implicatur; & ſimul occaſiones omnium illorum peccatorum quæ amore conquirendarum vel retinendarum diuitiarum com- 136

 mitti

mitti ſolent, reſecat. Quatenus verò liberum earum ſubtrahit vſum, ſubmouet occaſionem & facultatem omnium eorum peccatorum, quæ earum vſu vel potiùs abuſu perpetrantur. Itaque profeſſio paupertatis duo bona nobis præſtat. Primò, radicem omnium malorum ſuccîdit, & ſimul ea peccata, quibus maxima pars mundi perit, ſubmouet. Secundò, mentem liberam, rebúſque diuinis ac ſalutiferis expeditam reddit. Quare omne tempus, quod alij terrenis rebus abſq; fructu anxiè & laborioſè impendunt, Religioſi rebus cæleſtibus cum maximo æternorum lucro & animi ſolatio impendunt; & ſicut omnes curæ ac cogitationes ſæcularibus apud Deum ſunt inutiles; ita Religioſis ſunt fructiferæ, & ęternam illis coronam præparant. Sicut ergo ſtudium diuitiarum meritò in maximis malis cenſeri debet (vt quod mentem omnibus pænè ſalutaribus cogitationibus ſpoliet, & inutilibus noxiiſque impleat, & ſimul ad omne flagitiorum genus deſignandum incitet, ac facultatem commoditatemq; exequendi ſuppeditet) ita profeſſio paupertatis in ſummis numeranda huius vitæ bonis, vt quæ radicem omnium malorum ſuccidat, & mentem æternis cogitandis & promerendis expeditam reddat.

Duo bona adfert profeſſio paupertatis.

Ter-

Tertium impedimentum erat *amor & ſtudium carnis voluptatum.* Quanta hinc ſit corruptio & miſeria in mundo, quanta peccatorum colluuies, quanta fœditas & abominatio, quàm innumerabiles inde in exitium æternamque miſeriam, & luctum interminabilem ruant; ſatis æſtimari non poteſt. Pauciſſimi enim ſunt qui huius mali letifero veneno non inficiantur, & fructus peſtilentes non deguſtent. Duo generatim ſunt mala grauiſſima quæ amor iſte in nobis parit. Primum eſt, quòd mentem omnibus ſalutaribus cogitationibus ſpoliet, & impuris ac pernicioſis impleat; ſicque ex templo Dei proſtibulum cōſtituat diaboli. Secundum, quòd ad mortiferas delectationes appetendas aſſiduè incitet, & vt eas aſſequatur, nullum genus ſceleris patrare recuſet. Itaque & finis quem directè intendit, ſcelus eſt, nempe impura voluptas; & media quibus ad hunc finem contendit, plerumq; ſcelerata ſunt. Quòd ſi quis matrimonio iungatur, vt abſque ſcelere iſta fruatur voluptate; nihilominùs tamen prius incommodum non euadet. Mens enim innumeris implebitur curis & cogitationibus rei familiaris, vt vxorem & familiam regat, vt coniugi ſatisfaciat, vt ſuæ domui neceſſaria comparet, vt amicos excipiat, vt victum lucretur,

137 *Tertium impedimentum.*

Duo mala parit.

tur, vt liberos educet, vt eos locupletet, vt honoratè inter ſuos viuat, &c. Hinc videmus pleroſq; qui matrimonij vinculis conſtricti, ita occupatos & ſollicitos de rebus terrenis, vt vix ſemel ſeriò de ſua ſalute cogitare queant. Interſunt quidem ad horam ſemel aut bis per hebdomadam rebus diuinis, ſed mens ita conſuetis curis ad terrena abripitur, vt etſi corpore adſint diuinis, mente tamen interſint terrenis; à quibus ita diſtinentur, vt vix aduertant quid coràm agatur.

138 Totum hoc malum tollit amor caſtitatis. hic enim omnes impuras cogitationes ac imagines fugat, mentemque ſanctis deſideriis & diuinis illuſtrationibus præparat: deinde omnia illa peccata, quæ ex affectu libidinis committi ſolent, reſecat: denique omnes matrimonij afflictiones, & omnes illas curas, quibus miſeri coniugati miſerè cruciantur, auertit. Quantũ hoc boni eſt, quod tanta fugat mala, & mentem tantis bonis reddit idoneam? Inſinuat huius præſtantiam Dominus Matth. 19. cùm enim dixiſſet, *Sunt eunuchi qui ſe caſtrauerunt propter regnum Dei*; protinus addidit: *Qui poteſt capere capiat*; quaſi dicat: Neminem cogo ad caſtitatem, ſed quia tantum boni eſt, omnes inuito. Cui tantum eſt animi, vt confidat

fidat ſe poſſe præſtare, amplectatur. *Poteſt* enim *capere*, qui aſſumpto animo Deo confidit, naturæ appetitus frangere paratus. *Non poteſt capere*, qui mollitie quadam animi deſperat, vel refugit tamquam nimis arduum & moleſtum. Eamdem magnificè commendat Apoſtolus 1. Corinth. 7. idque potiſſimùm ob hæc duo: nimirum quia liberat nos multiplici ſollicitudine huius ſæculi, & præbet facultatem ſeruiendi Deo.

Quartum impedimentum erat *cupiditas honoris, laudis, vanæ gloriæ*, &c. Hæc ſimiliter duo generatim mala in genere humano operatur. Primò, mentes hominum ſalutaribus cogitationibus orbat, & inutilibus perniciosiſque replet. Ambitioſi enim noctes & dies circa ea quæ ad ſuum honorem & æſtimationem, ad ſtatum conſeruandum vel augendum, ad iniurias vindicandas & dedecus depellendum pertinent, occupantur. Secundò, impellit eas ad omne genus vitiorum & ſcelerum. hinc odia & inimicitiæ, ſi vel in puncto læſus videatur honor; hinc inuidia alienæ proſperitatis; hinc tot bella & cædes; tot Prouinciarum vaſtationes, expilationes, oppreſſiones, & alia omnia mala, quæ bellum ſecum trahit; hinc duella & occultæ in mortem aliorum machinationes: denique hinc hæreſes, blaſphemiæ, in-

139 *Quartum impedimentum.*

Duo mala parit.

 can-

cantationes, & omne ſpiritualium peccatorum genus. Horum omnium fons eſt honoris inordinatus amor: qui ita mentes hominum excæcat, & in malum incendit, vt neque opes, neque huius vitæ commoda, neq; voluptates carnis, neque vitam ipſam, neque æternam ſalutem æſtiment aut curent, modò honorem, quem ſibi imaginantur, tueri poſſint & illæſum præſtare: ſic omnia præ vana honoris imagine nihili ducunt.

140 Hæc radix adeò pernicioſa, cum ſuis fruticibus omnique germine, ſucciditur honorum contemptu, & humili ſubiectione ſub imperium Prælati; quorum vtrumque per obedientiæ profeſſionem agitur. *Profeſſio* enim *obedientiæ* iſta duo includit; ſicut profeſſio paupertatis contemptum diuitiarum & amorem paupertatis: profeſſio caſtitatis contemptum ſeu horrorem voluptatis carnis, & amorem puritatis. Qui honores, dignitates, magiſtratus non appetit, qui vanas hominum laudes non curat, liberatur infinitis curis & cogitationibus, quibus mentes ambitioſorum detinentur: ac proinde habet mentem ſuam ad omnia cæleſtia ac ſalutaria expeditam & probè comparatam. Deinde redditur immunis ab omnibus illis prauis affectibus & peccatis innumeris, in quæ ambitio ſolet impellere; ab odio & inui-

Profeſſio obedientiæ duo includit.

inuidia, à contentionibus & rixis, à duellis & homicidiis, & ab omni acerbitate & amaritudine, qua corda ambitioſorum tamquam felle replentur & contabeſcunt.

Quintum impedimentum erat *amor proprij iudicij*. Sextum *amor ſui arbitrij*. Vtrumque modo quodam ad cupiditatem honoris, ſeu vitæ ſuperbiam pertinet: quia plerumq; ex vana gloria vel nimia ſui æſtimatione procedit. Verùm diſtinctionis & perſpicuitatis cauſa ſeorſim expendemus. *Amor proprij iudicij*, plurimorum malorum eſt cauſa. hinc enim omnes hæreſes & errores qui Eccleſiam turbant, & tot animas orco demittunt. Cùm enim iudicium proprium nimis amatur & æſtimatur, Eccleſiæ iudicio anteponitur, & hæreſis naſcitur. Honor quidem vel voluptas, vel opes ad hæreſim alliciunt; non tamen homines tam facilè ſequerentur, nec in illud barathrum ita ſe darent præcipites, niſi ſui iudicij nimia æſtimatione tenerentur. Hinc innumeri quoque errores non ſolùm in vita ſpirituali, ſed etiam in ſæculari. Quotuſquiſque enim eſt, qui iudicij ſui præfidentia non ſæpè erret, & in grauia incommoda incidat? 141

Quintum & ſextum impedimentum.

Amor proprij iudicij.

Non pauciorum malorum cauſa eſt *amor libertatis*, & vitæ ſuo arbitrio degendæ. Hinc omnia illa peccata, quæ iuuentus maiorum 142

Amor libertatis.

ſoluta

ſoluta imperio committit. hinc comeſſationes & ebrietates, rixæ & contentiones, pugnæ & cædes, inimicitiæ & ſimultates, fornicationes, immunditia, impudicitia, ceteraque carnis opera, quæ Apoſtolus commemorat; quæ qui committit, regnum Dei non poſſidebit. Denique maxima pars peccatorum, quæ per orbem fiunt, ex hac ſoluta libertate, & defectu probi rectoris committuntur. Sicut enim equus indomitus ſublato fræno huc illuc facilè impellitur, donec in aliquod præcipitium, vel cæcam foueam cadens ſe perdat & ſeſſorem: ita ſublata directione boni moderatoris, plerique mortalium per omne genus vitiorum volutantur, donec in barathri præcipitium ruentes, animam pariter & corpus amittant.

Ad Gal. 5.

143 Vtrumque hoc impedimentum, & tantorum origo malorum tollitur profeſſione obedientiæ. Hæc enim quatenus iudicium proprium ſubmittit non ſolùm iudicio Eccleſiæ, ſed etiam (in rebus præſertim agendis) iudicio Prælati; excludit non tantùm omnes hæreſes, ſed etiam omnia illa peccata, omneſq; errores & illuſiones, quæ ex ſui iudicij nimia æſtimatione ſolent obuenire. Neque ſolùm excludit errores, ſed etiam adducit veram prudentiam, quæ poſtulat, vt in rebus ac negotiis propriis noſtro iudicio non

Digitized by Google

non fidamus, ne philautia nos decipiat, aut alia paſſio tranſuerſos agat, ſed alieno potiùs conſilio, ab omni affectu alieno, acquieſcamus. Incredibile dictu, quanti in omnibus negotiis ſit momenti (& maximè in vita ſpiritali) habere ſapientem moderatorem à quo dirigaris.

Rurſus eadem profeſſio obedientiæ, quatenus ſubmittit voluntatem ſubditi voluntati Superioris, adimit ei libertatem viuendi ſuo arbitrio; & conſequenter reſecat omnia illa peccata, quæ ex hac libertate ſequi ſolent, & tamquam fræno intra limites rationis & ſepta virtutis coërcet. Corrigit itaque obedientia intellectum & voluntatem, & vtramque facultatem dirigit. Intellectum quidem, ſubiiciendo illum in negotiis occurrentibus, totiuſque vitæ moderatione iudicio Superioris: voluntatem verò, adimendo illi noxiam libertatem, & ad Superioris arbitrium flectendo.

His adde impedimentum ſeptimum (quamuis ſub tertio contineatur) quod crapula & ventris ingluuie, nimiaque cibi ac potus ingeſtione cõtinetur. hoc triplici modo hominem impedit à ſalute. Primò, offuſcando mentem & ad omne bonum reddendo ineptam, adeò vt neq; ſtudiis, neque orationi, neque rerum ſalutarium meditationi,

144 *Septimum impedimentum.*

Tripliciter à ſalute impedit.

tioni, neque vlli præclaræ rei vacare poſſit; ſed tantùm ad otium & ſomnum, luſum & iocum ſit idonea. Secundò, quia non ſolùm ad omnia bona animum reddit ineptum, ſed etiam ad innumera mala otioſum impellit. hinc enim omnes libidines & turpitudines, quibus maxima pars mundi in exitium ruit. hinc omnia ſcelerum genera, quæ libidinis cauſa committuntur. Saturitas enim excitat libidines: libido verò exquirit omnes rationes per fas & nefas, vt voti compos fiat: quia mouet in modum finis. Tertiò, quia ipſa quoque voluptas gulę, per modum finis mouet. infinita enim peccata committuntur ad gulæ voluptates obtinendas. Ex quibus patet quantorum malorum hoc impedimentum ſit cauſa, & quàm ſaluti pernicioſum.

145 *Sobrietas.* Tollitur verò magna ex parte iſta malorum radix religionis ſobrietate. Hæc enim reſcindit intempeſtiua ſympoſia, & longa conuiuia, & concertationes potandi, & ciborum affluentiam, & omnem aliam redundantiam corpori & ſpiritui noxiam: eamque diætam præſcribit, qua & vitia carnis comprimantur, & mens in ſuis functionibus non impediatur. Verùm ſicut hoc impedimentum magna ex parte continetur ſub concupiſcentia carnis, quæ ad omnes gulæ & ta-

ctus

ctus voluptates pertinet: ita eius remedium continetur ſub caſtitate, quæ concupiſcentiam carnis profligat. Tanta enim eſt connexio & dependentia caſtitatis à ſobrietate, vt ſine hac illa ſubſiſtere nequeat.

Ex quibus perſpicuum eſt, quantum ſit re- 146
ligionis bonum, vt quæ omnia ſalutis impedimenta, & omnes peccatorum radices (quantum fas eſt in hac vita mortali) reſecet ac ſubmoueat. Quòd enim omnes malorum origines ſeptem illis commemoratis contineantur, ſic oſtendi poteſt. Quidquid voluntatem mouet ad malum aut impedit à bono, id vel mouet in modum finis, vel in modum cauſæ efficientis ac incitantis. Si per modum finis; erit vel pecunia ſeu diuitiæ, vel voluptas carnis, vel honor: horum enim cauſa omnia peccata committuntur. Si per modum cauſæ efficientis; vel incitabit vt cauſa moralis, ſicut prauorum conſortium, qui conſilio, exemplo, metu, iuſſu, probris ad malum impellunt: vel vt cauſa phyſica, ſicut gula quæ libidini ſemina ſubminiſtrat: vel vt cauſa remouens aut prohibens, vt eadem gula, quatenus mẽtem offuſcat; & proprij iudicij & arbitrij amor, qui rectum conſilium & alienam directionem excludit.

Omnia impedimenta ſeptem illis contineri.

Ex quibus patet, prædictis ſeptem capitibus omnia ſalutis obſtacula, omnes pecca-

torum

Digitized by Google

torum fontes contineri; iiſque excluſis omnia excludi. Vnde cùm religio omnia illa (quantum huic mortalitati conceſſum) excludat, manifeſtum eſt, eam præſtantiſſimum bonum, quod in hac vita obtineri queat, meritò cenſendam.

147 Diximus, quo modo omnia ſalutis impedimẽta ſubmoueat: nunc demonſtrandum, qua ratione omnia ſalutis adminicula repræſentet. Ea omnia ad hæc duodecim reuocari poſſunt; nempe ad *Sacramentorum vſum, orationem frequentem, meditationem rerum diuitiarum, exempla virtutum, monitiones ſapientum, correctionem erratorum, directionem Superiorum, lectionem ſacram, mortificationem affectuum, exercitium virtutum, crebram ſui diſcuſſionem, ſobriam diætam.*

Omnia ſalutis adiumenta religio continet.

148 At hæc omnia maximè vigent in religione. Nuſquam enim crebrior *Sacramentorum vſus*: nuſquam expiatio peccatorum, & perceptio Euchariſtiæ frequentior: nuſquam præparatio ad iſta dignè præſtanda accuratior. Quanta verò hinc tot annorum decurſu gratiæ copia, quantum præſidij ad perſeuerandum, quantum cæleſtis coronæ augmentum, quiuis facilè per ſe æſtimare poteſt, qui vim iſtorum Sacramentorum intelligit.

1. Sacramentorum frequentatio.

Oratio ita crebra & vſitata in religione, vt

2. Oratio frequens.

vt iuxta monitum Domini dici poſſit, ibi *ſemper orari*. Quantum autem hoc momenti habeat ad ſalutem, ipſe Dominus declarat, cùm promittit omnia quę ad ſalutem pertinent, nos per orationem obtenturos. *Petite*, inquit, *& dabitur vobis; quærite, & inuenietis; pulſate, & aperietur vobis. Omnis enim qui petit, accipit; & qui quærit, inuenit; & pulſanti aperietur*. Oratio eſt clauis theſaurorum Dei, vt pulchrè ait Chryſoſt. Homil. 1. de oratione. Sicut is, cui conceſſa clauis theſaurorum Regis, poteſt aperire arcas, & inde aurum, gemmas, vniones, & alia pretioſa cimelia auferre quibus diteſcat; ita oratione veluti claue aperire poſſumus cæleſtium theſaurorum arcas, & multas inde ſpiritales opes reportare. Quod maximè locum habet, ſi oratio ſit aſſidua (ſicut in religione) nec quidquam, niſi ad ſalutem æternam pertinens, impetrare contendat. Hac ratione non ſolùm contra quotidianas tentationes, & hoſtis tartarei inſidias opportunum conſequemur auxilium, ſed etiam donum perſeuerantiæ infallibiliter obtinebimus: quia promiſſio Domini nihil excipit. Vnde qui orationi iuxta Domini monitum deditus eſt, perire non poteſt.

Matth. 7. Lucæ 11.

Rerum diuinarum meditatio (quæ interna quædam oratio eſt) nuſquam fere viget niſi 149

3. Rerũ diuinarum meditatio.

in religione. Magnam enim requirit animi quietem, & à curis ſæcularibus vacuitatem; qualis rarò in mediis mundi turbis obtinetur. Huius quanti ſint fructus, quanta merita, quanta ſolatia, longum eſſet perſequi. Per hanc conuerſatio noſtra in cælis eſt, & Angelis aſſimiles ac ſocij reddimur. Sicut enim per ſenſus corporis verſamur in hoc mundo viſibili, & ſuper rerum viſibilium formas exterius effundimur: ita per meditationem aſcendimus in cælum, & inuiſibilia quæ illic ſunt, oculis mētis luſtramus. Per hanc mens illuminatur, vt mundi vanitatem & pericula clarè videat: vt perſpiciat quantum bonum ſit renũtiatio ſæculi, paupertatis amor, caſtitatis decus, obedientiæ ſubmiſſio, abdicatio ſuæ libertatis, ſegregatio à ſæcularium contubernio, menſa ſobria, humilitatis & manſuetudinis Chriſti imitatio. Hæc omnia clarè oſtendit meditatio; & efficit vt ea ſicut par eſt, æſtimemus, & amemus, & complectamur. Denique hæc omnes virtutes excitat, & ad copioſos fructus fecundat; hæc omnẽ mœrorem abſtergit, & animos multa pace & conſolatione perfundit; hæc omnes defectus & errores corrigit, denique ex hominibus angelos quoſdã terreſtres efficit.

150 *Exempla virtutum* nuſquam maiora aut crebriora quàm in religione. Alius enim dat illu-

4. Exempla virtutum.

illuſtre ſpecimen promptæ obedientiæ, alius humilitatis & contemptus ſui; alius charitatis in pauperes vel infirmos; alius zeli animarum, abſtinentiæ, manſuetudinis, patientiæ, orationis, deuotionis. Semper in religione ſunt plurimi, quorum ſinguli in aliqua virtute excellunt. Hæc igitur exempla cùm quotidie verſentur ob oculos, quem ad ſui emendationem & virtutem ſimilem non accendant? Maxima in vtramque partem eſt vis exemplorum: verba mouet, ſed exempla cogunt. Nemo libenter ab altero in aliquo genere laudis vel meriti ſuperatur. Ita ſecum quiſque cogitat: Si tale quid ab iſto præſtitum eſt, cur & ego præſtare non poſſim? quæ iſthæc mea ignauia, vt ego non audeam, quod iſte perfecit? qua cogitatione ſe ipſe ad ſimilia vel maiora perpetranda excitat. Sicut difficile eſt inter malos bonum eſſe propter vim exẽpli: ita inter bonos malum.

Monitiones ſapientum maximè vigent in religione: vbi tot eruditæ & feruidæ ad conuentum exhortationes: tot priuatæ Superiorum & aliorum Patrum monitiones: tam multa in quotidianis colloquijs ſapienter dicta, & vtiliter narrata: vbi etiam toto eo tempore quo cibus ſumitur, ſalutaris inſtructio lectione continuatur; ne dum corpus paſcitur, animo ſuum pabulum deſit. 151 *5. Monitiones ſapientum.*

M 2 Quis,

Quis, niſi de induſtria aduerſus virtutem animum ſuum obſtinarit, in tantis virtutis illecebris, in tantis ad bonum incitamentis, non proficiat? Sicut enim ſuaſio ad malum cùm eſt aſſidua, tandem expugnat animum, & ad malum inducit: ita aſſidua ſuaſio ad bonum vix repelli poteſt, ſed tandem animum ad bonum traducit.

152 *Correctio erratorum*, & caſtigatio culparum, maximè in religione frequentantur. Si quis in ſæculo peccet (niſi fortè publicè & cum ſcandalo id fiat) non habet qui corripiat & emendet, ſed permittitur ſuo arbitrio: nec ipſe æquo animo ſe moneri pateretur, præſertim ſi nobilitatis, vel diuitiarum, vel ſcientiæ typho ſit inflatus. Hanc ego non modicam talium hominum miſeriam cenſeo, quòd cùm plurimos adulatores habeant, qui eorum mala vel diſſimulant, vel etiam laudant (iuxta illud Pſalmi: *Laudatur peccator in deſiderijs animæ ſuæ, & iniquus benedicitur*) nullos tamen habeat monitores, qui moneant & emendent. At in religione nullum adeò minutum committi poteſt erratum, quin ſtatim adſit corrector qui moneat, & emendari curet. quæ ſanè res eſt longè ſaluberrima: tum quia continet animos ne peccent, tum quia ſi peccarint (etiã in minimo) ſtatim eos ſanat, & in priſtinum

6. Correctio erratorum.

Pſal. 9.

ſtatum

ſtatum cum magno boni ſpiritalis fœnore reſtituit. Longè enim amplius illa humilitas & pęnitudo confert boni, quàm erratum & delictum intulerit mali, adeò vt etiam ex ipſis peccatis in religione lucrum proueniat animorum. Vnde patet, hanc quoque rem maximum ad ſalutem habere momentum: præſertim cùm innumeri ſint, qui defectu monitionis errata non corrigunt, ſed illis immorantur & pereunt.

Directio Superiorum, præſertim exactior, 153
tantùm in religione locum habet. Nuſquam enim extra religionem tanta in omnibus actionibus à Superiorum nutu dependentia. Quàm verè res ea ſit ſalutaris, ex tribus cognoſci poteſt. Primò, Quia Superior tamquam in ſpecula conſtitutus, omnium actiones & greſſus conſiderat; & ſi quem à recto deflectere viderit, ſtatim monet, inſtruit, corrigit, & in viam rectam à qua deflexiſſe aliquatenus videbatur, reducit: quo fit, vt ſubditus, cùm videt omnes ſuas actiones Superiorum vigilãtia notari, rariùs peccet, & à minimis quoque labeculis ſibi caueat: & ſi qua in re peccauerit, non diu in malo perſiſtat, ſed mox Superiorum induſtria ad agnitionem culpæ & emendationem adducatur.

7. Directio Superiorũ.

Tria commoda huius directionis.

Secundò, Quia per hoc iſtud aſſequimur,

Digitized by Google

vt à Deo in omnibus dirigamur: Chriſti enim loco in religione præeſt; vt Chriſti vicarius Superior ſuos dirigit ſubditos, & ipſi Chriſtum in illo tamquam vicario intuentur ac venerantur; & obedientiam Chriſto præſtant. Sicut enim ſummus Pontifex eſt vicarius Chriſti in ijs quæ pertinent ad directionem totius Eccleſiæ in doctrina & moribus: ita Superior in religione eſt vicarius Chriſti in ijs quæ pertinent ad directionem vitæ iuxta religionis normam inſtituendæ. Si Chriſtus Dominus ageret nobiſcum viſibiliter in terris, omnes ab illo immediatè regi cuperent: certi enim eſſent, ſe non niſi ſaluberrimè ab illo directum iri. Nunc quia id non eſt conceſſum, ea ratio à Chriſto inſtituta eſt, qua ab illo regamur mediante vicario, quæ non minùs nobis eſt ſalutaris, quàm ſi viſibili modo exteriùs ab ipſo regeremur. Cùm enim per ſuam prouidentiam omnibus inuiſibiliter adſit, facile ipſi eſt nos per Superiorem abſque errore dirigere. Imò ad hoc ipſum ſe quodam modò obſtrinxit, quando illi tamquam ſibi parêre iuſſit, dicens: *Qui vos audit, me audit: & qui vos ſpernit, me ſpernit*. Quod de omnibus iuriſdictionem ab ipſo deſcendentem habentibus intelligendum, vt oſtendit S. Baſilius Conſtitut. monaſticarum cap. 23. & S. Ber-

Lucæ 10.

S. Bernard. Tract. de præcept. & diſpenſat. Deinde hoc modo magis exercetur fides, humilitas, & charitas, cum in homine Deú intuemur, & homini propter Deum nos ſubiicimus. Vnde patet, hunc obediendi modum maioris eſſe momenti & perfectionis, quàm eum, quo Chriſto viſibiliter regenti obtemperaretur: ſicut maioris meriti eſt credere in Chriſtum abſentem, quàm in præſentem, iuxta ſententiam Domini Ioannis 20. *Beati qui non viderunt, & crediderũt.*

Dices: Homo errare poteſt, ac proinde 154
non eſt tutum ſe homini ſubmittere, eiuſq; mandatum tamquam Chriſti mandatum excipere. Reſpondeo, poſſe quidem Superiorem errare (non enim ita infallibilem Spiritus ſancti habet aſſiſtentiam in directione ſingulorum, ſicut ſummus Pontifex in directione Eccleſiæ) ſed quilibet in ſua cauſa multò magis erroribus eſt obnoxius, propter inordinatum ſui amorem & varias paſſiones quibus iudicium peruertitur. Vnde prudentis eſt, in talibus ſuo iudicio non fidere, ſed alieno potiùs acquieſcere. Deinde etiamſi Superiorem errare cõtingeret, hic error (niſi tibi de eo conſtet, vel iuſtam habeas dubitandi cauſam) obtemperanti erit innocuus; nec minùs tua obedientia imputabitur ad meritum, quàm ſi nullus error mandato

Digitized by Google

ſubfuiſſet. Vnde etiamſi mira legantur de quorumdam Superiorum mandatis, & ſubditorum obedientia, non tamen memini me legere eo nomine in perniciem vel fraudem quemquam Religioſum inductum, quòd Superioris ſui mandatis bona fide parêret, & ſimplici animo ductum obedientiæ ſequeretur. Deo enim curæ eſt, vt hoc eius conſilium nemini ſit damno, & in eum finem, ſæpè ipſe etiam miraculis interuenit, vt ex Sanctorum hiſtoriis conſtat.

Varia ſeries auxiliorum in mente diuina.

Tertium eſt, Quòd per Superioris directionem optimè aſſequamur eam auxiliorum ac mediorū ſeriem, cum qua Deus nouit nos infallibiliter fore ſaluos. Sunt enim in mente diuina mille auxiliorum ordines, & mille mediorum ſeries, quibus cum quolibet noſtrûm vti poteſt, & certiſſimè nouit quid ex qualibet ſerie eſſet ſecuturum. Nouit cum qua ſerie mediorum eſſes ſalutem conſecuturus; cum qua in exitium & damnationem lapſurus. Nouit quod officium, quis locus, quæ habitatio, qui ſocij, quæ occaſiones, quæ ſtudia tibi forent ad ſalutem, quæ ad perniciem. Salus enim & interitus ſępiſſimè à re modica, & leui occaſione pendent. Maximum beneficium eſt, ſi ſalutarem mediorum ſeriem obtineamus; maximum incommodum, ſi ab ea excidamus.

Ex

Digitized by Google

Ex illa mediorum ſerie pendet donum perſeuerantiæ, ſine quo nemo ſaluatur; cuius præparatio in mente diuina eſt noſtra prædeſtinatio. Quòd ſi eſt aliqua ratio tanti boni conſequendi (ſicuti re vera eſt) ea maximè in oratione & Superiorum directione ſita eſt. Hinc Dominus iubet nos *ſemper orare*, nimirum vt hoc donum impetremus; quod in eo conſiſtit, vt ipſe nos dirigat in omnibus, ſicut nouit expedire nobis ad ſalutem. Itaq; orationis eſt impetrare vt Deus hoc beneficium nobis impertiri velit; obedientiæ illud conſequi & apprehendere. Nam exequitur illam directionem per Superiorem, quem ipſe conſtituit vt loco ſuo nos regat, quo ipſe tamquam inſtrumento ad hoc vtitur. Vnde ſi obedientiæ ductum in omnibus ſequamur, certiſſimè diuinam directionem qua ille nos ad ſalutem deſtinat, & illam mediorum ſeriem, quam nobis ſaluti fore præuidit, aſſequemur.

Donū perſeuerantia.

Lucæ 18.

Hæc res cùm tanti ſit momenti, diligenter 155
ab omnibus religioſis eſt perpendéda: & valdè cauendum, ne, vbi totum animum ſuum, & rationes quibus mouentur, Superiori ſuo expoſuerint, detrectent ſubire quod Superior, omnibus conſideratis, conſtituerit; aut aliò illum flectere nitantur. Verendum enim ne hac ratione ſubtrahant ſe ab illo ſalutari

Digitized by Google

mediorum ordine, & in alium pernicioſum incidant. Cogitent ſe à Deo, cui ſalutem ſuam commiſere, dirigi, cui ab initio perſpectum, quid cuilibet ſalutare, quid exitij occaſio foret. Non ſemper quod ſpecioſiſſimum & optimum videtur, nobis re ipſa quoque vtiliſſimum erit, & maioris boni cauſa. Ob haſce cauſas, maximi momenti ad ſalutem, directio Superiorum in religione cenſenda eſt.

156 *8. Lectio ſacra.* *Lectio ſacra* in religione ferè eſt aſſidua. Frequentatur enim & ſtudiorum cauſa, & in officijs diuinis, & tempore refectionis, & inſuper priuatim vſurpatur, vt animus ad omnem pietatem & virtutem incitetur. Sicut enim lectio vana & impura magnam vim habet ad animos vanitate & libidine contaminandos: ita lectio ſacra (præſertim diuinæ Scripturæ) non curioſitatis aut ſcientiæ, ſed pietatis ac deuotionis cauſa frequentata, ad omnium virtutum excitanda officia eſt efficax. Habet enim verbum Dei peculiarem vim ad mentem illuminandam, & ad omnem religionem & iuſtitiam inflammandam, iuxta illud Pſal. 118 *Lucerna pedibus meis verbum tuum, & lumen ſemitis meis. Ignitum eloquium tuum vehementer, & ſeruus tuus dilexit illud.*

157 *9. Mortificatio.* *Mortificatio carnis & affectuum* religioni eſt

eſt maximè propria, vt quæ nihil ſit aliud quàm ſchola humilitatis & mortificationis. Sicut enim in ſchola litteraria id potiſſimùm agitur, vt ignorantia depellatur, & ſcientia in animum inſtilletur: ita in religione præcipuum ſtudium eſt, vt praui affectus exſcindātur, & mens deinde ad omnem virtutem formetur. Nuſquam apud Ethnicorum philoſophos tale vnquã exſtitit gymnaſium. Ibi ex profeſſio petulantia carnis coërcetur ieiunijs; elatio mentis, functionibus humilitatis; motus iræ & inuidiæ, officijs charitatis; affectus gulæ, dię tæ ſobrietate. Ibi pigritia depellitur labore, acedia ſtudio orationis, ſomnolentia vigilijs, curioſitas ſenſuum cuſtodiâ, garrulitas ſilentio, incuria ſalutis timore Dei. Denique quidquid in affectu vel moribus inordinatum ac vitioſum, hoc totum diſciplinæ cuſtodia emendatur. Itaque tria maxima præſtat mortificatio. Primò, pro peccatis commiſſis Deo ſatisfacit. Secundò, ipſas peccatorum radices euellit, vel certè compeſcit, ne in germen peccati erumpant. Tertiò, animum virtutibus inſerendis aptiſſimum reddit. Sicut enim in agrorum cultura primùm extirpandæ ſpinę, cardui, vrticæ, aliæque noxiæ herbæ & frutices, vt deinde bono ſemine ſuſcepto bonos fructus proferat: ita in cultura animo-

rum

rum ante omnia domandæ paſſiones, & euellendę prauę cupiditates, vt concepto iuſtitiæ ſemine fructũ ſalutis proferre poſſint.

158 Sicut mortificatio affectuum, ita quoque *exercitatio virtutum* in religione maximè viget. Præcipuum enim eius ſtudium eſt, affectibus domitis, in omni virtutum genere ſuos exercere cultores. quomodo autem id fiat, breuiter exponam. Ac primùm exercemur *in fide*, dum aſſiduè verſamus animo noſtræ religionis myſteria; tum quæ ad diuinam naturam, nimirum ad omnipotẽtiam, ſapientiam, bonitatem, prouidentiam, iuſtitiam, miſericordiam, & diuinarum perſonarum proceſſionem pertinent: tum quæ ad eius operationes foras prodeuntes; vt mundi creationem & gubernationem, hominum redemptionem & iuſtificationem, iudicium & diſcuſſionem, ſupplicium æternum & præmium, &c. hæc & ſimilia crebrò meditari, & firmiſſimo aſſenſu propter diuinam auctoritatem credere, eſt fidei exercitatio.

10. Exercitatio virtutum.

Exercitiũ Fidei.

In ſpe, dum animo voluimus bona illa quæ Deus nobis promiſit; & media, per quæ illa obtinenda fore promiſit; & infinitam miſericordiam, qua promiſit. *In charitate*, dum immenſam eius benignitatem, maxima & innumera in nos beneficia perpendimus: dum eius cauſa multa agere & pari optamus:

Spei.

Charitatis

mus: dum re ipſa ad eius gloriam, & proximorum ſalutem, quidquid in nobis eſt, præſtamus. *In religione*, dum eius maieſtatem, & noſtram conſideramus vilitatem: dum oratione, laude, gratiarum actione, ſacrificio illum proſequimur & honoramus. *In humilitate*, cùm noſtros defectus & peccata, noſtrumque nihilum cogitamus; dum omni nos probro ac ſupplicio dignos cenſemus; dum in abiectis miniſterijs ſubmiſſionis cauſa nos occupamus. *In obedientia*, cùm in Superioribus Chriſtum intuemur; cùm voluntatem & iudicium noſtrum abnegantes, omnia ex illorum præſcripto agimus. Simili modo in ceteris virtutibus quiſque per actus internos & externos in religione ſe exercet; vt meritò Religio apud veteres, Athanaſium, Baſilium, Gregorium, & alios Patres Græcos vocetur ἄσκησις, exercitatio; & ipſi religioſi ἀσκηταὶ, exercitores; & domus religioſa ἀσκητήριον, hoc eſt exercitatorium, palæſtra, gymnaſium. Nullum enim poteſt eſſe vel nobilius, vel ſalubrius exercitium, quàm Virtutis: nulla re vtiliùs aut digniùs occupari mens poteſt. Itaque vel eo nomine religio maximi facienda, quòd ex profeſſo omnis virtutis aſſidua ſit exercitatio.

Diſcuſſio ſui in religione eſt quotidiana. 159
Plu- *II. Diſcuſſio ſui.*

Plurimi ſunt in ſæculo, qui menſes & annos abſque tali diſcuſſione tranſigunt, ſemper ad externa effuſi, ſemper huius ſæculi fugacibus bonis intenti. Numquam intrò ſe recipiunt, vt conſcientiæ latebras excutiant, & quæ ibi recondita, luſtrent: numquam à ſe cogitationum ſuarum, numquam dictorum & factorum rationem exigunt. quo fit vt veluti in tenebris agentes mala ſua non modò non corrigant, ſed nec videant. At in religione bis térve quotidie conſcientia diſcutitur, & quiſque à ſe ipſo rationem actorum exigit: quid fecerit, dixerit, cogitarit; quid boni prætermiſerit, quæ pericula peccatorum adierit, quibus tentationibus pulſatus fuerit, quàm remiſsè vel ardenter ſe in omnibus geſſerit. Si quid rectè actum, gratias agit Deo, cuius hoc eſt beneficium; ſi quid perperàm, precatur veniam, proponit emendationem, & flagitat gratiam. Hac ratione fit, vt nullum erratum lateat, nihil ſine pœnitudine tranſeat, nihil incorrectum maneat. Deinde crebrò ſe coram Deo, qui corda omnium intuetur, ſiſtens, exquirit num aliquid ſibi conſciat, cur ex hac vita decedere, & ante tribunal ſupremi Iudicis vereatur comparere: num quid lateat, quod ante illum articulum, dolore & lacrymis ſit delendum: an paratus ſit examen illud ſubire,

ac

ac ſententiam irreuocabilem, qua æternum ſupplicium vel præmium decernitur, excipere. Hoc enim eſt præcipuus religionis ſcopus, ita viuere vt omni hora ad mortem, & rationem æterno Iudici reddendam, ſis paratus: ita viuere, vt nihil tibi ſis conſcius cur mori timeas. Itaque *Religio eſt vera philoſophia*, quam Platonici mortis meditationem definiebant: & Religioſi ſunt veri philoſophi, vt qui aſſiduè quomodo rectè moriantur, cogitant. Hoc nomine eos Chryſoſtomus, Baſilius, Gregorius, & alij SS. Patres, præſertim Græci appellant. Omnis alia philoſophia, quæ huc non ducit, hoc nomine eſt parùm digna, vt quæ veram ſtultitiam non excludat. Summa ſtultitia eſt, terrena cæleſtibus, momentanea æternis, humana diuinis anteponere; ſeque in periculo æternæ vitæ perdendæ, & mortis æternæ incurrendæ propter fugacia & infima iſthæc bona cõſtituere. Quæ enim maior inſania animo concipi queat? Omnis itaque ſapientia quæ ad hanc inſipientiam ſanandam non tendit, nomine ſapiẽtiæ & philoſophiæ eſt indigna.

Religio vera Philoſophia.

Sũma ſtultitia.

Poſtremum adminiculum erat *ſobria diæta*, 160 quæ vt alia iam commemorata maximè in religione viget. Quantum verò hæc momenti ad caſtitatem, ad ſapientiam, ad orationem & contemplationem, denique ad

12. Sobria diæta.

Digitized by Google

ad omnem virtutis cultum habeat, ſatis à nobis alibi explicatum. vide S. Baſilium orat. 1. & 2. de Ieiunio: Cyprianum Homilia de Ieiunio: Ambroſ. lib. de Elia & Ieiunio: Chryſoſt. Homilia 1. de Ieiunio tom. 5.

Nemo in Religione poteſt perire, niſi mera oſcitantia vel obſtinata malitia.

Ex his perſpicuum eſt, religionem ex profeſſo omnia ſalutis impedimenta ſubmouere, & omnia adminicula ſuppeditare. Vnde ſequitur, neminem in religione perire poſſe, qui vel mediocrem ſalutis ſuæ curam habuerit: & ſi qui in ea pereant, mera oſcitantia & craſſa quadam negligentia, vel potiùs obſtinata malitia perire. Ita enim tentationum occaſiones, quibus homines perire ſolent, per religionem ab eis ſubmotæ; ita ipſi omnibus ſalutis prẹſidijs vallati, vt niſi ſponte omnibus ſuæ religionis adminiculis contemptis, in barathrum ſe dent præcipites, non videantur ſalute poſſe excidere: ſicut qui in turri aliqua firma, & vndique valido ſepimento vallata conſtitutus eſt, excidere non poteſt, niſi ſe ſponte vltrà ſepimenta & pinnas proiecerit.

De tertio Religionis bono.

161 Explicuimus duo priora religionis bona, quo modo omnia ſalutis impedimenta ſubmoueat, & omnia adminicula copioſè ſubminiſtret. Sequitur nunc tertium, quomodo religionis cultu gratitudinem Deo debitam rependamus. Nihil magis homini

cordi

cordi eſſe debet, quàm vt in Deum ſuum, à quo tot tantiſque beneficiis cumulatus eſt, non ſit ingratus. hoc enim & ipſa beneficiorum multitudo ac magnitudo, & donantis ſublimitas, & noſtra quoque vtilitas poſtulat. Nihil enim æquè fontem diuinæ liberalitatis exſiccat, atque ingratitudinis vitium: nihil ita eum ſcaturire & exundare facit, ſicut gratitudinis virtus.

Duo itaque nobis breuiter ſunt explicanda. Primò, quot & quantis nominibus illi obſtricti ſimus. Secundò, quo modo per religionem huic debito ſatisfaciamus.

Quod ad prius attinet, plurimis rationibus ſeu nominibus vel titulis obligati ſumus ad ei ſeruiendum; imò ad nos totos eius ſeruituti mancipandos: qui tamen ad decem reuocari poſſunt. Primò, ratione creationis noſtri. Secundò, ratione creationis mundi in noſtrum obſequium. Tertiò, ratione conſeruationis. Quartò, ratione incarnationis. Quintò, ratione redemptionis. Sextò, ratione adoptionis. Septimò, ratione donationis ſui in myſterio Euchariſtiæ. Octauò, ratione promiſſionis æternorum bonorum. Nonò, ratione profeſſionis Chriſtianiſmi. Decimò, ratione peculiariũ beneficiorum. Expendamus modò breuiter ſingula. 162 *Decem titulus Deo obſtricti.*

Primus titulus quo Deo debitores ſu-

Ratione creationis noſtri. mus, eſt ratione *creationis noſtri*. Ipſe enim nos ex nihili tenebris, vbi ab æterno delitueramus, in lucem eſſentiæ & naturæ eduxit: ipſe ad imaginem & ſimilitudinẽ ſuam formauit: ipſe ad ſeipſum tamquam ad proprium finem noſtrum nos condidit & ordinauit. *Triplici modo Deus eſt cauſa noſtri.* Itaque in hoc titulo triplex ratio debiti continetur: quia triplici modo Deus eſt cauſa noſtri, & nos ab illo triplici modo dependemus; nempe tamquam à cauſa efficiente, exemplari, & finali: eſtque hæc dependentia non extrinſecùs adueniens, non acceſſoria, ſed intrinſeca & eſſentialis; adeò vt natura noſtra ſine hac dependentia ne concipi quidem animo perfectè poſſit. Vnde ſequitur ex creatione nos eſſentialiter eſſe Dei, ac proinde ex vi eſſentiæ noſtræ, eius *Triplici ratione ſumus Dei ex vi creationis.* ſeruituti nos eſſe obſtrictos: idque triplici ratione. Primò, quia eius opus ſumus & figmentum. Secundò, quia eius imago & imitatio. Tertiò, quia ipſe noſter finis, ad cui ſeruiendum conditi ſumus.

163 Singuli hi tituli etiam per ſe & ſeorſim ſpectati, omnem à nobis ſeruitutem, omne *Vt eius figmentum.* obſequium poſtulant. Quatenus enim eius opus ſumus, longè plus ille in nos iuris habet, quàm dominus in infimum mãcipium, & poſſeſſor in iumentum, & figulus in teſtam, & pictor in ſtatuam, & quilibet opifex in

in ſuum opus. Hic enim ſolam externam figuram rebus arte factis tribuit: ille verò vſq; ad fundum penetrãs, rem totam in ſolidum producit, eique totum ſuum eſſe ex nihilo tribuit. Quare ſi Dominus de ſuo iumento, & opifex de ſuo opere pro arbitrio ſtatuere, & eo prout libet, vti poteſt; multò magis Deus de nobis & vniuerſa creatura. Poteſt itaque nos extollere & deprimere, percutere & ſanare, affligere & conſolari, occidere & viuificare, ſaluare & condemnare: nec quiſquam ei dicere poteſt, Cur ſic agis? quia ipſe iure ſuo & re ſua vtitur: cùm ipſius, pleniſſima ſubiectione & abſolutiſſimo dominio, ſint omnia. Hac ratione S. Scriptura paſſim omnium rerum dominium Deo tribuit, quòd omnia ſint ipſius opera & figmenta. Pſal. 94. *Tui ſunt cæli, & tua eſt terra: orbem terræ & plenitudinem eius tu fundaſti: Aquilonem & mare tu creaſti.* Act. 17. *Deus qui fecit mundum & omnia quæ in eo ſunt; hic cæli & terræ cùm ſit Dominus,* &c.

Quatenus eius imago, ita ei ſubiecti ſumus, & ſeruire debemus, ſicut imago ſuo prototypo. Vnde ſicut totum imaginis officium, & totus eius vſus ac functio eſt imitari & exprimere ipſum exemplar: ita totum officium hominis eſt imitari Deum, eiuſque perfectiones, nempe ſapientiam, charita- 164 *Vt eius imago.*

 tem,

tem, benignitatem, manſuetudinem, patientiam, miſericordiam & iuſtitiam, quantum fas eſt, in ſe exprimere. Eſt enim homo imago Dei non mortua, ſed viua & ſui arbitrij, in cuius poteſtate eſt magis & minùs exemplari ſuo ſe aſſimilare. Ex hoc titulo monet Dominus Matthæi 5. vt Deum imitemur. *Eſtote perfecti ſicut & Pater veſter cæleſtis perfectus eſt*. nimirum quia filius eſt imago patris: imago verò ſuum exemplar exprimere debet.

165 *Vt ipſe finis noſter.* Denique vt ipſe finis noſter eſt, etiam ei ſummam debemus ſeruitutem: quamuis nec ab ipſo, nec ad ipſius ſimilitudinem fingamur eſſe conditi. Hoc ipſo enim, quo ex naturæ noſtræ conditione ad eius ſeruitutem inſtituti ſumus, ei ſeruire debemus, ſicut corpus animæ, & iumentum domino ſeruire debet. *Seruire Deo.* Seruire Deo, eſt ipſum cognoſcere, amare, timere, honorare, laudare, ſeruare eius præcepta, & omnia ad eius gloriam facere. Hic eſt finis noſter, ad hoc conditi ſumus. Non enim ideò facti ſumus, aut in hanc vitam venimus, vt comedamus & bibamus; vt diuitiis, honoribus, voluptatibus huius vitæ ad momentum fruamur (indigna ſunt infima iſta & tranſitoria, mentis noſtræ celſitudine, æternitate, & capacitate) ſed vt Deum, bonum infinitum, cognoſcamus

Digitized by Google

mus & amemus, eiuſque præcepta ad breue tempus ſeruando, æternam beatitudinem, quæ in eius clara viſione, ardentiſſimo amore,& fruitione eſt ſita, promereamur. Quod etiam ex eo confirmatur, quòd finis cuiuſlibet rei ſit perfectiſſima eius operatio. Quare cùm cognoſcere, amare, & laudare Deum, ſit perfectiſſima operatio hominis, tam in hac vita quàm in futura (vtpote perfectiſſimæ potentiæ circa perfectiſſimum obiectum) perſpicuum eſt, id eſſe finem hominis.

Ex quibus perſpicuum eſt, ex ſola *creatione* nos triplici titulo naturaliter eſſe Dei ſeruos, eique omnem debere famulatum; ita vt nos totos eius obſequio mancipare debeamus, ſi huic debito vtcumque ſatisfacere velimus. Primò, quatenus eius ſumus figmentum & opificium. Secundò, quatenus eius imago & imitatio. Tertiò, quatenus ad eius ſeruitutem conditi, & ex natura noſtra ordinati. Nulla poteſt fingi aut animo concipi maior ſubiectio, nulla maior obligatio, nullum arctius ac penitius vinculum ſeruitutis. 166

Secundus titulus generalis eſt, *ex creatione mundi, & deputatione Angelorum in obſequium hominis*. Deus non ſolùm hominem ad ſuam imaginem, & ad ſibi ſeruiendum condidit; ſed etiam condidit hunc 167 *Ratione creationis mūdi, &c.*

 mun-

mundum, & omnia quæ in eo ſunt, ad hominis obſequium: inſuper angelicos ſpiritus ad eius cuſtodiam & directionem deputauit. Triplex hîc continetur beneficium. Primum, quòd mundum in noſtrum commodum fabricarit. Non enim Angeli, vt qui abſque tota natura corporali feliciſſimè poterant viuere, mundo egebant; ſed hominibus ad innumeros vſus erat neceſſarius. Secundum, quod mundum noſtra cauſa non ſolùm fabricarit, ſed etiam aſſiduè laborare, & ſine intermiſſione nobis ſeruire faciat. Nobis enim gyrantur cęli, ſplendet ſol, lucēt ſidera, ſpirant venti, coguntur nubes, ruunt imbres, aſſurgunt montes, currunt flumina, mouentur maria, germinat terra, fecundatur aqua, & parturit omnis rerum natura. Hæc omnia noſtra cauſa, vt nobis ſeruiant & cō-modent, Deus ſic eſſe & operari præcepit.
Matth. 5. *Ille ſolem ſuū oriri facit ſuper bonos & malos: pluit ſuper iuſtos & iniuſtos*: ille *homini om-*
Pſal. 8. *nia ſubiecit: oues & boues vniuerſas, inſuper & pecora campi, volucres cæli, & piſces maris.* Tertium, quòd Angelos multo nobis præſtantiores ad noſtram deſtinarit tutelam.

168 Triplex hoc beneficium rurſus de nouo triplici ratione à nobis ſeruitutem exigit. Si enim ille totam rerum naturam noſtræ ſeruituti mancipauit, omnis ratio poſtulat, vt vicíſ-

Digitized by Google

viciſſim nos totos illius obſequio mancipemus. Si illius imperio & impulſu totus mundus ſine intermiſſione pro nobis laborat, & noſtris commodis noctes dieſque ſeruit; par eſt vt nos illi tota vita ſine intermiſſione ſeruiamus: præſertim, cùm eo ipſo quo creaturæ nobis ſeruiunt, ipſemet nobis ſeruiat, & pro nobis aſſiduè in creaturis & per creaturas laboret. Illæ enim ſunt inſtrumenta; vt quæ omnem vim ſuam ab ipſo habeant, & ſine ipſius auxilio nihil poſſint. Ipſe verò eſt principalis motor, director, & auctor omnium commodorum, quæ nobis à creaturis proueniũt. Itaque ſi Deus ipſe aſſiduè pro nobis laborat, vt noſtris commodis ſeruiat: qua fronte nos illi ſeruire, & ad eius gloriam laborare recuſabimus? Denique ſi etiam principes regni ſui noſtris commodis ſeruire voluit; quod genus ſeruitutis & obſequij ei non debeamus? præſertim cùm hæc omnia in eum finem nobis præſtiterit, vt nos ad ſuum obſequium alliceret. Itaque omnis ratio, omnis æquitas poſtulat, vt ei nos totos conſecremus, qui vniuerſam rerum naturam vnà cũ cæleſtibus ſpiritibus in noſtrum obſequium & commodum mancipauit.

Tertius titulus generalis eſt ratione *conſeruationis*. Conſeruatio rerum non minus eſt beneficium, quàm prima creatio, cùm 169 *Ratione conſeruationis.*

 nihil

Digitized by Google

nihil ſit aliud quàm creationis continuatio. Nam per illam operationem, qua Deus omnia intimè tenet & conſeruat, continenter dat, quod ſemel datum eſt. Non enim ita res factæ ſunt, vt poſſint per ſe conſiſtere, ſicut domus ſemel facta abeunte artifice per ſe ſtat: ſed opus eſt aſſiduo influxu, quo ſingulis momentis detur quod ſemel datum eſt: alioquin omnia in nihilum euaneſcerẽt. Si ergo ſingulis momentis Deus confert totum illud bonum quod ſemel dedit: profectò ſingulis momentis nos obſtringit ad ſuum obſequium. Non enim naturæ neceſſitate, aut coactè, ſed liberè & mera benignitate nos conſeruat: cùm ſingulis momentis, potentiæ ſuę, qua nos ſuſtentat, manum poſſit ſubtrahere, & ſinere nos in noſtrum nihilum recidere. Itaque libera illa tanti beneficij continuatio ſingulis momentis eſt inſtar noui beneficij, & nouam ac continuam ſeruitutis obligationem inducit. Quare ratione conſeruationis nõ minùs toti ſumus Dei, nec minùs ei ſubiecti, & ad eius ſeruitutem obſtricti, quàm ratione creationis. Hos tres titulos complexus eſt S. Bernardus ſerm. de quadruplici debito, his verbis: *Ecce in ianuis eſt, qui fecit cælum & terram; & creator tuus eſt, tu creatura: tu ſeruus, ille dominus: ille figulus, tu figmentum. Totum ergo quod es illi debes,*

debes, à quo totum habes; qui & te fecit, & benefecit tibi; qui tibi miniſtrat ſiderum curſus, aëris temperiem, fecunditatem terræ, fructuum vbertatem. Huic reuerà totis medullis, totis viribus ſeruiendum, ne fortè indignationis oculo te reſpiciat & deſpiciat, & conterat in æternum. Hæc ille.

Quartus titulus eſt ratione *Incarnationis*: 170 quòd noſtræ ſalutis cauſa noſtram naturam, noſtraſque miſerias (abſque tamen peccato) aſſumpſit, & triginta tres annos in noſtrum obſequium impendit. *Ille cùm diues eſſet, pro nobis egenus factus eſt, vt nos illius inopia diuites fieremus.* Ille pro nobis famem & ſitim, frigus & æſtum, labores & fatigationes, dolores & contumelias, & omnia vitæ mortalis incommoda ſuſtinuit, vt nobis viam æternæ ſalutis oſtenderet, & exemplum Deo ſeruiendi præberet. Duplex hîc occurrit ratio illi ſeruiendi. Primò, quòd noſtram naturam noſtraſque miſerias aſſumpſerit: altera, quòd tanto tempore ſe in noſtrum commodum expenderit. Quidnam tantis beneficiis à nobis dignè poſſit rependi? Infinitam profectò merentur gratitudinem, infinita obſequia, infinitam gratiarum actionem: quia vtrumque infinitæ æſtimationis propter infinitam maieſtatem benefactoris. Si Rex depoſita veſte regia, &

Ratione Incarnationis.

relicta ſolita magnificentia aſſumeret habitum & ſtatum mancipij, & triginta tres annos hoc modo in magna afflictione ſeruiret, vt viliſſimum mancipium redimeret: quanto gratitudinis vinculo mancipium iſtud teneretur obſtrictum ad ſeruiendum Regi illi? Ingratiſſimum planè cenſeretur, niſi totis viribus ei ſtuderet famulari. At infinities pluris æſtimandum quod Deus pro nobis fecit. *Quid tibi*, inquit S. Bernardus, *dirum vel durum eſſe poterit, cùm recordatus fueris, quòd ille in forma Dei, in die æternitatis ſuæ, in ſplendoribus Sanctorum, ante luciferum genitus, ſplendor & figura ſubſtantiæ Dei, venit ad carcerem tuum, ad limum tuum, infixus vſque ad cubitos (vt dicitur) in limo profundi? Quid non ſuaue tibi, cùm tibi collegeris omnes amaritudines Domini tui: & rememoraberis primùm quidem illarum infantilium neceſſitatum; deinde laborum quos pertulit in prædicando, fatigationum in diſcurrendo, tentationum in ieiunando, vigiliarum in orando, lacrymarum in compatiendo, inſidiarum in colloquendo: poſtremò periculorum, conuitiorum, ſputorum, colaphorum, flagellorum, irriſionum, ſubſannationum, exprobrationum, clauorum, horumq́ue ſimilium, quæ in ſalutem noſtri generis triginta & tribus*

Serm. de quadruplici debito.

tribus annis operatus & paſſus eſt in medio terræ?

Quintus titulus eſt ratione *redemptionis*; quòd ille ſanguinem & vitam profuderit, vt nos è tyrannide diaboli, & æterna morte eriperet. Duplex eſt hîc beneficium immenſæ æſtimationis, quorum vtrumq; ſummam à nobis gratitudinem & ſeruitutem poſtulat. Primò, quia vitam ſuam infinities noſtra præſtantiorem, expendit pro noſtra. Vnde etiamſi omnes huius vitæ labores & dolores illius cauſa toleremus, paria ei reddere non poterimus. Finiti enim ad infinitum nulla eſt proportio. Illius ſanguis & vita, illius labores & dolores, illius contumeliæ & acerbitates, infinitæ ſunt æſtimationis, propter dignitatem & maieſtatem perſonæ. Secundò, quia nos ab æterna morte & diaboli tyrannide liberauit. Vnde nouo modo facti ſumus eius ſerui; vtpote ab illo è ſeruitute & morte, ſoluto maximo pretio, redempti. Tota igitur vita noſtra omni iure ei ſeruire debet, quia ille & vitam ſuam pro noſtra expendit, & per ſuam mortem nos ab æterna morte liberauit. Vnde S. Bernardus ſerm. de quadruplici debito: *Chriſto Ieſu debes omnem vitam tuam: quia ipſe vitam ſuam poſuit pro tua, & cruciatus amaros ſuſtinuit, ne tu perpetuos ſuſtineres. O quàm indebita miſera-*

171 *Ratione redemptionis.*

ſeratio, quàm gratuita & probata dilectio, quàm inopinata dignatio, quàm ſtupenda dulcedo, quàm inuicta manſuetudo, Regem gloriæ pro deſpicatiſſimo vernaculo, imò vermiculo, crucifigi?

172 *Ratione adoptionis.* Sextus titulus eſt ratione *adoptionis*: quia nos ex mancipiis & hoſtibus adoptauit in filios. Quid huic beneficio poſſit à nobis dignè refundi? Si Rex mancipia rebellia, millies mortem commerita in gratiam reciperet, & inſuper in filios adoptaret, cuique vnius prouinciæ gubernatione attributa; quis non obſtupeſceret ad tantam benignitatem? Quis illa mancipia non damnaret ingratitudinis, ſi non Regis obſequiis, ſed ſuis voluptatibus & luſibus ſe addicerent? Poſtulat planè tantum beneficium omnem gratitudinem, omne obſequium, omnem famulatum.

173 *Ratione donationis ſui in Euchariſtia.* Septimus titulus eſt ratione *donationis ſui in myſterio Euchariſtiæ*, vbi ſeipſum totum nobis dedit in cibum & potum, vt ſic in animam noſtram ſuum transfunderet ſpiritum, & in corpus immortalitatem. Si ipſe totum ſuum corpus, & totum ſanguinem vnà cum anima & diuinitate nobis in cibum & potum dedit, vt nos ſanctificaret & beatos efficeret: quid excuſationis habebimus, niſi viciſſim nos totos ipſi conſecremus, vt anima

ma

Digitized by Google

ma noſtra & corpus noſtrum omni tempore illius honori ſeruiant? Plus eſt ſe dare in cibum, quàm in ſeruum; & intimè ſe vnire, quàm exteriùs famulari. Immenſum eſt hoc beneficium; quia quod datur, immenſi eſt pretij: & fructus qui inde percipitur, immenſus; quia ſpiritus diuini per hunc cibum efficimur participes.

Octauus titulus eſt *æternorum bonorum promiſſio*. Promittitur iis, qui Deo fideliter ſeruiunt, viſio Dei, fruitio diuinorum bonorum, participatio diuinæ beatitudinis, Angelorum contubernium, habitatio cæleſtis, vita æterna, omnium bonorum affluentia. Videmus innumeros qui omni induſtria per totam vitam ſeruiunt potentioribus pro rebus infimis & temporalibus: quanto magis ſeruiẽdum Deo pro ſummis illis & æternis? Si infima & momentanea tantam ſeruitutem merentur, tantiſque obſequiis digna iudicantur, quantis digna ſunt æterna illa, quæ infinities omnibus temporalibus præſtantiora? Infinitum bonum infinito labore dignum fuerat. Verùm quia hîc præſtari non poterat, ſaltem æquitas poſtulat, vt quidquid habemus & poſſumus, in illud conferamus: ſic enim etiam id quod nos afferimus, quodam modo infinitum erit, ſi à nobis nullo fine, nulliſque limitibus reſtrictum fuerit. Si vita

174 *Æternorum promiſſio.*

Digitized by Google

vita perpetua pretio comparari poſſet, nullum pretium videretur nimium: & ſi quis totius mundi aurum & gemmas poſſideret, libenter offerret. *At modò hoc bonum venale eſt*, (inquit S. Auguſtinus ſerm. 64. de verbis Domini) *eme ſi vis. Non multùm exæſtues de re magna propter pretij magnitudinem. Tantum valet, quantum habes; noli quærere quid habeas, ſed qualis ſis. Res iſta tanti valet, quantum es tu: da te, & habebis illam. Sed malus ſum, inquies, & fortè non accipiet me. Dando te illi, bonus eris*. Itaque vt hoc bonum comparetur, nihil aliud requiritur, quàm vt nos Deo in obſequium tradamus. Si in hoc tempore vitæ noſtræ illi fideliter ſeruierimus, ille in ſua æternitate liberaliſſimè compenſabit.

175 Nonus titulus eſt ratione *profeſſionis Chriſtianiſmi*, quam in Baptiſmo fecimus. Hîc renuntiauimus diabolo & operibus eius; renuntiauimus ſæculo & voluptatibus eius. Hanc renuntiationem valdè ponderant ſancti Patres, inter quos S. Ambroſius lib. 1. de Sacramentis cap. 2. ita ſcribit: *Quando te interrogauit, Abrenuntias diabolo & operibus eius; quid reſpondiſti? Abrenuntio. Abrenuntias ſæculo & voluptatibus eius? Abrenuntio. Memor eſto ſermonis tui, & numquam tibi excidat tuæ ſeries cautionis*, &c.

Ratione profeſſionis Chriſtianæ

Simi-

Similia habet S. Auguſtinus l. 4. de Symbolo ad Catechum. cap. 4. & Cyprianus epiſt. 7. Itaque ex vi noſtræ profeſſionis obſtricti ſumus, vt voluptates, diuitias, honores non amemus, non ſectemur, iuxta illud Apoſtoli 1. ad Corinth. 7. *Hoc itaque dico, fratres, tempus breue eſt: reliquum eſt, vt qui habent vxores, tamquam non habentes ſint: & qui flent, tamquan non flentes: & qui gaudent, tamquam non gaudentes: & qui emunt, tamquam non poſſidentes: & qui vtuntur hoc mundo, tamquam non vtantur. præterit enim figura huius mundi.* Ecce quanta perfectio exigatur ab omnibus Chriſtianis, ſi ſuæ profeſſioni ſatisfacere velint: nimirum vt tam parum afficiantur rebus huius mundi, ac ſi eas non haberent, ac ſi eas à ſe abdicaſſent.

Idem confirmatur ex eo, quòd in Baptiſmo profiteamur nos exuere veterem hominem, & induere nouum. Vita veteris hominis eſt amor ſæculi, & vita ſæcularis. Vita noui hominis eſt amor Dei, & imitatio Chriſti. Ex quibus patet, eum Chriſtianum, qui amore diuitiarum, honorum, voluptatum tenetur, non ſatisfacere ſuæ vocationi: quia neque veterem hominem exuit, neque nouum induit; ſed iiſdem affectibus viuit quibus Ethnici. ad Gal. 3. & ad Coloſſ. 3.

Decimus titulus eſt *ex beneficiis priuatim* 176

colla-

Ex beneficiis priuatis *collatis*, quæ multiplicia ſunt: vt quòd tempore gratiæ nati; quòd à Chriſtianis parentibus progeniti, & Chriſtianè educati: quòd ab hæreſi & infinitis peccatorum periculis præſeruati: quòd etſi Deum toties offenderimus, ab ipſo, prout merebamur, non ſimus condemnati, nec dæmonis poteſtati traditi, ſed benignè tolerati, & ad pœnitentiam adducti; quòd toties peccantibus, toties peccata condonarit, & ex inimicis filios effecerit: & alia huiuſmodi. Singula horum beneficiorum perpetuam merentur ſeruitutem. Et vt cetera omittam, quiſque ſecum cogitet quoties Deum mortiferè offenderit, & æternos cruciatus meruerit; & quoties iterùm ei ſit reconciliatus, & ex inferno ereptus, & ex inimico amicus & filius effectus. Singulæ peccatorum condonationes, & ſingulæ adoptiones infinitam poſtulant gratitudinem; quia ſingulæ bònum infinitum.

177 *Immenſa nomina.* Ex quibus perſpicuum eſt, ſi omnes iſti tituli, omniaque debitorum nomina in vnum conferantur, immenſam quamdam debitorum ſummam confectum iri, cuius ne milleſimæ quidem parti vmquam pares eſſe poſſimus.

Vt enim breuiter omnia colligamus: ſumus illi debitores, Primò, quia eius figmentum. Secundò, quia eius imago. Tertiò, quia ad

ad eius ſeruitutem à natura deſtinati & facti. Quartò, quia ipſe mundum, & omnia quæ in eo ſunt, noſtra cauſa fecit. Quintò, quia omnem creaturam in noſtrum commodum aſſiduè laborare facit. Sextò, quia Angelos in noſtram tutelam deſtinauit. Septimò, quia nos aſſiduè cõſeruat, & ab ipſo, ſicut radius à ſole, dependemus. Octauò, quia noſtram naturam, noſtraſque miſerias aſſumpſit, & ſe in noſtrum obſequium magnis laboribus impendit. Nonò, quia per magnos cruciatus vitam ſuam profudit, vt nos à tyrannide diaboli & æterno incendio liberaret. Decimò, quia cùm inimici eſſemus, nos ſibi reconciliauit, & in filios adoptauit. Vndecimò, quia ſeipſum nobis in cibum & potum dedit, vt ſpiritum ſuum in nos transfunderet, & immortales redderet. Duodecimò, quia æterna & infiniti pretij bona nobis promiſit. Decimotertiò, quia nos ipſi ſæculo renuntiauimus, & Chriſti imitationẽ profeſſi ſumus. Decimoquartò, quia toties peccata noſtra, cùm æternum ignem mererentur, tolerauit, & diabolum in noſtrum exitium paratum, impediuit. Decimoquintò, quia toties peccata noſtra nobis condonauit, toties ius adoptionis & cæleſtis hereditatis amiſſum reſtituit. Omitto particularia multa, quæ ſpeciatim cuique

O colla-

Digitized by Google

collata. En immẽſam debitorum ſummam. Imò ſingula per ſe ſpectata & ponderata immenſa ſunt, cùm ſingula beneficia, ex quibus illa oriuntur, infinitæ ſint æſtimationis.

178 Meritò itaq; dicere poſſumus cum B. Bernardo: *Cùm ei donauero quidquid ſum, quidquid poſſum; nónne iſtud totum eſt ſicut ſtella ad ſolem, gutta ad fluuium, lapis ad montem, granum ad aceruum? Non habeo niſi minuta duo, imò minutiſſima, corpus & animam, vel potiùs vnum minutum, voluntatem meam: & non dabo illam ad voluntatem illius, qui tantus tantillum tantis beneficiis præuenit, qui toto ſe totum me comparauit?*

Idem epiſt. 143. ad ſuos Clareuallenſes in eamdem ſententiam ita ſcribit: *Seruite illi in ſpe, quia fidelis eſt in promiſſis: ſeruite èx merito, quia multus in meritis eſt. Nam etſi cetera taceam, hoc ſolo certè non immeritò ſibi vendicat vitam noſtram, quia pro ea poſuit ſuam. Nemo igitur ſibi viuat, ſed ei qui pro ſe mortuus eſt. Cui enim iuſtiùs viuam, quàm ei, qui ſi non moreretur, ego non viuerem? Cui commodiùs quàm promittenti vitam æternam? Cui magis ex neceſſitate, quàm flammas perpetuas minitanti?*

Idem tractatu de diligendo Deo col. 6. pulcherrimè oſtendit nos pluribus titulis in ſolidum eſſe Dei, eiq; omnem debere ſeruitutem;

tutem : *Si totum me debeo pro me facto, quid addam iam pro refecto, & refecto hoc modo? Nec enim tam facilè refectus quàm factus. Nam qui me ſemel & tantùm dicendo fecit: in reficiendo profectò & dixit multa, & geſſit mira, & pertulit dura; nec tantùm dura, ſed & indigna. In primo opere me mihi dedit, in ſecundo ſe: & vbi ſe dedit, me mihi reddidit. Datus ergo & redditus me pro me debeo, & bis debeo. Quid Deo retribuam pro ſe? Nam etiamſi millies me rependere poſſem, quid ſum ego ad Deum?*

Ex his manifeſtè ſequitur, cùm tot nominibus ſimus Dei, & omnem ei debeamus ſeruitutem, quantum crimen ſit Deo non ſeruire; velle eſſe ſui iuris, ſibi viuere, & omnia ad ſuum commodum & honorem referre? benè hoc expreſſit S. Bernardus ſermone 20. in Cantica: *Dignus planè eſt morte, qui tibi Domine* IESV *recuſat viuere, & mortuus eſt: & qui tibi non ſapit, deſipit; & qui curat eſſe niſi propter ſe, pro nihilo eſt, & nihil eſt. Propter temetipſum Deus feciſti omnia, & qui vult eſſe ſibi, non tibi, nihil incipit eſſe inter omnia*; hoc eſt, nullius pretij, nullius momenti.

Sequitur nunc vt videamus, qua ratione tanto debito tantiſque beneficiis, etſi non plenè, ſaltem pro noſtra infirmitate poſſi- 179

mus ſatisfacere. Non enim amplius à nobis diuina benignitas requirit, quàm commodè poſſimus præſtare. Tria bonorum genera habemus, quæ illius obſequio deuouere & mancipare poſſumus, *animam, corpus*, & *bona externa*. Qui hæc tria pro tempore huius vitæ integre ei conſecrat, is pro ſua conditione illi ſatisfacit: qui verò aliquid ſibi retinet, non ſatisfacit, quia omnia debet. Conſecrantur autem iſta tria Deo firmiter in religione, non alibi. ac proinde ſola religio Deo ſatisfacit: ſola perfectam gratitudinem, quantum fert humana conditio, pro tot beneficiis ac nominibus refert; ſola nos totos ei penitus mancipat, & inſolubili vinculo adſtringit. Itaque etiam hac ex parte, & ratione huius effectus, maximum bonum cenſeri debet. Per *votum paupertatis* Religioſus offert Deo omnia bona externa, ſeq́; ita ſpoliat, vt nullius dominij ſit ampliùs capax; nec poſſit vlla re vti, niſi ex Dei nutu & beneplacito. Per *votum caſtitatis* offert ei corpus, vt abſque omni contaminatione per totam vitam ei ſeruiat. Per *votum obedientiæ* offert intellectum & voluntatem, & omnes eorum tam externas quàm internas functiones, vt omnes ex eius arbitrio, & ad eius gloriam dirigantur. Nihil amplius in hac vita à nobis donari aut præ-

ſtari

Digitized by Google

ſtari poteſt: nulla maior aut perfectior de nobis & noſtris rebus fieri oblatio: nullo vinculo ei poſſumus arctiùs colligari. Vnde meritò nomen Religionis hic ſtatus κατ' ἐξο-χὴν ſibi vindicat.

Quare cùm religio tanta bona in ſe com- 180
plectatur, omnia ſalutis impedimenta ſubmoueat, omnia adminicula conferat, & debito illi quo Deo obſtricti ſumus, quantum homini poſſibile eſt, ſatisfaciat; meritò ſancti Patres miris laudibus hunc ſtatum efferunt. Nam Religionem ipſam appellant *domum Dei, familiam Chriſti, portam cæli, cælum terrenum, vitam angelicam, cæleſtium ſpirituum imitationem, veram philoſophiam, militiam ſpiritalem, virtutum palæſtram, ſcholam humilitatis, turrim Euangelicam, arcem munitam contra omnes noſtræ ſalutis hoſtes, in qua ſint muri paupertatis, excubiæ Prælatorum, turres doctrinarum, tuba prædicationis, ſcutum orationis, vinum compunctionis, aqua lacrymarum, cibus robuſtorum: agrum Dei ex quo magnus cælo prouentus: ſcalam Iacob, per quam commodiſſimè aſcenditur in cælum; cuius gradus ſacra lectio, pia meditatio, carnis mortificatio, humilitatis, obedientiæ, charitatis, & aliarum virtutum exercitatio: per hos gradus aſcendere Angelos, cùm iſta Religioſorum opera Deo offerunt: de-*

ſcendere, diuina cùm munera, quæ ipſe propter illa largitur, ad eos deferunt: huic ſcalæ ſupernè incumbere Deum, quia eius ſingulari prouidentia religio gubernatur & ſtabilitur: ipſe aſcendentibus firmamentum, & perue-nientibus præmium. Vnde meritò de hac ſcala dici poteſt: Non eſt hic aliud niſi domus Dei & porta cæli. Montem Thabor, in quo Domini gloria, quantum fas in hac vita, cernitur: montem coagulatum & pinguem, in quo Domino beneplacitum habitare: pretioſum illud margaritum Euangelicum, omnibus diuenditis comparandum. Et multa alia, quibus dignitatem, ſanctitatem, fructum & ſolatia huius ſtatus omnium animis inſinuare ſtudent.

181 Ipſos quoque Religioſos magnis titulis ornant, dum eos vocant, *partem ſelectiorem & ſapientiorem Eccleſiæ, Nazaræos nouæ legis, illuſtriorem gregis Chriſti portionem, florem Eccleſiaſtici germinis, inter Eccleſiaſtica ornamenta lapidem pretioſiſſimum, ſeruos vtiles, homines cæleſtes, angelos terreſtres, veros philoſophos, imitatores Chriſti, angelicæ vitæ æmulos, mundo ſuperiores*, & ſimilia.

Multa in hanc ſententiam habemus apud S. Cyprianum lib. de diſciplina & habitu Virginum: Euſebium lib. 1. demonſt. Euang. cap. 8. S. Gregorium Nazianzenum oratio-

ne

ne ad Iulianum quæſtorem ſub finem; oratione prima in Iulianum Apoſtatam ante medium, & in carmine ad Hellenium: S. Baſilium Conſtit. monaſt. c. 19. S. Chryſoſtomum homil. 56. 57. & 58. ad populum, quæ totæ ſunt de vita Monachorum, & libris tribus contra vituperatores vitæ monaſticæ: S. Hieronymum epiſt. 1. 8. 17. & 34. Climacum gradu 4. S. Ephræm ſerm. de virt. & vitijs: S. Ioannem Damaſcenum in hiſtoria Ioſaphat: S. Bernardum ad Fratres de monte Dei, & ſerm. 63. in ſermonibus paruis: S. Antoninum 3. p. tit. 26. c. 10. §. 11. S. Laurentium Iuſtinianum lib. de monaſtica conuerſatione, & alios. Ex quibus multa teſtimonia verbatim refert noſter Platus. Nos duobus contenti erimus; altero S. Baſilij, altero S. Auguſtini. S. Baſilius conſtit. monaſt. cap. 19. *Primùm*, inquit, *qui hanc vitæ communionem amplectuntur, ad illud bonum, quod ſecundùm naturam eſt, reuertuntur. Eam enim vitæ communionem ego perfectiſſimam voco, à qua omnis propria & priuata rei cuiuſlibet poſſeſſio eſt excluſa: à qua abeſt omnis diſſenſio, omnis perturbatio, & rixa: ſed è contrario, vbi omnia communia, animi, mentes, corpora, & ea quibus neceſſariò ad cultum & victum vtimur: communis Deus, communis pietatis mercatus, communis ſalus, communia*

certamina, communes labores, communia præmia & certaminum coronæ: vbi multi vnus, & vnus non ſolum, ſed in pluribus. Huic vitæ inſtituto quid tandem eſt quod poßit æquiparari? Quid beatius, quid hac coniunctione, vnitate, neceßitudine amplius excogitari? Quid elegantius fingi mutua inter ſe morum & animorum contemperatione? homines ex diuerſis nationibus ac regionibus profectos, per exactam morum ac diſciplinæ ſimilitudinem adeò velut in vnum coaluiſſe, vt in pluribus corporibus vnus tantùm animus ineſſe videatur; & viciſsim plura corpora vnius mentis inſtrumenta cernantur? Et multa alia quæ ſequuntur.

S. Auguſtinus lib. de moribus Eccleſiæ, c. 31. *Quis non illos miretur & prædicet, qui contemptis atque deſertis mundi illecebris, in communem vitam caſtiſsimam ſanctiſsimamq́ congregati, ſimul ætatem agunt, viuentes in orationibus, in lectionibus, in diſputationibus, nulla ſuperbia tumidi, nulla peruicacia turbulenti, nulla inuidentia liuidi; ſed modeſti, verecundi, pacati, concordiſsimam vitam & intentiſsimam in Deum, gratiſsimum ipſi munus offerunt, à quo iſta poſſe meruerunt. Nemo quicquam poßidet proprium; nemo cuiquam oneroſus eſt. Patres verò non ſolùm ſanctiſsimi moribus, ſed etiam diuina doctrina excel-*

len-

Digitized by Google

lentiſsimi, nulla ſuperbia conſulunt iis quos filios vocant: magna ſua in iubendo auctoritate, magna eorum in obtemperando voluntate.

Et infrà: *Hos mores, hanc vitam, hunc ordinem, hoc inſtitutum ſi laudare velim, neque dignè valeo, & vereor, ne iudicare videar per ſe ipſum tantummodò expoſitum, placere non poſſe.* Hæc ille.

Finem facio hac breui & veriſſima ſententia, qua ſummatim bona religionis perſtringuntur: *In religione homo viuit puriùs, cadit rariùs, ſurgit velociùs, incedit cautiùs, rigatur frequentiùs, fructificat vberiùs, moritur ſecuriùs, purgatur citiùs, præmiatur copioſiùs.* Habetur in Serm. de margarita Euang. in S. Bern.

FINIS.

BIBLIOTECA

Ex beneficiis priuatis *collatis*, quæ multiplicia ſunt: vt quòd tempore gratiæ nati; quòd à Chriſtianis parentibus progeniti, & Chriſtianè educati: quòd ab hæreſi & infinitis peccatorum periculis præſeruati: quòd etſi Deum toties offenderimus, ab ipſo, prout merebamur, non ſimus condemnati, nec dæmonis poteſtati traditi, ſed benignè tolerati, & ad pœnitentiam adducti; quòd toties peccantibus, toties peccata condonarit, & ex inimicis filios effecerit: & alia huiuſmodi. Singula horum beneficiorum perpetuam merentur ſeruitutem. Et vt cetera omittam, quiſque ſecum cogitet quoties Deum mortiferè offenderit, & æternos cruciatus meruerit; & quoties iterùm ei ſit reconciliatus, & ex inferno ereptus, & ex inimico amicus & filius effectus. Singulæ peccatorum condonationes, & ſingulæ adoptiones infinitam poſtulant gratitudinem; quia ſingulæ bònum infinitum.

177 *Immenſa nomina.* Ex quibus perſpicuum eſt, ſi omnes iſti tituli, omniaque debitorum nomina in vnum conferantur, immenſam quamdam debitorum ſummam confectum iri, cuius ne milleſimæ quidem parti vmquam pares eſſe poſſimus.

Vt enim breuiter omnia colligamus: ſumus illi debitores, Primò, quia eius figmentum. Secundò, quia eius imago. Tertiò, quia ad

Digitized by Google

ad eius ſeruitutem à natura deſtinati & facti. Quartò, quia ipſe mundum, & omnia quæ in eo ſunt, noſtra cauſa fecit. Quintò, quia omnem creaturam in noſtrum commodum aſſiduè laborare facit. Sextò, quia Angelos in noſtram tutelam deſtinauit. Septimò, quia nos aſſiduè cõſeruat, & ab ipſo, ſicut radius à ſole, dependemus. Octauò, quia noſtram naturam, noſtraſque miſerias aſſumpſit, & ſe in noſtrum obſequium magnis laboribus impendit. Nonò, quia per magnos cruciatus vitam ſuam profudit, vt nos à tyrannide diaboli & æterno incendio liberaret. Decimò, quia cùm inimici eſſemus, nos ſibi reconciliauit, & in filios adoptauit. Vndecimò, quia ſeipſum nobis in cibum & potum dedit, vt ſpiritum ſuum in nos transfunderet, & immortales redderet. Duodecimò, quia æterna & infiniti pretij bona nobis promiſit. Decimotertiò, quia nos ipſi ſæculo renuntiauimus, & Chriſti imitationẽ profeſſi ſumus. Decimoquartò, quia toties peccata noſtra, cùm æternum ignem mererentur, tolerauit, & diabolum in noſtrum exitium paratum, impediuit. Decimoquintò, quia toties peccata noſtra nobis condonauit, toties ius adoptionis & cæleſtis hereditatis amiſſum reſtituit. Omitto particularia multa, quæ ſpeciatim cuique

collata. En immẽſam debitorum ſummam. Imò ſingula per ſe ſpectata & ponderata immenſa ſunt, cùm ſingula beneficia, ex quibus illa oriuntur, infinitæ ſint æſtimationis.

178 Meritò itaq; dicere poſſumus cum B. Bernardo: *Cùm ei donauero quidquid ſum, quidquid poſſum; nónne iſtud totum eſt ſicut ſtella ad ſolem, gutta ad fluuium, lapis ad montem; granum ad aceruum? Non habeo niſi minuta duo, imò minutiſſima, corpus & animam, vel potiùs vnum minutum, voluntatem meam: & non dabo illam ad voluntatem illius, qui tantus tantillum tantis beneficiis præuenit, qui toto ſe totum me comparauit?*

Idem epiſt. 143. ad ſuos Clareuallenſes in eamdem ſententiam ita ſcribit: *Seruite illi in ſpe, quia fidelis eſt in promiſſis: ſeruite ex merito, quia multus in meritis eſt. Nam etſi cetera taceam, hoc ſolo certè non immeritò ſibi vendicat vitam noſtram, quia pro ea poſuit ſuam. Nemo igitur ſibi viuat, ſed ei qui pro ſe mortuus eſt. Cui enim iuſtiùs viuam, quàm ei, qui ſi non moreretur, ego non viuerem? Cui commodiùs quàm promittenti vitam æternam? Cui magis ex neceſſitate, quàm flammas perpetuas minitanti?*

Idem tractatu de diligendo Deo col. 6. pulcherrimè oſtendit nos pluribus titulis in ſolidum eſſe Dei, eiq; omnem debere ſeru-

tutem: *Si totum me debeo pro me facto, quid addam iam pro refecto, & refecto hoc modo? Nec enim tam facilè refectus quàm factus. Nam qui me ſemel & tantùm dicendo fecit: in reficiendo profectò & dixit multa, & geſſit mira, & pertulit dura; nec tantùm dura, ſed & indigna. In primo opere me mihi dedit, in ſecundo ſe: & vbi ſe dedit, me mihi reddidit. Datus ergo & redditus me pro me debeo, & bis debeo. Quid Deo retribuam pro ſe? Nam etiamſi millies me rependere poſſem, quid ſum ego ad Deum?*

Ex his manifeſtè ſequitur, cùm tot nominibus ſimus Dei, & omnem ei debeamus ſeruitutem, quantum crimen ſit Deo non ſeruire; velle eſſe ſui iuris, ſibi viuere, & omnia ad ſuum commodum & honorem referre? benè hoc expreſſit S. Bernardus ſermone 20. in Cantica: *Dignus planè eſt morte, qui tibi Domine* IESV *recuſat viuere, & mortuus eſt: & qui tibi non ſapit, deſipit; & qui curat eſſe niſi propter ſe, pro nihilo eſt, & nihil eſt. Propter temetipſum Deus feciſti omnia, & qui vult eſſe ſibi, non tibi, nihil incipit eſſe inter omnia*; hoc eſt, nullius pretij, nullius momenti.

Sequitur nunc vt videamus, qua ratione 179
tanto debito tantiſque beneficiis, etſi non planè, ſaltem pro noſtra infirmitate poſſi-

mus ſatisfacere. Non enim amplius à nobis diuina benignitas requirit, quàm commodè poſſimus præſtare. Tria bonorum genera habemus, quæ illius obſequio deuouere & mancipare poſſumus, *animam, corpus*, & *bona externa*. Qui hæc tria pro tempore huius vitæ integrè ei conſecrat, is pro ſua conditione illi ſatisfacit: qui verò aliquid ſibi retinet, non ſatisfacit, quia omnia debet. Conſecrantur autem iſta tria Deo firmiter in religione, non alibi. ac proinde ſola religio Deo ſatisfacit: ſola perfectam gratitudinem, quantum fert humana conditio, pro tot beneficiis ac nominibus refert; ſola nos totos ei penitus mancipat, & inſolubili vinculo adſtringit. Itaque etiam hac ex parte, & ratione huius effectus, maximum bonum cenſeri debet. Per *votum paupertatis* Religioſus offert Deo omnia bona externa, ſeq; ita ſpoliat, vt nullius dominij ſit amplius capax; nec poſſit vlla re vti, niſi ex Dei nutu & beneplacito. Per *votum caſtitatis* offert ei corpus, vt abſque omni contaminatione per totam vitam ei ſeruiat. Per *votum obedientiæ* offert intellectum & voluntatem, & omnes eorum tam externas quàm internas functiones, vt omnes ex eius arbitrio, & ad eius gloriam dirigantur. Nihil amplius in hac vita à nobis donari aut præ-

ſtari

ſtari poteſt: nulla maior aut perfectior de nobis & noſtris rebus fieri oblatio: nullo vinculo ei poſſumus arctiùs colligari. Vnde meritò nomen Religionis hic ſtatus κατ' ἐξοχὴν ſibi vindicat.

Quare cùm religio tanta bona in ſe com- 180
plectatur, omnia ſalutis impedimenta ſubmoueat, omnia adminicula conferat, & debito illi quo Deo obſtricti ſumus, quantum homini poſſibile eſt, ſatisfaciat; meritò ſancti Patres miris laudibus hunc ſtatum efferunt. Nam Religionem ipſam appellant *domum Dei, familiam Chriſti, portam cæli, cælum terrenum, vitam angelicam, cæleſtium ſpirituum imitationem, veram philoſophiam, militiam ſpiritalem, virtutum palæſtram, ſcholam humilitatis, turrim Euangelicam, arcem munitam contra omnes noſtræ ſalutis hoſtes, in qua ſint muri paupertatis, excubiæ Prælatorum, turres doctrinarum, tuba prædicationis, ſcutum orationis, vinum compunctionis, aqua lacrymarum, cibus robuſtorum: agrum Dei ex quo magnus cælo prouentus: ſcalam Iacob, per quam commodiſſimè aſcenditur in cælum; cuius gradus ſacra lectio, pia meditatio, carnis mortificatio, humilitatis, obedientiæ, charitatis, & aliarum virtutum exercitatio: per hos gradus aſcendere Angelos, cùm iſta Religioſorum opera Deo offerunt: de-*

Digitized by Google

ſcendere, diuina cùm munera, quæ ipſe propter illa largitur, ad eos deferunt: huic ſcalæ ſupernè incumbere Deum, quia eius ſingulari prouidentia religio gubernatur & ſtabilitur: ipſe aſcendentibus firmamentum, & perue-nientibus præmium. Vnde meritò de hac ſcala dici poteſt: Non eſt hic aliud niſi domus Dei & porta cæli. Montem Thabor, in quo Domini gloria, quantum fas in hac vita, cernitur: montem coagulatum & pinguem, in quo Domino beneplacitum habitare: pretioſum illud margaritum Euangelicum, omnibus diuenditis comparandum. Et multa alia, quibus dignitatem, ſanctitatem, fructum & ſolatia huius ſtatus omnium animis inſinuare ſtudent.

181 Ipſos quoque Religioſos magnis titulis ornant, dum eos vocant, *partem ſelectiorem & ſapientiorem Eccleſiæ, Nazaræos nouæ legis, illuſtriorem gregis Chriſti portionem, florem Eccleſiaſtici germinis, inter Eccleſiaſtica ornamenta lapidem pretioſiſſimum, ſeruos vtiles, homines cæleſtes, angelos terreſtres, veros philoſophos, imitatores Chriſti, angelicæ vitæ æmulos, mundo ſuperiores,* & ſimilia.

Multa in hanc ſententiam habemus apud S. Cyprianum lib. de diſciplina & habitu Virginum: Euſebium lib. 1. demonſt. Euang. cap. 8. S. Gregorium Nazianzenum oratione

ne ad Iulianum quæſtorem ſub finem; oratione prima in Iulianum Apoſtatam ante medium, & in carmine ad Hellenium: S. Baſilium Conſtit. monaſt. c. 19. S. Chryſoſtomum homil. 56. 57. & 58. ad populum, quæ totæ ſunt de vita Monachorum, & libris tribus contra vituperatores vitæ monaſticæ: S. Hieronymum epiſt. 1. 8. 17. & 34. Climacum gradu 4. S. Ephræm ſerm. de virt. & vitijs: S. Ioannem Damaſcenum in hiſtoria Ioſaphat: S. Bernardum ad Fratres de monte Dei, & ſerm. 63. in ſermonibus paruis: S. Antoninum 3. p. tit. 26. c. 10. §. 11. S. Laurentium Iuſtinianum lib. de monaſtica conuerſatione, & alios. Ex quibus multa teſtimonia verbatim refert noſter Platus. Nos duobus contenti erimus; altero S. Baſilij, altero S. Auguſtini. S. Baſilius conſtit. monaſt. cap. 19. *Primùm*, inquit, *qui hanc vitæ communionem amplectuntur, ad illud bonum, quod ſecundùm naturam eſt, reuertuntur. Eam enim vitæ communionem ego perfectiſſimam voco, à qua omnis propria & priuata rei cuiuſlibet poſſeſſio eſt excluſa: à qua abeſt omnis diſſenſio, omnis perturbatio, & rixa: ſed è contrario, vbi omnia communia, animi, mentes, corpora, & ea quibus neceſſariò ad cultum & victum vtimur: communis Deus, communis pietatis mercatus, communis ſalus, communia*

 certa-

certamina, communes labores, communia præmia, & certaminum coronæ: vbi multi vnus, & vnus non ſolus, ſed in pluribus. Huic vitæ inſtituto quid tandem eſt quod poßit æquiparari? Quid beatius, quid hac coniunctione, vnitate, neceßitudine amplius excogitari? Quid elegantius fingi mutua inter ſe morum & animorum contemperatione? homines ex diuerſis nationibus ac regionibus profectos, per exactam morum ac diſciplinæ ſimilitudinem adeò veluti in vnum coaluiſſe, vt in pluribus corporibus vnus tantùm animus ineſſe videatur; & vicißim plura corpora vnius mentis inſtrumenta cernantur? Et multa alia quæ ſequuntur.

S. Auguſtinus lib. de moribus Eccleſiæ, c. 3. *Quis non illos miretur & prædicet, qui contemptis atque deſertis mundi illecebris, in communem vitam caſtißimam ſanctißimamque congregati, ſimul ætatem agunt, viuentes in orationibus, in lectionibus, in diſputationibus, nulla ſuperbia tumidi, nulla peruicacia turbulenti, nulla inuidentia liuidi; ſed modeſti, verecundi, pacati, concordißimam vitam & intentißimam in Deum, gratißimum ipſi munus offerunt, à quo iſta poſſe meruerunt. Nemo quidquam poßidet proprium; nemo cuiquam oneroſus eſt. Patres verò non ſolùm ſanctißimi moribus, ſed etiam diuina doctrina excellen-*

lentiſsimi, nulla ſuperbia conſulunt iis quos filios vocant: magna ſua in iubendo auctoritate, magna eorum in obtemperando voluntate.

Et infrà: *Hos mores, hanc vitam, hunc ordinem, hoc inſtitutum ſi laudare velim, neque dignè valeo, & vereor, ne iudicare videar per ſe ipſum tantummodò expoſitum, placere non poſſe.* Hæc ille.

Finem facio hac breui & veriſſima ſententia, qua ſummatim bona religionis perſtringuntur: *In religione homo viuit puriùs, cadit rariùs, ſurgit velociùs, incedit cautiùs, rigatur frequentiùs, fructificat vberiùs, moritur ſecuriùs, purgatur citiùs, præmiatur copioſiùs.*

Habetur in Serm. de margarita Euang. in S. Bern.

FINIS.

BREVIS INDEX RERVM.

Numerus indicat paragraphum.

Ætas.

AETAS *inchoandi Nouitiatum eſt in maribus annus* 14. *completus ; in feminis* 12. *completus. num.* 11.

*Ante hoc tempus liberi non poſſunt inuitis parentibus intrare Religionem. n.*1.*&* 2.

*Cum bona venia parentum poſſunt: non tamen validè inchoare Nouitiatum. n.*4.*&* 11.

*Qui ante hoc tempus cum venia parentum ingreſſi, ijs liberum eſt completo hoc tempore ratificare ingreſſum, vel egredi. n.*4.

*Non valet profeſſio ante expletum annum ſextumdecimum ætatis. n.*8.

Similiter non valet, niſi præceſſerit annus integer probationis. ibidem.

*Eadem eſt ætas ingrediendæ religionis per ſuſceptionem habitus, & contrahendi matrimonij. n.*9.

*Adepta pubertate quiſque eſt liber & ſui Iuris in negotio Religionis. n.*6.

Maior requiritur prudentia ad contrahendum matrimonium, quàm ad ingrediēdam religionem. n. 9.

*Expedit in ætate iuuenili religionem ingredi. n.*13.

*Oſtenditur Scripturis, & multis exemplis. n.*13.*&*16. *& rationibus n.*17.

Auertere à Religione.

Auertens aliquem à Religione vi, fraude, mendacio, metu,

Digitized by Google

metu, facit illi iniuriam, & peccat mortiferè. n.89.
Etiamſi id faciat ſolo metu reuerentiali. n. 90.
Parens hunc metum tenetur tollere, quando aduertit filium eo teneri. n.91.
Impediens ſine iuſta cauſa puellam aut feminam à Religione, peccat mortiferè, & eſt excommunicatus. n. 89.
Auertens etiam ſuaſionibus, præſertim importunis, peccat grauiter. n.92.
Vindicta diuina in retrahentes ex Hieronymo & Ambroſio. n. 101. & 102.
Duæ excuſationes parentum, dum auertunt proles à religione n. 103. refutatio earum. ibidem.
Ad quid teneatur vi vel fraude auertens. n. 108.
Auertere ſuos à religione, iuxta Chryſoſtomum pertinet ad ſupremum malitiæ gradum. n. 93.
Nouem gradus malitiæ enumerat Chryſoſtomus. ibidem.

Auxilium gratiæ.

Tria genera auxiliorum diuinorum quibus homo iuuatur ad ſalutem, Protectio, Excitatio, Directio. n.96.
Hæc auxilia ſæpè ita minuuntur ob negligentiam, vel ingratitudinem, vt homo reipſa cum illis non ſit ſaluandus. n.97.
Menſura auxiliorum multiplex. ibidem.
Cauſa quadruplex imminutionis iſtorum auxiliorum. n. 99.
Non ſolùm peccatum mortiferum & veniale imminuit auxilia diuina, ſed etiam tepor, & neglectus diuinæ inſpirationis, & vocationis. n. 100.
Quæ menſura auxiliorum maximè à Deo flagitanda. n 98.

Cùm

Cùm quis à peccato reſurgit, etſi gratiam habitualem recuperet, non tamen idcircò eamdem auxiliorum menſuram quam ante lapſum habebat n.99.

Sed opus eſt vt ſe ad maiorem feruorem exci-tet.ibidem.

Varia auxiliorum ſeries in mente diuina.n. 154.

In qua ſerie conſiſtat noſtra prædeſtinatio comple-ta.ibidem.

Beneficia diuina.

Beneficia diuina omnem à nobis ſeruitutem exigunt. n.162.163.

Singula ſunt infinitæ æſtimationis.ibidem.

Recenſentur 10. in genere, & explicantur breuiter. n.162.& ſequentibus.

Conſeruatio.

Conſeruatio non minus beneficium eſt quàm crea-tio.n.169.

Per illam Deus ſingulis momentis dat quod ſemel de-dit; quia naturam & omnia noſtra bona liberè con-ſeruat,& tenet in eſſe ne ruant in nihilum.ibidem.

Singulis momentis nos obligat ad obſequium. ibidem.

Deliberatio.

In negotio Religionis non eſt opus longa deliberatio-ne.n.27.

Maiore opus eſt in matrimonio ineundo.n.9.

Requiritur aliqua deliberatio,vt ſcias quæ tibi maxi-mè conueniat.n 29.

Cum quibus deliberatio de negotio religionis debeat inſtitui.ibidem.

Non cum propinquis ſæcularibus, aut alijs ſæculo de-ditis.n.30.

Sententia S.Bernardi hac de re.n.3.

Propinqui ſæculares & alij ſæculo dediti non ſunt

boni

boni conſultores in hoc negotio ob duas cauſas. 1. ob ignorantiam rerum ſpiritalium. 2. ob philautiam. n.38.& 39.

Etiam preces & lacrymæ propinquorum hic non ſunt curandæ; idque multis Patrum ſententijs probatur. n 32. & ſeqq.

Idem confirmatur multis Scripturæ locis. n.40. & ſequentibus.

Idem confirmat Dominus ſuo exemplo cùm eſſet annorum duodecim. n.49.

Idem confirmatur multis exemplis Sanctorum. n.50. & ſeqq.

Hæc deliberatio, cùm animus fluctuat, optimè inſtituitur cum tribus, nempe cum Deo, cum animo ſuo, & cum viro Religioſo & prudente. n.52.

Modus deliberandi ſecum, ſeu cum animo ſuo. ibid.

Deliberatio de ſtatu vitæ eſt res maximi momenti, ita vt huius neglectu multi pereant. n.71. & 72.

Hæc deliberatio tribus modis inſtitui poteſt n.72.

In hac deliberatione ſex obſeruanda. n.73. & ſeqq.

Differre ingreſſum.

Stultum conſilium differre ingreſſum, vt magis proberis in ſæculo. n.81.

Oſtenditur hoc ratione, & ſanctorum Patrum auctoritate, qui id vehementer improbant. n 82.

Eccleſia quæ regitur a Spiritu ſancto locum & modum probationis præſcripſit, nempe in domo religioſa. n.84.

Vanum eſt differre, vel ſemper fluctuare ob metum non perſeuerandi. n.81.

Oſtenditur ex ſanctis Patribus. n.86.

Quando ob parentum inopiam ſit differendus ingreſſus. n.88.

Exa-

Examen conſcientiæ.

Examinis conſcientiæ vtilitas.n.159.

In eo potiſſimùm inquirendum, an ita viuamus, vt quauis hora ſimus parati comparere coram ſupremo Iudice.ibidem.

Gula.

Triplici modo gula impedit hominem à ſalute; offuſcando mentem, incitando libidinem, & amore voluptatis ad innumera ſcelera excitando n.144.

Tollitur ſobria Religionis diæta.n.145.

Hereditas, Bona temporalia.

Ob ingreſſum religionis filij & filiæ non poſſunt priuari bonis ſuis, vel Iure Ciuili debitis. n.116.

Repugnat hoc ſacræ Scripturæ, Iuri Ciuili & Canonico. ibidem.

Repugnat ſanctorum Patrum doctrinæ.n.117.

S. Baſilius docet id eſſe peccatum mortale, & ſacrilegium. ibidem.

Saluianus, eſſe inhumanum & impium n.119.

Sententia Hieronymi & Saluiani hac de re. à n.117. vſque ad 125.

Fatuitas eorum, qui vt ditent alios, negligunt animam ſuam in extremis.n.121.122.123.

Variæ rationes cur ſit illicitum liberos ſuos priuare ſua portione cùm religionem ingredi volunt.n.125.

Sæpè id eſſe cauſam variarum calamitatum & euerſionis familiæ.n.126.127.

Ampla hereditas ſæcularibus filijs relicta ſæpè eſt cauſa perditionis eorum.n.128.

Homo.

Homo 10. titulis generatim Deo obſtrictus ad ei ſeruiendum.n. 162.

Triplici modo à Deo dependet in creatione, vt à cauſa effectri-

Digitized by Google

effectrice , exemplari , & finali. n. 162.

Quantum Iuris hoc nomine Deus in hominem habeat, & quantum homo ſit Deo obſtrictus. n. 163.

Quantum debeat Deo ratione creationis mundi & gubernationis. n. 167. 168.

Tota creatura laborat pro homine , & ipſe Deus in creatura, & per illam. ibidem.

Quantum debeat Deo ratione Incarnationis & redemptionis. n. 170. 171.

Quantum ratione adoptionis n. 172.

Quantum ratione donationis ſui in Sacramento Euchariſtiæ. n. 173.

Quantum ratione promiſſionis vitæ æternæ n. 174.

Quantum ratione beneficiorum priuatim collatorum n. 176.

Collectio nominum quibus homo obſtrictus eſt ad ſeruiendum Deo. n. 177.

S. Bernardi hac de re ſententia. n. 178.

Homo ſatisfacit Deo quantum fas eſt per tria vota eſſentialia in religione. n. 179.

Honores.

Honorum cupiditas mentem replet inutilibus & noxijs cogitationibus, & ad omne genus flagitiorum impellit n. 139.

Tollitur profeſſione obedientiæ , & humilitatis religioſæ. n. 140.

Iudicium proprium.

Proprij iudicij amor parit omnes hereſes , & omnes penè errores in vita tum ſpiritali , tum politica. n. 141.

Tollitur profeſſione obedientiæ. ibidem.

Libertas.

Libertas viuendi ſuo arbitrio plurimis eſt exitio , & cauſa

Digitized by Google

cauſa ferè omnium peccatorum quæ iuuentus ſoluta imperio committere conſueuit.n.142.
Tollitur profeſſione Religionis.n.143.

Obedientia.

Directio obedientiæ maxima bona adfert.n.153.
Per eam optimè aſſequimur eam auxiliorum ſeriem quæ maximè nobis cõgruat ad ſalutem.n.154.155.

Opes.

Calumnia de quorumdam Religioſorum opibus.n.130.
Religioſi ſunt contenti ea moderatione & tenuitate qua præcisè poſſint viuere ſecundùm præſcriptum ſui inſtituti.ibidem.
Quanta mala adferat opum cupiditas & ſtudium. n.135.
Hanc radicem ſuccidit profeſſio paupertatis religioſæ.n.136

Parentes.

Quibus modis parentes debeant vincere difficultatem quam ſentiunt ex liberorum ſeparatione. n.103.104.105.106.
Exhortatio S.Baſilij ad parentes.n.106.
Vanus parentum timor de inconſtantia liberorũ.n.107.
Eorum philautia in negotio religionis diſſuadendo. n.38.39.

Religio.

Tria maxima bona præſtat homini ſtatus religionis. 1.amouet omnia penè impedimenta ſalutis. 2.confert omnia ſalutis adiumenta. 3.ſatisfacit maximo debito quo Deo obſtricti.n.132.
Impedimenta ſalutis ſunt ſeptem.n.135.
Receſentur & explicantur à n.135 vſque ad 146.
Hæc impedimenta ſunt radices omnium peccatorum:& tolluntur per ſtatum religionis. ibidem.

Admini-

Adminicula ſalutis ſunt 12. recenſentur n. 147.
Hæc adminicula continet religionis ſtatus à n. 148. vſque ad 161.
Religio eſt vera philoſophia, & ita vocatur à ſanctis Patribus. n. 159.
Religionis ſcopus præcipuus. ibid.
Decem titulis quibus Deo obſtricti ſumus ſatisfacit religio. n. 179.
Laus religionis apud ſanctos Patres. n. 180. 181.

Salus æterna.

Salutis & damnationis occaſio ſæpè eſt res minima & nullius momenti. n. 97.
Cur Deus talem occaſionem, vnde videt ſecuturam damnationem, non auertat, ſæpè eſt tepor noſter, vel neglectus diuinæ vocationis. ibid.
Infiniti pereunt ex huiuſmodi cauſa ibid.

Seruire Deo.

Quid ſit ſeruire Deo. n. 165.
Nihil ſeruitute diuina excellentius. ibid.
Hæc ſeruitus eſt finis noſter tam in hoc ſæculo quàm in futuro. ibid.

Stultitia.

Quæ ſit ſumma ſtultitia mundi. n. 159.

Vocatio.

Quid ſit vocatio Dei. n. 56.
Quomodo ſciri poſſit an ſit à Deo ibid.
Si totus finis quo mouetur homo ad religionem eſt bonum ſpiritale animæ, vel gloria Dei, moraliter certum eſt eſſe à Deo n. 57. & ſeq. & n. 69.
Vanum eſt hac in re maiorem certitudinem exigere, aut quærere reuelationem. n. 70.
Non ſequi vocationem etſi per ſe non ſit peccatum, eſt tamen valdè periculoſum ſaluti. n. 95.

cur ſit periculoſum.n.95.

Varijs modis Deus hominem ad ſe vocat.n.66.

Res temporalis interdum eſt cauſa, interdum occaſio ingrediendi.ibid.

Vocatio diuina comparatur ſemini nobiliſſimo.n.81.

Voluptas carnis.

Voluptas carnis duo grauiſſima mala infert.n.137.

Tollitur profeſſione caſtitatis.ibid.

Votum.

Votum pueri de religione ingredienda, ſi intelligat religionis bonum, eſt validum.n.24.

Si tamen nondum venit ad annos pubertatis, poteſt à parente vel tutore irritum reddi.n.25.

ſecùs ſi pubertatem attigit.n.26.

Opus factum ex voto eſt perfectius.n.109.

Votum firmat voluntatem in bono.ibid.

Cognita vocatione, per ſe laudabile eſt eam voto firmare.n.110.

Laudabile etiam eſt, ſi res per ſe ſpectetur, ad tale votum inducere.n.111.

Ob iuſtas tamen cauſas in Societate Confeſſarijs prohibitum, ne ad hoc vel alia ſimilia vota pœnitentem inducant.n.112.

Vinculum voti religionis à ſolo ſummo Pontifice poſita iuſta cauſa relaxari poteſt.n.113.

Obligat ſaltem ad experiundum Tyrocinium, & ad non præſtandum impedimentum executioni.n.114.

Qui ſponte præſtitit impedimentum, & idcircò dimiſſus eſt, tenetur ſe emendare, & iterùm offerre, ſi eſt ſpes receptionis.n.115.

FINIS.

AP-

Digitized by Google

APPROBATIO SVPERIORVM.

EGO *Guilielmus Veranneman Societatis* IESV *per Flandriam Præpoſitus Prouincialis, poteſtate mihi ad hoc à* R*do admodum P. N. Præpoſito Generali Claudio Aquauiua præſtitâ, facultatem concedo, vt Tractatus* De ſtatu vitæ deligendo & Religionis ingreſſu, *à P. Leonardo Leſſio Societatis noſtræ Theologo conſcriptus, & Doctorum grauiumq́ Theologorum eiuſdem Societatis iudicio examinatus & probatus, typis in lucem euulgetur. In cuius rei fidem has litteras manu noſtra ſubſcriptas, & ſigillo noſtro munitas, dedimus Louanij,* XXVIII. *Iulij,* M. DC. XIII.

Guilielmus Veranneman.

APPROBATIO CENSORIS.

Libellus admodum vtilis, iis præcipuè qui de deligendo vitæ ſtatu deliberant.

Guilielmus Fabricius Nouiomagus, Apoſtolicus & Archiducalis librorum Cenſor.

Digitized by Google

Svmma Privilegii.

Alberti & Isabellæ Claræ Evgeniæ, Archiducum Auſtriæ, Ducum Burgundiæ, Brabantiæ, &c. Sereniſſimorum Belgicæ Principum Priuilegio cautum eſt: ne quis Librum, cui titulus eſt, *Diſputatio de ſtatu vitæ deligendo, & Religionis ingreſſu, Quæſtionibus* XII. *comprehenſa, auctore Leonardo Leßio Soc.* Iesv *Theologo & S. Theologiæ Profeſſore*, præter Balthaſaris & Ioannis Moretorum fratrum voluntatem intra ſexennium excudat, aut alibi excuſum in Inferioris Germaniæ ditiones venalem importet. Qui ſecùs faxit, confiſcatione librorum, & aliâ graui pœnâ mulctabitur, vti latiùs patet in litteris datis Bruxellæ, XIX. Iulij, M. DC. XIII.

Signat.

Buſchere.

Digitized by Google

ANTVERPIÆ,
EX OFFICINA PLANTINIANA,
Apud Balthaſarem & Ioannem Moretos.
M. DC. XVII.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

6-4

Digitized by Google